Муқəддəс Китап

Инжил 7-қисим

«Коринтлиқларға «1»»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Инҗил 7-қисим

«Коринтлиқларға «1»»

(Расул Павлус Коринт шәһиридики җамаәткә язған биринчи мәктуп)

Кириш сөз

Коринт шәһиридики җамаәтниң тарихи

Расул Павлусниң Коринт шәһиригә тунҗа келиши тоғрисида Инҗил «Рос.» 18:1-18да хатириләнгән. Коринт болса Гретсийә (Юнан)дики әң чоң деңиз порти еди. Дунийдики барлиқ портлардәк у һәр қайси әлдин кәлгән һәр түрлүк адәмләр билән толған болуп, мошу яқа жуттикиләрниң һәммиси өзиниң етиқади, өзигә хас болған бутпәрәслигини вә өрп-адәтлирини өзи билән елип кәлгән еди. Шу чағда уларниң ичидә Мәсиһкә етиқат қилғучилар бар болуши мүмкин еди, бирақ көпинчиси бутпәрәс еди. Шу сәвәплик Коринтниң Рим империйәсидики «Бутпәрәслик пайтәхти» һәм «Паһишивазлиқ пайтәхти» дәп атиқи чиққан еди. Шәһәрдә өзигә хас болған «бутпәрәслик паһишивазлиғи» ипадилинидиған 1000дин артуқ бутхана бар еди.

Павлус Коринтқа йетип кәлгәндин кейин адәттикидәк «синагог» (Йәһудийларниң жиғинханиси)қа кирип хуш хәвәрни җакалашқа башлиди. Шу йәрдә көп адәмләр Худаниң сөзини қобул қилди. Лекин адәттикидәкла, Әйса Мәсиһниң хуш хәвирини рәт қилған бир қисим Йәһудийлар Әйса Мәсиһкә етиқат қилғанлар (Йәһудийлар вә ят әлләрдин болғалар)ни «синагогтики җамаәт»тин қоғлап чиқарди. Шуниң билән Коринт шәһиридә «Мәсиһий җамаәт» туғулди. Павлус Коринтта он сәккиз ай туруп хуш хәвәрни җакалаш, қатарлиқ ишлар билән шуғулланди. Расул Павлус ушбу хетидә ейтқинидәк, Павлусни җамаәтни «туғғучи», униңға «ата» болғучи дейишкә болиду. Амма мәлум сәвәпләрдин қандақтур у өз адитидикидәк җамаәттә ақсақалларни бекитәлмигән еди; бундақ болуши бәлким әйни чағда у улар арисида шунчә көп вақит турған болсиму җамаәттикиләр роһий җәһәттин камаләткә йәтмигәчкә, ақсақаллиқ мәсъулийитигә тәйяр болған һеч ким техи чиқмиған болса керәк яки (техиму еһтималға йеқин) җамаәтниң өзи ақсақалларниң йетәкчилигини қобул қилишқа тәйяр әмәс болған болуши мүмкин.

Ушбу хәт Әфәсус шәһиридә йезилған (16:8). Павлус шу йәрдә турған вақтида үч қериндаш, йәни Истифанас, Фортунатус вә Ахайикус униң йениға йетип, Коринт җамаити язған бир хәтни көтирип кәлди (16:17). Уларниң хетидә етиқат һаяти тоғрилиқ қоюлған бир нәччә соал бар еди. Мошу соаллар төвәндики ишларни өз ичигә алған еди: —

(1) Әр-аяллиқ яки тәнһа һаят тоғрилиқ бәзи мәсилиләр (7-бап);
(2) Бутларға нәзир қилинған таамларни йегили боламду, болмамду? (8-бап, 10:15-33);
(3) Худаниң хизмитигә мәхсус айрилғанларниң әһвали; уларға қандақ иқтисадий ярдәм бериш вә униңға мунасивәтлик болған мәсилиләр (9-бап);
(4) Җамаәт сорунлирида әрләр вә қиз-аялларниң башлириға бир нәрсә артиши керәк яки керәк әмәслиги тоғрилиқ (11:17-33);
(5) «Рәбниң дәстихини» — җамаәт сорунида «нан уштуш» тоғрилиқ;
(6) «Роһий илтипатлар» (12-14-бап);
(7) Өлүмдин тирилиш (15-бап);
(8) Җамаәтниң йоқсул-һаҗәтмәнләргә ярдәмдә болуп сәдиқә қилиши (1:16-4);
(9) Аполлосниң җамаәтни күчәйтиш үчүн келиш имканийити (16:12)

Павлус Коринт шәһиригә кәлгинигә үч жилдин сәл ашқан еди. Әйни чағда җамаәттики етиқатчиларниң көпинчиси чоңқур бутпәрәслик турмушидин айрилған еди. Бирақ у уларниң шу үч жилчә вақит ичидә һәр қандақ һәсәтхорлуқ, тәкәббурлуқ қатарлиқлардин һәм «инсаний ой-пикирлири»дин халас болушини, қисқиси Мәсиһтә «роһий адәмләр»дин болушини нормал вә тегишлик иш дәп қарайтти. Бу бизләр үчүнму чоң савақ болуши керәктур. Сиз Мәсиһкә етиқат бағлиғили қанчә узун болди? Үч жилдин артуқму? Әнди Мәсиһтә болған мол ниҗаттин қанчилигини өзиңизгә сиңдүрүп қобул қилдиңиз? Һалбуки, бизниң расулниң шунчә көп мәсилилири болған бундақ бир җамаәткә хәт йезишиға мәҗбур болғанлиғидин Худаға миннәтдар болушимизға тоғра келиду. Чүнки униң бәргән җаваплири бизниң (мәйли өз шәхсийитимизниң болсун яки җаһанда болған җамаәтләрниң болсун) өзимизниң нурғун бүгүнки қийинчилиқлиримиз вә мәсилилиримиздин азат қилиниш йолини тепишимизға йетәклигүчи болиду. Меһир-муһәббәт тоғрилиқ әзәлдин буян йезилип кәлгән барлиқ язмилар ичидә әң гөзәл вә әң өткүр сөзләр мошу хәттин тепилиду (13-бап).

Әслидә Павлус оқурмәнләрни бу хәтни бирйолила оқуп чиқсун дәп язған еди.

«Қошумчә сөз»имиздә биз бәзи қийин айәтләр вә расул көз алдимизға кәлтүргән мәлум бир нәччә һәқиқәт үстидә, шундақла һазирқи заманимизда буларни қандақ тәтбиқлиғили болидиғанлиғи үстидә тохтилимиз.

Мәзмун: —

1:1-9	Саламлишиш, тәшәккүр ейтиш
1:10-31	Бөлүнүш; бирликниң бирдин-бир асаси
2-бап	Роһқа тайиниш яки өз зеһнигә тайиниш?
3-бап	«Әт»кә қул болуш, бөлүнүшләр; һәқиқий һул үстигә қурулуш
4-бап	Худаниң хизмитидики «ғожидарлар»ниң мәсъулийәтлири
5-бап	Рәзил адәмни жамаәттин чиқириш керәк
6:1-8	Етиқатчиларниң бир-биригә қилидиған әрзлири
6:9-20	Муқәддәслик тоғрилиқ
7-бап	Әр-хотунлуқ, тәнһалақ
8-бап	Бутларға нәзир қилинған таамлар
9-бап	Расулларниң әркинлиги, шундақла уларниң жамаәттә болған қуллуғи
10-бап	Исраилдин алған савақлар
11:1-16	Башни йепиш-япмаслиқ тоғрилиқ
11:17-34	«Рәбниң дәстихини»
12-бап	Роһий илтипатлар
13-бап	Меһир-муһәббәт
14-бап	Роһий илтипатлар
15-бап	Өлүмдин тирилиш
16-бап	Сәдиқә қилиш, ахирқи сөзләр

Коринтлиқларға «1»

Расул Павлус Коринт шәһиридики җамаәткә язған биринчи мәктуп
Салам

1 1-2 Худаниң ирадиси билән Мәсиһ Әйсаниң расули дәп чақирилған мәнки Павлустин
вә қериндишимиз Состенистин Коринт шәһиридики җамаәткә, Мәсиһ Әйсада пак-
муқәддәс қилинип, «муқәддәс бәндилирим» дәп чақирилғанларға вә шуниңдәк һәр
йәрләрдә Рәб Әйса Мәсиһниң (У уларға вә бизгә мәнсуп!) намиға нида қилғучиларниң
һәммисигә салам! 3 Атимиз Худа һәм Рәб Әйса Мәсиһтин силәргә меһри-шәпқәт вә
хатирҗәмлик болғай!
4 Худаниң Мәсиһ Әйсада силәргә ата қилинған меһри-шәпқити түпәйлидин Худайимға
һәрдайим тәшәккүр ейтимән; 5 буниң билән силәр Униңда һәр тәрәптә, һәр қандақ сөздә,
һәр тәрәптики билимләрдә бай қилинғансиләр, 6 худди Мәсиһниң гувалиғи силәрдә тә-
стиқланғандәк. 7 Шуниң билән силәрдә һәр қандақ роһий илтипат кәмлик қилмастан,
Рәббимиз Әйса Мәсиһниң аян қилинишини күтисиләр; 8 У йәнә силәрни ахирғичә му-
стәһкәмләйдуки, Рәб Әйса Мәсиһниң күни кәлгичә әйипсиз сақлинисиләр; 9 Худа сөзидә
турғучидур — силәрни Өз Оғли Рәб Әйса Мәсиһниң сирдаш-һәмдәмлигигә чақирғучи
дәл Униң Өзидур.

Бөлүнүшләр тоғрилиқ

10 Әнди мән силәрдин Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән шуни өтүнимәнки, и қерин-
дашлар, гепиңлар бир йәрдин чиқсун, араңларда бөлгүнчилик болмисун, бир пикирдә,
бир нийәттә камил бирләштүрүлүңлар; 11 Чүнки Кловиниң аилисидикиләрниң маңа
силәр тоғраңларда ейтишичә, и қериндашлирим, араңларда талаш-тартишлар бар екән.

1:1 «һәр йәрләрдә Рәб Әйса Мәсиһниң у уларға вә бизгә мәнсуп! намиға нида қилғучиларниң һәммиси» — бу ибарә «аләмшумул җамаәт»ниңаддий вә жиғинчақ бир тәбиридур.

1:2 Юһ. 17:19; Рос. 15:9; Рим. 1:7; Әф. 1:1; 1Тес. 4:7; 2Тим. 2:22.

1:3 Рим. 1:7; 2Кор. 1:2; Әф. 1:2; 1Пет. 1:2.

1:5 «буниң билән силәр униңда һәр тәрәптә ... бай қилинғансиләр» — «униңда» — Мәсиһ Әйсада.

1:5 Кол. 1:9.

1:6 «... худди Мәсиһниң гувалиғи силәрдә тәстиқланғандәк» — Худаниң уларға роһий илтипатларни бериғишлиғанлиғи: (1) Худаниң Коринтлиқларға Павлусниң Мәсиһ тоғрилиқ болған гувалиғиниң тоғра екәнлигини испатлиғини вә (2) Худаниң Мәсиһниң уларниң қәлбидә турғанлиғини, уларниң һәқиқәтән Мәсиһкә тәвә екәнлигини тәстиқлиғини еди. Мәсилән, Худа роһий илтипатлири арқилиқ корнелиусдикиләрни «мениң адәмлирим» дәп тәстиқлиған еди («Рос.» 48-44:10гә қараң. «роһий илтипатлар»ни чүшиниш үчүн -12 Вә -14бабқа қараң.

1:7 «Рәббимиз Әйса Мәсиһниң аян қилиниши» — Рәб дунияға қайтип кәлгәндә у һәр адәмгә аян болиду, әлвәттә.

1:7 Фил. 3:20; Тит. 2:13.

1:8 «Рәб Әйса Мәсиһниң күни» — Униң зиминға қайта келидиған күни.

1:8 1Тес. 3:13; 5:23.

1:9 «Худа сөзидә турғучидур» — демәк, Худа адәмни Өзиниң пак-муқәддәс сирдаш-һәмдәмлигигә чақирғачқа, Өз меһри-шәпқити билән уни йәнә ахирғичә гуна вә Шәйтанниң илкидин сақлап, пак һаятта яшашқа күчийтишкә вәдә қилған.

1:9 Йәр. 32:40-44; Юһ. 15:5; 1Кор. 10:13; Гал. 2:20; 1Тес. 5:24; 1Юһ. 1:3.

1:10 «мән силәрдин Рәббимиз Әйса Мәсиһниң нами билән шуни өтүнимәнки, и қериндашлар...» — «қериндашлар» Инҗилда «етиқатчи ака-укилар» дегән билән ипадилиниду. Амма пүткүл муқәддәс китапта қериндашлар («етиқатчи ака-укилар») «етиқатчи ача-сиңиллар»ниму өз ичигә алиду. Бу принсип «Яр.» 1:27дә көрүниду; «Худаниң сүрәт-образи» болған «адәм»ниң өзи «әр-аял»ни өз ичигә алиду. Шуниң билән биз «қериндашлар» дәп тәрҗимә қилдуқ.

1:10 Рим. 12:16; 15:5; Фил. 2:2; 3:16; 1Пет. 3:8.

[12] Демәкчи болғиним шуки, һәр бириңлар: «Мән Павлусниң тәрәпдари», «Мән Аполлосниң тәрәпдари», «Мән Кефасниң тәрәпдари» вә «Мән Мәсиһниң тәрәпдари» дәватисиләр. [13] Әҗәба, Мәсиһ бөлүнгәнмикән? Силәр үчүн крестләнгән адәм Павлусмиди? Силәр Павлусниң намиға чөмүлдүрүлдүңларму?
[14] Мән Худаға тәшәккүр ейтимәнки, араңлардин Криспус билән Гаюстин башқа һеч қайсиңларни чөмүлдүрмидим; [15] шуниң билән һеч ким мени өзиниң намида адәмләрни чөмүлдүрди, дейәлмәйду. [16] Дурус, мән йәнә Истифанасниң өйидикиләрниму чөмүлдүрдүм; башқа бирәвни чөмүлдүргинимни әслəлмәймән.
[17] Чүнки Мәсиһ мени адәмләрни чөмүлдүрүшкә әмәс, бәлки хуш хәвәрни җакалашқа әвәтти; уни җакалаш болса инсанниң һекмәтлик сөзлири билән болмаслиғи керәк; ундақ болғанда Мәсиһниң крестгики қурбанлиғиниң күчи йоқитилған болиду. [18] Чүнки крестгики қурбанлиғи тоғрилиқ сөз-калам һалакәткә кетиватқанларға ахмақлик, амма қутулдурулуватқан бизләргә Худаниң күч-қудритидур. [19] Чүнки мундақ пүтүлгәнки, «Мән данишмәнләрниң данишмәнлигини йоқитимән, ақилларниң ақиллиғини чәткә қақимән». [20] Ундақта, данишмәнләр қени? Тәврат өлималири қени? Бу дунияддики бәс-муназирә қилғучилар қени? Худа бу дунияддики даналиқни ахмақлик дәп көрсәткән әмәсму? [21] Чүнки Худа даналиғи билән бекиткини бойичә, дуния өз даналиғи арқилиқ Худани тонумиған, шуңа Худа әхмиқанә дәп қаралған, җакалиниватқан сөз-калам арқилиқ униңға ишәнгүчиләргә ниҗатлиқ йәткүзүшни лайиқ көргән. [22] Чүнки Йәһудийлар мөҗизилик аламәтләрни, греклар болса «даналиқ»ни тәләп қилиду; [23] амма биз болсақ Мәсиһни, йәни крестләнгән Мәсиһни җакалаймиз; бу Йәһудийларға нисбәтән бизарлиқ иш, әлләргә нисбәтән әхмиқанилик дәп қарилиду; [24] амма чақирилғанлар үчүн ейтқанда, мәйли Йәһудийлар болсун яки греклар болсун, Мәсиһ Худаниң күч-қудрити вә Худаниң даналиғидур. [25] Чүнки Худаниң әхмиқанилиги инсанларниң даналиғидин үстүндур, Худаниң аҗизлиғи инсанларниң күчидин үстүндур. [26] Чүнки, и қериндашлар, силәрниң чақирилған вақиттики һалиңлар үстидә ойлинип беқиңлар; чақирилғанлар арисида инсаний тәрәптин дана қаралғанлар анчә көп әмәс, күч-һоқуққа егә болғанлар анчә көп әмәс, ақсүнәкләр анчә көп әмәс еди; [27] бәлки Худа даналарни хиҗаләткә қалдуруш үчүн бу дунияддики ахмақ саналғанларни талливарди; күчлүкләрни хиҗаләткә қалдуруш үчүн бу дунияддики аҗиз саналғанларни талливарди; [28] У йәнә бу дунияддики қәдирсизләрни, пәс көрүлидиғанларни талливарди, «йоқ болған нәрсиләр»ни мәвҗут

1:12 **«Кефас»** — расул Петрусниң ибранийчә исми еди.
1:12 Рос. 18:24; 1Кор. 3:4; 16:12.
1:13 **«Силәр Павлусниң намиға чөмүлдүрүлдүңларму?»** — «чөмүлдүрүлдүңларму» мошу йәрдә суға чүмүлдүрүлүшни көрситиду.
1:14 Рос. 18:8; Рим. 16:23.
1:16 1Кор. 16:15,17.
1:17 1Кор. 2:1, 4; 2Пет. 1:16.
1:18 Рим. 1:16.
1:19 **«Чүнки мундақ пүтүлгәнки...»** — «мундақ пүтүлгән» — муқәддәс китапта йезиқлиқ. Мошу йәрдики сөзләр Тәврат, «Йәш.» 29:14дин елинған.
1:19 Аюп 5:12; Йәш. 29:14.
1:20 Йәш. 33:18.
1:21 Мат. 11:25; Луқа 10:21.
1:22 **«... греклар болса «даналиқ»ни тәләп қилиду»** — шу замандики грек мәдәнийитидә пәлсәпәни чоқунуш дәриҗисигә йәткән дегили болиду (мәсилән, «Рос.» 17:21 вә алди-кәйнидики айәтләрни көрүң).
1:22 Мат. 12:38; 16:1; Юһ. 4:48.
1:23 **«бу Йәһудийларға нисбәтән бизарлиқ иш...»** — яки «бу Йәһудийларға нисбәтән путликашаң...».
1:23 Мат. 11:6. Юһ. 6:60,66.
1:24 Кол. 2:3.
1:26 **«инсаний тәрәптин...»** — грек тилида «әтниң көзқаришичә...».
1:26 Юһ. 7:48; Як. 2:5.

шәйиләрни йоққа чиқириветиш үчүн талливалди. [29] Униң мәхсити Худа алдида һеч әт
егиси махтанмаслиқ үчүндур. [30] Амма Униң тәрипидин силәр Мәсиһ Әйсада турисиләр;
У бизгә Худадин кәлгән даналиқ, һәққанийлиқ, пак-муқәддәслик вә һөрлүк-азатлиқ қи-
линғандур; [31] шуниңдәк Тәвратта пүтүлгәндәк: «Пәхирлинип махтиғучи болса Рәбдин
пәхирлинип махтисун!».

2 [1] Мән болсам, и қериндашлар, йениңларға барғинимда, Худаниң гувалиғини җакалаш
үчүн һеч гәпданлиқ яки әқил-даналиқ ишлитип кәлгән әмәсмән; [2] чүнки мән араңларда
Әйса Мәсиһдин башқа, йәни крестләнгән Мәсиһдин башқа һеч немини билмәсликкә бәл
бағлиған едим; [3] мән араңларда болған вақтимда аҗизлиқта, қорқунучта вә титригән
һаләттә болаттим; [4] мениң сөзлирим һәм җакалишим болса адәмни қайил қилғидәк
инсаний даналиқ сөзләр билән әмәс, бәлки Роһниң аламәт көрситишлири вә күч-қудрәт
билән болған еди. [5] Буниңдин мәхсәт силәрниң етиқадиңлар инсаний даналиққа әмәс,
бәлки Худаниң күч-қудритигә бағлансун дегәндин ибарәт еди.

[6] Һалбуки, камаләткә йәткәнләр арисида биз даналиқни баян қилимиз; бу даналиқ бу дәвир-
дики даналиқ әмәс, яки бу дәвирдики һөкүмранларниң даналиғи әмәс (улар заваллиққа йүз
тутқандур); [7] амма биз бир сирни ашкарилап, Худаниң бир даналиғини баян қилимиз; Худа
әслидә ашкарә қилинмиған бу даналиқни барлиқ дәвирләрдин бурун бизниң шан-шәрәп-
кә муйәссәр болушимиз үчүн бекиткән еди. [8] Бу даналиқни бу дәвирдики һөкүмранлар-
ниң һеч қайсиси чүшинип йәтмигән еди; уни чүшинип йәткән болса, шан-шәрәпниң Егиси
болған Рәбни крестлимигән болатти. [9] Һалбуки, Тәвратта пүтүлгәнндәк: —
«Өзини сөйгәнләргә Худаниң тәйярлиғанлири —
Дәл һеч қандақ көз көрмигән,
Һеч қандақ қулақ аңлимиған,
Һеч қандақ көңүл ойлап бақмиған нәрсиләрдур».

1:28 **«мәвҗут шәйиләр»** — мошу йәрдә һәр хил адәмләрни, һөкүмранларни, дөләт қатарлиқларни өз ичигә алиду.
1:30 **«Униң тәрипидин силәр Мәсиһ Әйсада турисиләр...»** — «Униң тәрипидин» Худа тәрипидин, демәк. **«һөрлүк-азатлиқ қилинғандур»** — «һөрлүк-азатлиқ» гунаниң вә Шәйтанниң қуллуғидин азат болуштур.
1:30 Йәр. 23:5; Юһ. 17:19.
1:31 **«шуниңдәк Тәвратта пүтүлгәндәк...»** — Инҗилда «пүтүлгәндәк» дейилгәндә, «муқәддәс китапта пүтүлгәндәк» дегән мәнада. Мошу йәрдә «Йәр.» 9:24.
1:31 Йәш. 65:16; Йәр. 9:22-23; 2Кор. 10:17.
2:1 1Кор. 1:17; 2:4.
2:3 **«мән араңларда болған вақтимда аҗизлиқта, қорқунучта вә титригән һаләттә болаттим»** — «қорқунучта... болаттим» — бәлким у Худа Өзигә тапшурған бу муқәддәс вәзипини орундалмаслиғидин қорққан болуши мүмкин еди. Униңдин башқа адәмни қорқитидиған көп сәвәплärму болған, әлвәттә («Рос.» 18:9-10).
2:3 Рос. 18:1, 3; 2Кор. 10:10.
2:4 **«... бәлки Роһниң аламәт көрситишлири вә күч-қудрәт билән болған еди»** — «Роһ» Худаниң Роһи, Муқәддәс Роһтур.
2:4 1Кор. 1:17; 2:1; 2Пет. 1:16.
2:5 2Кор. 4:7.
2:6 Аюп 28:21; 1Кор. 15:24.
2:7 **«биз бир сирни ашкарилап, Худаниң бир даналиғини баян қилимиз...»** — «Әфәсуслуқларға»дики «кириш сөз»имиздә ейтқинимиздәк, Инҗилда «сир» дегән сөзниң алаһидә мәнаси бар. Сир (грек тилида «мистерион») Худа әсли йошуруп кәлгән, әнди һазир ашкарилиған мәлум бир иштин ибараттур.
2:7 Рим. 16:25; 1Кор. 4:1.
2:8 **«бу дәвирдики һөкүмранлар»** — бу сөз бәлким бу дунйядики падиша-һөкүмдарларни қутритидиған, уларға езитқулуқ қилидиған җин-шәйтанларни көрсәтсә керәк.
2:8 Мат. 11:25; Юһ. 7:48; 16:3; Рос. 3:17; 13:27; 2Кор. 3:14; 1Тим. 1:13.
2:9 **«Өзини сөйгәнләргә Худаниң тәйярлиғанлири —дәл һеч қандақ көз көрмигән, һеч қандақ қулақ аңлимиған, һеч қандақ көңүл ойлап бақмиған нәрсиләрдур»** — «Йәш.» 64:4.
2:9 Йәш. 64:3.

[10] Амма бу нәрсиләрни Худа Роһи арқилиқ аян қилди; чүнки Роһ болса һәммә ишларни,
һәтта Худаниң чоңқур тәглирини инчикиләп излигүчидур; [11] Чүнки инсанларда, инсан-
ниң көңлидикини билгүчи шу инсанниң роһидин башқа нәрсә барму? Шуниңға охшаш,
Худаниң Роһидин башқа, Худаниң көңлидикилирини билгүчи йоқтур. [12] Амма бизниң
қобул қилғинимиз болса бу дуниядики роһ әмәс, бәлки Худадин кәлгән Роһтур; дәл
шундақ болғачқа биз Худа тәрипидин бизгә сехийлиқ билән ата қилинған нәрсиләрни
билип йетәләймиз. [13] Бу иш-шәйиләрни инсаний даналиқтин үгитилгән сөзләр билән
әмәс, бәлки Муқәддәс Роһтин үгитилгән сөзләр билән, роһий ишларни роһий сөзләр
билән чүшәндүрүп сөзләймиз. [14] Амма «җанға тәвә» киши Худаниң Роһиниң ишлирини
қобул қилмайду, чүнки бу ишлар униңға нисбәтән әхмиқанилиқтур; у уларни һеч чү-
шинип йетәлмәйду, чүнки улар роһ билән пәриқ етилип баһалиниши керәктур. [15] Роһқа
тәвә киши һәммә ишларға баһа берәләйду; амма униңға болса һеч ким баһа берәлмәй-
ду. [16] Чүнки ким Рәбниң ой-көңлини чүшинип йетип, Униңға мәслиһәтчи болалисун?
Амма биз болсақ Мәсиһниң ой-көңлигә егимиз.

3 [1] Лекин мән, и қериндашлар, Роһқа тәвә кишиләргә сөз қилғандәк силәргә сөз қилалмай
келиватимән; әксичә силәрни әткә тәвә кишиләр, Мәсиһдә болған бовақ һесаплап
силәргә сөзләшкә мәҗбур болдум. [2] Мән силәргә сүт ичкүздүм, гөшни йегүзмидим; чүнки
силәр гөшни һәзим қилалмайттиңлар, шундақла һазирму техи һәзим қилалмайсиләр;
[3] Чүнки силәр йәнила әткә тәвәдурсиләр. Араңларда һәсәтхорлуқ вә талаш-тартишлар
бар болғачқа, силәр әткә тәвә әмәсму, инсанларчә меңиватмамсиләр? [4] Чүнки бириси
«Мән Павлус тәрәпдари», башқа бириси «Мән Аполлос тәрәпдари» десә, силәр пәқәт
инсанларниң йолида маңған болуп қалмамсиләр?

2:10 **«чүнки Роһ болса һәммә ишларни, һәтта Худаниң чоңқур тәглирини инчикиләп излигүчидур»** — «Роһ» — Худаниң Роһи, Муқәддәс Роһтур.
2:10 Мат. 13:11; 2Кор. 3:18.
2:11 **«инсанларда, инсанниң көңлидикини билгүчи шу инсанниң роһидин башқа нәрсә барму?»** — «инсанниң көңлидики» мошу йәрдә шу мәлум кишиниң шәхсий вә қәлбидики ишларни алайитән көрситиду.
2:11 Пәнд 27:19; Йәр. 17:9.
2:12 **«бу дуниядики роһ»** — Шәйтан. «Бу дуниядики роһ» мошу йәрдә бәлким Шәйтанниң көз-қарашлири, «әқиллири»ни көрситиши мүмкин.
2:12 Рим. 8:15.
2:13 **«Роһтин үгитилгән сөзләр билән»** — «Роһ» Худаниң Роһи, Муқәддәс Роһтур.
2:13 1Кор. 1:17; 2:4; 2Пет. 1:16
2:14 **««җанға тәвә» киши»** — «җанға тәвә» болған киши тоғрилиқ «Римлиқларға»дики «кириш сөз»имизни көрүң. «Җанға тәвә» болған киши Муқәддәс Роһқа егә болмиған кишидур; «ишәнмигән киши» дегили болиду. Шуңа, у Худаниң Роһиға әмәс, бәлки һәрдайим өз җени (әқил-пикир, зеһин, көңүл-калла, һессиятлар)ға тайинип ишларни пәриқ етиду. «Роһий киши» яки «Роһқа тәвә болған киши» болса өз роһида Муқәддәс Роһниң тәрбийә-тәлимини қобул қилип ишларни тоғра пәриқ етиду. **«улар роһ билән пәриқ етилип баһалиниши керәктур»** — бу 14- вә 15-айәтләрдики «пәриқ етиш» вә «пәриқ етип баһалиниш» грек тилида бирла пеил билән ипадилиниду.
2:15 **«Роһқа тәвә киши»** — «Роһқа тәвә» (яки «роһий киши») — Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә маңидиған киши.
2:15 Пәнд 28:5.
2:16 **«ким Рәбниң ой-көңлини чүшинип йетип, униңға мәслиһәтчи болалисун?»** — «Йәш.» 40:13.
2:16 Йәш. 40:13; Рим. 11:34.
3:1 **«әткә тәвә кишиләр»** — (яки «әтлик кишиләр») тоғрилиқ «Римлиқларға»ға бәргән «кириш сөз»дики «әт» тоғрилиқ сөзимизни көрүң. «Әтлик киши» асасән хуш хәвәрни қобул қилғини билән техи өз гуналириниң күчидин азат болмиған кишидур.
3:2 Ибр. 5:12; 1Пет. 2:2.
3:3 **«силәр әткә тәвә әмәсму, инсанларчә меңиватмамсиләр?»** — «инсанларчә» Худаниң йолида әмәс, инсанийәтниң йолида.
3:3 1Кор. 1:11; Гал. 5:19; Як. 3:16.
3:4 **«пәқәт инсанларниң йолида маңған болуп қалмамсиләр?»** — демәк, Худани тонумиған, Роһтин туғулмиған, техичә Адәм атимизниң аилисигә тәвә болған, адәттики гунакар инсанларға охшаш.
3:4 1Кор. 1:12.

5 Аполлос дегән ким? Павлус ким еди? Биз пәқәт силәрниң етиқадиңларға васитичи бол-
дуқ, халас; һәр биримиз пәқәт Рәб бизгә тәқсим қилғини бойичә вәзипә ада қилидиған
хизмәткарлар, халас, шундақ әмәсму? 6 Мән тиктим, Аполлос суғарди; амма өстүргүчи бол-
са Худадур. 7 Шуңа тиккүчи һеч немигә һесап әмәс, суғарғучиму һеч немигә һесап әмәс,
пәқәт өстүргүчи Худа Өзи һәммидур. 8 Амма тиккүчи вә оса қилғучи болса бир мәхсәттидур;
шундақтиму һәр бири өз әҗри бойичә инъамини қобул қилиду. 9 Чүнки биз Худаға тәвә
меһнәтдаштурмиз; силәр болсаңлар Худаниң бағ-етизи, Худаниң қурулушисиләр.
10 Худаниң маңа тәқсим қилған меһри-шәпқити бойичә, худди уста мемардәк һул сал-
дим, андин башқа бириси униң үстигә қуруватиду. Амма һәр бир қурғучи қандақ қуру-
ватқанлиғиға еһтият қилсун.
11 Чүнки селинған һулни, йәни Әйса Мәсиһдин башқа һеч қандақ һулни селишқа бол-
майду. 12 Әнди бириси бу һул үстигә алтун, күмүч, қиммәтлик ташлар, яғач, чөпләр,
саман салса, 13 һәр бириниң сиңдүргән әҗриниң қандақлиғи көрүниду; чүнки шу күни
уни ашкарә қилиду, чүнки униң маһийити отта көрүлиду; от һәр бир кишиниң әҗри-
ни, қандақ маһийәттин болғанлиғини синайду. 14 Бирисиниң һул үстигә қурған иши
пухта сақлинип қалса, у инъамға еришиду; 15 Бирисиниң қурғини көйүп кәтсә, у зиян
тартиду; у өзи қутулиду, амма гоя оттин өтүп қутулған бирисигә охшап қалиду. 16 Әҗә-
ба, өзәңларниң Худаниң ибадәтханиси екәнлигиңларни вә Худаниң Роһиниң силәрдә
турғанлиғини билмәмсиләр? 17 Бириси Худаниң ибадәтханисини харап қилса, Худа уни
харап қилиду; чүнки Худаниң ибадәтханиси пак-муқәддәстур, силәр дәл шундақсиләр.
18 Һеч ким өз-өзини алдимисун; бириси өзини бу дәвирдә дана дәп санисә, надан болуп
қалсун; шуниң билән у дана болиду. 19-20 Чүнки бу дунйядики даналиқ Худаға нисбәтән
ахмақлиқтур; чүнки: — «У данишмәнләрни өз һейлигәрлигиниң қапқиниға алиду»,
дәп вә йәнә: «Рәб данишмәнләрниң ой-хияллириниң тутами йоқлуғини билиду» дәп
пүтүклүктур.
21 Шуңа һеч ким инсан дегәнләрни пәхирлинип даңлимисун; чүнки һәммә мәвҗудат-
лар силәргә тәвәдур; 22 Павлус болсун, Аполлос болсун, Кефас болсун, дуния-җаһан бол-

---

3:5 Рос. 18:24; 1Кор. 1:12; 16:12.
3:6 **«... Аполлос суғарди»** — Коринт шәһиридики җамаәт Павлусниң сөзлири арқилиқ етиқат қилған еди; кейин Аполлос Коринт шәһиригә берип ишәнгүчиләрни Тәврат-Зәбур тоғрисидики билимлири арқилиқ зор дәриҗидә риғбәтләндүргән еди («Рос.» 18-баб).
3:6 Рос. 18:26; 19:1.
3:8 **«бир мәхсәттидур»** — грек тилида «бирдур».
3:8 Зәб. 62:13; Йәр. 17:10; 32:19; Мат. 16:27; Рим. 2:6; 14:12; 2Кор. 5:10; Гал. 6:5; Вәһ. 2:23; 22:12.
3:9 **«биз Худаға тәвә меһнәтдаштурмиз»** — башқа бирхил чүшәндүрүлүши: «биз Худа билән меһнәтдаштурмиз» («2Кор.» 5:20, 6:1ниму көрүң).
3:9 2Кор. 6:1; Әф. 2:20; Кол. 2:7; 1Пет. 2:5.
3:11 Йәш. 28:16; Мат. 16:18.
3:12 **«бириси бу һул үстигә... қиммәтлик ташлар .. салса»** — «қиммәтлик ташлар» дегән охшитишниң мошу йәрдә умумий көрсәткини бәлким яқут-гөһәрләрни әмәс, бәлки оюлған, бенани пухта қилидиған қаттиқ чидамлиқ ташларни көрсәтсә керәк. Павлус буниң көчмә мәнасини оқурмәнләрниң ойлинишиға қалдуриду!
3:13 **«шу күни уни ашкарә қилиду»** — «шу күни» Мәсиһ Әйса зиминға қайтидиған күнидур.
3:13 Йәш. 8:20; 48:10; Йәр. 23:29; 1Пет. 1:7; 4:12.
3:14 **«Бирисиниң һул үстигә қурған Иши пухта сақлинип қалса...»** — демәк, «бир кишиниң һул үстигә қойған материяллири отқа бәрдашлиқ берәлисә,...».
3:16 1Кор. 6:19; 2Кор. 6:16; Ибр. 3:6; 1Пет. 2:5.
3:18 **«бириси өзини бу дәвирдә дана дәп санисә, надан болуп қалсун»** — Мәсиһниң «Мат.» 18:1-4дә вә «Мар.» 10:13-16дә ейтқан сөзлирини көрүң.
3:18 Пәнд 3:7; Йәш. 5:21.
3:19 **«У данишмәнләрни өз һейлигәрлигиниң қапқиниға алиду»** — «Аюп» 5:13. **«Рәб данишмәнләрниң ой-хияллириниң тутами йоқлуғини билиду»** — «Зәб.» 94:11.
3:19 Аюп 5:13.
3:20 Зәб. 94:11.

сун, һаят болсун, өлүм болсун, һазирқи ишлар болсун, кәлгүси ишлар болсун, һәммиси
силәргә мәнсуптур; [23] силәр болсаңлар Мәсиһниң, Мәсиһ болса Худаниңкидур.

Мәсиһниң расуллириниң хизмити

4 [1] Бириси биз тоғрилиқ бир немә демәкчи болса, бизни Мәсиһниң хизмәткарлири
вә Худаниң сирлири аманәт қилинған ғоҗидарлар дәп билсун. [2] Әнди ғоҗидар
дегәнләрдин тәләп қилинидиғини шуки, улар вападар-садиқ болуши керәктур. [3] Амма
мән силәр тәрипиңлардин яки башқа һәр қандақ инсаний сот тәрипидин сүрүштүрүп
баһалансам, бу мән үчүн зиғирчилик иш; мән һәтта өзәм тоғрилиқ сүрүштүрүп
олтармаймән. [4] Чүнки виҗданим әйипләйдиған һеч қандақ ишлиримдин хәвирим йоқ;
амма бу ишниң өзи мени һәққаний дәп ақлимайду; мени сүрүштүрүп баһалиғучи болса
Рәбдур. [5] Шуңа вақти-саити кәлмигичә, йәни Рәб кәлмигичә һеч иш тоғрилиқ һөкүм
чиқармаңлар; Рәб кәлгәндә у қараңғулуқтики йошурун ишларни ашкарилайду, қәлб-
диллардики барлиқ ой-нийәтләрни аян қилиду; шу чағда һәр бири Худа тәрипидин
тәриплиниду. [6] Амма, и қериндашлар, бу ишларни силәрниң мәнпәәтиңларни дәп
өзәмгә вә Аполлосқа тәтбиқлидим; мәхсәт силәр биз арқилиқ «пүтүлгәнниң даирисидин
һалқип кәтмәңлар» дегән савақни үгинишиңлар, шундақла һеч қайсиңларниң мәлум
бирисини башқа бирисидин үстүн дәп пәхирлинип тәкәббурлишип кәтмәслигиңлар
үчүндур.
[7] Чүнки ким сени башқа бирисидин үстүн қилиду? Саңа ата қилинған нәрсидин башқа
сәндә йәнә немә бар? Һәммә саңа берилгән турса, немишкә «Мәндә әсли бар еди» дәп
пәхирлинип көрәңләп кетисән? [8] Силәр аллиқачан тоюнуп кәттиңлар! Аллиқачан бейип
кәттиңлар! Силәр бизсиз падишалар болуп һөкүм сүрдуңлар! Кашки силәр һәқиқәтән
һөкүм сүргән болсаңлариди — ундақта биз силәр билән биллә һөкүм сүргән болаттуқ!
[9] Чүнки Худа расуллар болған бизләрни өлүмгә мәһкүм болған адәмләрдәк әң ахирға
қоюп сазайи қилип оттуриға чиқарған, дәп ойлаймән; чүнки биз пүткүл аләмгә, йәни
һәм пәриштиләргә һәм инсанларға бир хил тамашә болдуқ. [10] Биз Мәсиһ үчүн ахмақ
саналғанлармиз, амма силәр Мәсиһдә данасиләр! Биз аҗиз, амма силәр күчлүксиләр;

4:1 Мат. 24:45; 2Кор. 6:4; Кол. 1:25; Тит. 1:7.
4:2 Луқа 12:42.
4:3 **«һәр қандақ инсаний сот тәрипидин...»** — дегән грек тилида «инсаний бир күн тәрипидин...». Адәмләрниң ишлирини сүрүштә қилғучи болса мәлум бир инсанниң күни әмәс, бәлки Мәсиһниң күни, йәни қиямәт күнидур.
4:4 Мис. 34:7; Аюп 9:2; Зәб. 143:2.
4:5 Дан. 7:10; Мат. 7:1; Рим. 2:1; Вәһ. 20:12.
4:6 **«пүтүлгәнниң даирисидин һалқип кәтмәңлар»** — бу сөзләр Тәвратта әйни пүтүлмигини билән, у Тәврат-Инҗилдики интайин муһим бир принсиптур. «Қошумчә сөз»имизгә қараң.
4:6 Пәнд 3:7; Рим. 12:3.
4:7 **«Ким сени башқа бирисидин үстүн қилиду?»** — бу соалға бәлким мундақ икки тоғра җавап берилиши мүмкин: (1) «мәлум кишини башқа бир кишидин башқичә қилғучи пәқәт Худадур» шуңа тәкәббур болушниң асаси йоқ; (2) һеч инсанниң Худаниң улуқлуғи алдида «Мән башқилардин үстүн» дәп тәкәббур болушиниң асаси йоқ.
–Шундақ қараймизки, (1)-җавап Павлусниң демәкчи болғинини көрситиду. **«Саңа ата қилинған нәрсидин башқа сәндә йәнә немә бар?»** — демәк, һәр биримизниң барлиғи Худа тәрипидин бизгә ата қилиниду; шуңа «Мәндә әсли шундақ қабилийәт (талант, күч, қатарлиқлар....) бар еди» дәп тәкәббурлишип кетиш һамақәтликтур.
4:7 Юһ. 3:27; Яқ. 1:17.
4:8 **«Силәр аллиқачан тоюнуп кәттиңлар! Аллиқачан бейип кәттиңлар! Силәр бизсиз падишалар болуп һөкүм сүрдуңлар! Кашки силәр һәқиқәтән һөкүм сүргән болсаңлариди — ундақта биз силәр билән биллә һөкүм сүргән болаттуқ!»** — шүбһисизки, бу сирлиқ айәтниң кинайилик, мәсқирилик мәнаси бар. Коринт җамаитидики көп адәмләр толиму тәкәббурлишип кетип: «Биз расул Павлус яки башқа расулларға һеч керәк әмәсмиз; биз һәқиқәтән «роһий адәмләр»миз, интайин билимлик, Худа алдида интайин есилзадә болуп, падишадәк болдуқ» дәп кәткән еди. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.
4:9 Зәб. 44:23; Рим. 8:36; 2Кор. 4:11; Ибр. 10:33.

силәр иззәтлик, амма биз хар; [11] һазирқи дәқиқигичә ач-ялаңач, чаңқап жүрмәктимиз,
думбалинип, сәргәрдан, макансиз болуп жүрмәктимиз; [12] өз қолимиз билән ишләп жапа
тартмақтимиз; аһанәткә қалғанда яхшилиқ тиләватимиз; зиянкәшликкә учриғанда, чида-
ватимиз; [13] төһмәткә учриғанда, биз уларни чирайлиқчә товиға үндәймиз; биз жаһанниң
дашқили, инсанларниң сүпүрүндиси дәп қариливатимиз, та һазирғичә шундақ.
[14] Бу ишларни йезишим, силәрни хиҗаләткә қалдуруш үчүн әмәс, бәлки сөйүмлүк ба-
лилирим сүпитидә силәргә несиһәт қиливатимән; [15] чүнки силәрниң Мәсиһдә түмән-
лигән тәрбийилигүчилириңлар болсиму, силәрниң атаңлар көп әмәстур; чүнки мән
Мәсиһ Әйсада болуп силәрни хуш хәвәр арқилиқ төрәлдүрүп ата болдум. [16] Шуңа мән
силәрдин өтүниманки, мени үлгә қилиңлар.
[17] Дәл бу сәвәптин мән Рәбдә болған өз сөйүмлүк вә ишәшлик оғлум Тимотийни йе-
ниңларға әвәттим; һәр қайси жайлардики җамаәттә үгәткәнлиримгә әгишип, у силәргә
Мәсиһдә болған йоллирим тоғрилиқ әслитиду. [18] Амма бәзилириңлар, «Павлусни йе-
нимизға кәлмәйду», дәп көрәңләп кәттиңлар; [19] бирақ Рәб буйруса мән пат арида йе-
ниңларға баримән; шу чағда мән көрәңләп кәткәнләрниң сөзлирини әмәс, бәлки улар-
да болған күч-қудрәтни көрүп бақай. [20] Чүнки Худаниң падишалиғи сөздә әмәс, бәлки
күч-қудрәттә испатлиниду. [21] Әнди немини халайсиләр? Йениңларға таяқ көтирип бе-
ришимниму, яки меһир-мулайимлиқ роһида беришимниму?

Еғир бир гуна

5 [1] Һәртәрәптин шу аңлиниватидуки, араңларда бузуқчилиқ бар екән — бундақ
бузуқчилиқ һәтта таипиләр арисидиму тилға елинмайду — у болсиму бирисиниң
өз атисиниң аялиға чеқилиштин ибарәт. [2] Амма силәр йоғинап көрәңләп кәттиңлар! Бу
рәзил ишни садир қилған киши аримиздин қоғливетилсун дәп өкүнүшүңларға тоғра
кәлмәмду!? [3] Чүнки гәрчә тәндә силәр билән биллә болмисамму, амма роһта силәр билән
биллә болуш сүпитидә аллиқачан шундақ мән шу һөкүмни чиқардимки, [4] (һәммиңлар
Рәб Әйса Мәсиһниң намида җәм болғанда, өзәмниң роһум силәр билән болуп, Рәббимиз
Әйса Мәсиһниң күч-қудритигә тайинип) —
[5] шундақ қилған кишиниң әтлири һалак қилинсун, шуниң билән униң роһи Рәб Әйса-
ниң күнидә қутқузулуши үчүн Шәйтанниң илкигә тапшурулсун. [6] Силәрниң чоңчилиқ

4:10 **«Биз Мәсиһ үчүн ахмақ саналғанлармиз...»** — грек тилида «биз Мәсиһ үчүн ахмақлар болдуқ...» — демәк, көпчилик тәрипидин «ахмақ» һесапландуқ.
4:10 1Кор. 2:3.
4:11 Рос. 23:2.
4:12 Мат. 5:44; Луқа 6:28; 23:34; Рос. 7:60; 18:3; 20:34; Рим. 12:14; 1Тес. 2:9; 2Тес. 3:8.
4:14 1Тес. 2:11.
4:15 **«силәрниң атаңлар көп әмәстур»** — роһий җәһәттин болған атиларни көрситиду, әлвәттә.
4:15 Рос. 18:11; Гал. 4:19; Флм. 10; Як. 1:18.
4:16 1Кор. 11:1; Фил. 3:17; 1Тес. 1:6; 2Тес. 3:9.
4:19 Рос. 18:21; Ибр. 6:3; Як. 4:15.
4:20 **«Худаниң падишалиғи сөздә әмәс, бәлки күч-қудрәттә испатлиниду»** — яки «Худаниң падишалиғи сөздә әмәс, бәлки күч-қудрәттә намайән болиду».
4:20 1Кор. 2:4; 1Тес. 1:5; 2Пет. 1:16.
5:1 Лав. 18:8; Қан. 27:20.
5:5 **«шундақ қилған кишиниң әтлири һалак қилинсун, шуниң билән униң роһи Рәб Әйсаниң күнидә қутқузулуши үчүн Шәйтанниң илкигә тапшурулсун»** — бу иш (башқичә ейтқанда, «Шәйтанниң илкигә қайтуруш») тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң. Бәзи алимлар «әтлири» дегәнни роһий җәһәттин чүшәндүриду, демәк, бу иш кишиниң өзиниң гуналиқ тәбиити, яки Коринттики пүткүл җамаәттә «гуналиқ тәбиитидин чиққан ишлар»ни көрситиду, дәп қарайду. Биз мошу йәрдики «әтлири»ни җисманий җәһәттин чүшинимиз. «Қошумчә сөз»имиздә буниң асасини көрситимиз.
5:5 1Тим. 1:20.

қилғиниңлар яхши әмәс. «Кичиккинә хемиртуруч пүткүл хемирни болдуруп йоғинити-
ду» дәп билмәмсиләр?
[7] Кона хемиртуручни чиқириветиңлар; шуниң билән силәр әсли хемиртуручсиз хемирдәк
йеңи бир зугула болисиләр; чүнки «өтүп кетиш һейти»дики қозимиз болған Мәсиһ қурбан-
лиқ қилинди; [8] шуңа һейтни яман нийәтлик вә рәзиллик болған хемиртуруч билән әмәс,
бәлки сәмимийлик вә һәқиқәт болған петир нан билән тәнтәнә қилип өткүзәйли.
[9] Мән алдинқи хәттә силәргә бузуқчилиқ қилғучилар билән арилашмаңлар дәп язған
едим; [10] амма бу дегиним бу дуниядики бузуқчилиқ қилғучилар, яки нәпсанийәт-
чиләр, яки каззаплар яки бутпәрәсләр билән арилашмаңлар дегиним әмәс; ундақ
болғанда дуниядин айрилишқа мәҗбур болаттиңлар; [11] амма һазирқи бу хетимдә
язғиним шуки, өзини «қериндаш» дәп ативалған амма шундақла бузуқлуқ қилғу-
чи, нәпсанийәтчи, бутпәрәс, һарақкәш яки каззап болса, ундақ бир киши билән
арилашмаңлар, һәтта униң билән һәмдәстиханму болмаңлар. [12] Сирттикиләрни
һөкүм чиқирип бир тәрәп қилишниң мән билән немә мунасивити? Лекин ичиңлар-
дикиләрни өзәңлар һөкүм чиқирип бир тәрәп қилиш силәрниң ишиңлар әмәсму?
[13] Лекин сирттикиләрниң үстигә болса Худа Өзи һөкүм чиқириду. Шуңа «бу рәзил
адәмни араңлардин чиқириветиңлар».

Бир-бири билән дәвалишишқа боламду?

6 [1] Силәрниң араңларда өз ара аразлиқ иш болса, уни муқәддәс бәндиләрниң бир тәрәп
қилишиға тапшурмай, һәққанийсизларниң алдида дәвалишишқа петиналамсиләр?
[2] Муқәддәс бәндиләрниң дунияни сорақ қилидиғанлиғини билмәмсиләр? Әгәр дунияни
силәр сорақ қилидиған иш болса, әнди зиғирчилик ишларни һәл қилишқа яримамсиләр?
[3] Пәриштиләр үстидинму һөкүм чиқиридиғанлиғимизни билмәмсиләр? Шундақ болған
екән, бу һаяттики ишларни һәл қилиш қанчилик иш еди? [4] Силәрдә мошу һаяттики ишлар
үстидин һөкүм қилиш зөрүр тепилғанда, җамаәт арисида төвән дәп қаралғанларни уни
һәл қилишқа салмамсиләр? [5] Мошуларни силәрни хиҗаләткә қалдуруш үчүн дәватимән.
Әҗәба, араңларда өз қериндашлири оттурисида һөкүм чиқарғидәк дана киши йоқму, һәтта
бириму йоқму? [6] Униң орнида, қериндаш билән қериндаш дәвалишиватиду, — вә капирлар

5:6 Гал. 5:9.
5:7 Йәш. 53:7; Юһ. 1:29; 1Кор. 15:3.
5:8 **«шуңа һейтни яман нийәтлик вә рәзиллик болған хемиртуруч билән әмәс, бәлки сәмимийлик вә һәқиқәт болған петир нан билән тәнтәнә қилип өткүзәйли»** — Исраилниң «өтүп кетиш һейти», униңдин кейинки «петир нан һейти» вә уларниң символлуқ әһмийити тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни, шундақла «Лавийлар»дики «қошумчә сөз»ниму көрүң.
5:8 Мис. 12:3,15; Қан. 16:3.
5:9 Қан. 7:2; Мат. 18:17; 2Кор. 6:14; Әф. 5:11; 2Тес. 3:14.
5:11 **«өзини «қериндаш» дәп ативалған...»** — «қериндаш» — өзиниң етиқат йолида қериндаш дәп аталған.
5:11 Чөл. 12:14; Мат. 18:17; 2Тес. 3:14; 2Юһ. 10.
5:12 **«Сирттикиләрни һөкүм чиқирип бир тәрәп қилишниң мән билән немә мунасивити? Лекин ичиңлардикиләрни өзәңлар һөкүм чиқирип бир тәрәп қилиш силәрниң ишиңлар әмәсму?»** — «сирттикиләр» җамаәттин сирт турғанларни, «ичидикиләр» җамаәтниң ичидә болғанларни көрситиду, әлвәттә.
5:13 **«бу рәзил адәмни араңлардин чиқириветиңлар»** — мошу сөзләр Тәврат, «Қан.» 17:7, 19:9, 22:2, 24:7дин илинған.
5:13 Қан. 17:7
6:1 **«Силәрниң араңларда өз ара аразлиқ иш болса, уни муқәддәс бәндиләрниң бир тәрәп қилишиға тапшурмай, һәққанийсизларниң алдида дәвалишишқа петиналамсиләр?»** — «петиналамсиләр?» — Худаниң бу ишларға қаратқан ғәзивигә йүзлинишкә петиналамсиләр?, демәк.
6:2 Мат. 19:28; Лука 22:30.
6:3 **«муқәддәс бәндилириниң дуния үстидин сорақ қилиши ... 2-айәт ... Пәриштиләр үстидинму һөкүм чиқириши»** — бу ишлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
6:4 **«җамаәт арисида төвән дәп қаралғанларни уни һәл қилишқа салмамсиләр?»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «уни һәл қилишқа җамаәттә һеч орни йоқларни саламсиләр?». Лекин 5-айәтниму көрүң.

алдида шундақ қилиду! 7 Әмәлийәттә өз араңларда дәваларниң болғанлиғиниң өзи силәргә
нисбәтән бир әйиптур. Немишкә увалчилиққа чидимайсиләр? Немишкә наһәқчиликкә йол
қоймайсиләр? 8 Әксичә, силәр наһәқчилик қиливатисиләр, хиянәт қиливатисиләр, йәнә
келип қериндашлириңларға шундақ қилисиләр!
9 Һәққанийсизларниң Худаниң падишалиғиға варислиқ қилалмайдиғанлиғини бил-
мәмсиләр? Алдинип кәтмәңлар! Бузуқчилиқ қилғучилар, бутпәрәсләр, зина қилғучи-
лар, бәччивазлар, башқа әрләр билән бузуқлуқ қилғучилар, 10 оғрилар, нәпсанийәт-
чиләр, һарақкәшләр, төһмәтхорлар яки алдамчи-каззаплар Худаниң падишалиғиға
варислиқ қилалмайду; 11 бәзиңлар дәрвәқә шундақ болғансиләр; амма силәр Рәб Әйса
Мәсиһниң намида вә Худайимизниң Роһи билән жуюлдуңлар, пак-муқәддәс қилин-
диңлар, һәққаний қилиндиңлар.

Тениңлар Худаниң ибадәтханисидур

12 «Һәммә нәрсә маңа һалалдур», амма һәммә нәрсә пайдилиқ болувәрмәйду; «һәм-
мә нәрсә маңа һалалдур», амма мән һеч қандақ нәрсиниң хумариға қул болмаймән.
13 «Йемәкликләр аш қазан үчүн, аш қазан болса йемәкликләр үчүндур»; амма Худа у вә бу
һәр иккисини йоққа чиқириду; тән болса бузуқчилиқ үчүн әмәс, бәлки Рәб үчүндур; Рәб
тән үчүндур. 14 Худа Рәбни тирилдүрди, шуниңдәк бизниму Өз қудрити билән өлүмдин
тирилдүриду. 15 Тениңларниң Мәсиһниң әзалири екәнлигини билмәмсиләр? Ундақта,
Мәсиһниң әзалирини елип, паһишә аялниң әзалири қилсам боламду? Һәргиз болмайду!
16 Ким паһишә аял билән бағланған болса униң билән бир тән болиду, дәп билмәмсиләр?
Чүнки «әр-аял иккиси бир тән болиду» — дейилгән еди. 17 Амма Рәбгә бағланғучи болса
Униң билән бир роһтур. 18 Бузуқлуқтин қечиңлар. «Инсанларниң һәр бир садир қилған
гунайи өз тениниң сиртида болиду!» — амма бузуқлуқ садир қилғучи өз тенигә қарши
гуна қилиду. 19 Силәрниң тениңлар силәрни туралғу қилған, Худа тәрипидин силәргә
илтипат қилинған Муқәддәс Роһниң ибадәтханиси, силәр өзәңларни өзәмниңки әмәс
дәп билмәмсиләр? 20 Чүнки силәр чоң бәдәл билән сетивелинғансиләр; шуңа тениңлар-
да Худани улуқлаңлар.

6:7 Пәнд 20:22; Мат. 5:39; Рим. 12:17; 1Тес. 5:15; 1Пет. 3:9.
6:9 Гал. 5:19; Әф. 5:5; Вәһ. 22:15.
6:11 Әф. 2:2; Кол. 3:7; Тит. 3:3; Ибр. 10:22.
6:12 **«һәммә нәрсә маңа һалалдур»** — бу сөз-ибарә бәлким Коринтлиқлар үчүн Инжилдики йемәк-ичмәкләр тоғрилиқ болған тәлимләрниң бир қисқартилмиси болуши мүмкин. Бу һәқиқәткә йеқин болғини билән, Павлус һазир уларға йемәк-ичмәкләр тоғрилиқ башқа тәрәпләрдинму ойлаш керәк, дәп тәлим бәрмәкчи.
6:12 1Кор. 10:23.
6:13 **«Йемәкликләр аш қазан үчүн, аш қазан болса йемәкликләр үчүндур»** — башқичә ейтқанда: «йемәкликләр қосақни тойдуруш үчүн, қосақ болса йемәкликләрни сиңдүрүш үчүн». Коринтлиқлардин бәзилири бу гәпни башқа ишларға тәтбиқлап, «тенимизниң һәр қандақ еһтияжлири яки арзу-һәвәслирини халиғанчә қандурувәрсәк болиду» дәп ойлайтти. Лекин, жинсий әхлақсизлиққа кәлсәк бу тоғра әмәс, әлвәттә. **«Рәб тән үчүндур»** — адәмни һәйран қиларлиқ бу баян тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
6:14 Рим. 8:11; 2Кор. 4:14.
6:16 **«әр-аял иккиси бир тән болиду»** — бу Худаниң Адәм атимиз вә Һава анимиз тоғрилиқ болған сөзи («Яр.» 2:24); бу сөз һәр бир әр-аяллиқ мунасивәттә әмәлгә ашурулиду.
6:16 Яр. 2:24; Мат. 19:5; Мар. 10:8; Әф. 5:31.
6:18 **«Инсанларниң һәр бир садир қилған гунайи өз тениниң сиртида болиду!»** — бәзи алимлар, бу сөзләрни Павлусниң өзиниңки, дәп қарайду; амма башқа гуналиримиз (мәсилән, нәпсанийәтчилик, һарақкәшлик) му тенимизгә яман тәсир йәткүзмәмду? Йәткүзиду, әлвәттә. Шуңа бизниңчә бу сөзләрни Коринтлиқларниң өзлириниңки хата көзқариши дәп ойлаймиз; улар бу сөзни бузуқлуқ (вә башқа «җисманий» гуналарни) қилишқа банә қилатти. Павлус уни әндиликтә уларниң хата көзқарашлирини тоғрилимақчи болуватватти.
6:19 **«Худа тәрипидин силәргә илтипат қилинған»** — бизниңчә «силәргә илтипат қилинған» дегәнлик «Муқәддәс Роһ»ни көрситиду. Шундақму мүмкинчилик барки, у бу айәттики «силәрниң тениңлар» яки «ибадәтхана»ни көрситиду.
6:19 1Кор. 3:16; 2Кор. 6:16; Әф. 2:21; Ибр. 3:6; 1Пет. 2:5.
6:20 1Кор. 7:23; Гал. 3:13; Ибр. 9:12; 1Пет. 1:18.

Тәнһа һаят вә әр-аяллиқ

7 1 Әнди һазир силәр хетиңларда оттуриға қойған соалларға келәйли, — «Әр аял затиниң
тенигә тәгмисә яхшидур».
2 Дурус. Амма бузуқчилиқлардин сақлиниш үчүн, һәр бир әркәкниң өзиниң аяли бол-
сун, һәр бир аялниң өзиниң ери болсун. 3 Әр аялиға нисбәтән әрлик мәҗбурийитини ада
қилсун, аялму еригә нисбәтән аяллиқ мәҗбурийитини ада қилсун. 4 Аял өз тениниң
егиси әмәс, бәлки ери униң егисидур; шуниңға охшашла, әр өз тениниң егиси әмәс, бәл-
ки аяли униң егисидур. 5 Пәқәт пүтүн зеһниңлар билән дуаларға берилиш мәхситидә өз
мақуллуғуңлар билән вақтинчә биргә ятмаслиққа келишкәндинла башқа, әр-аял өз ара
бир-бириниң җинсий һәқ-тәливини рәт қилмисун. Шундақ алаһидә мәзгилдин кейин
йәнә биргә болуңлар. Болмиса, өзәңларни тутувалалмайдиғанлиғиңлардин Шәйтан
силәрни аздуруш пурситини тепиши мүмкин. 6 Амма мундақ дейишим буйруқ йолида
әмәс, бәлки мәслиһәт йолидидур. 7 Әнди мән барлиқ адәмләрниң маңа охшаш бойтақ
болушини халайттим; лекин бу ишта Худаниң һәммә адәмгә бәргән өз илтпати бар;
бириси ундақ, йәнә бириси бундақ. 8 Амма мән җорисиз тәнһа яшиғанлар вә тулларға
шуни ейтимәнки, мәндәк тәнһа туриварсә яхши болиду; 9 амма өзәңларни тутувалал-
мисаңлар, никаһлиниңлар; чүнки ишқ отида көйгәндин көрә никаһлиқ болған яхши.
10 Амма никаһланғанларға кәлсәк, уларға мән шуни тапилаймәнки, — (бу әмәлийәт-
тә мениң тапилиғиним әмәс, йәнила Рәбниңки), аял еридин аҗрашмисун. 11 (амма
у аҗрашқан болса, у тәнһа өтсун, яки ери билән яришивалсун); вә әрму аялини қоюп
бәрмисун. 12 Қалғанлириңларға кәлсәк, мән шуни ейтимәнки (бу Рәбниң ейтқини әмәс),
қериндашниң етиқатсиз аяли болса вә аяли униң билән туруверишкә рази болса, у
уни қоюп бәрмисун; 13 етиқатчи аялниң етиқатсиз ери болса вә ери униң билән туру-
веришкә рази болса, у еридин аҗрišип кәтмисун. 14 Чүнки етиқатсиз әр болса етиқат
қилған аялда пак дәп һесаплиниду; етиқатсиз аял болса етиқат қилған қериндашта пак
дәп һесаплиниду; болмиса, пәрзәнтлириңлар һарамдин болған болатти; амма улар

7:1 **«Әр аял затиниң тенигә тәгмисә яхшидур»** — «әр аял затиниң тенигә тәгмисә (җинсий мунасивәттә биргә болуш, яки той қилишни көрситиду) яхши иштур» дегән сөзләр тоғрилиқ: — Әһвалға қариғанда Коринтлиқлар арисида: «Той қилмай, пәқәт Рәбниң хизмитидә болуш яхши» яки «Әр-аяллиқ җинсий мунасивити яхши әмәс, җинсий мунасивәт өткүзүлмисун, көпрәк дуа-тилавәткә берилисун» дегәндәк гәпләр тарқалған болуши мүмкин. Павлус бу йәрдә мошу мәсилиләр тоғрилиқ сөзлимәкчи.

7:3 **«әр аялиға нисбәтән әрлик мәҗбурийитини ада қилсун, аялму еригә нисбәтән аяллиқ мәҗбурийитини ада қилсун»** — «әрлик мәҗбурийити», «аяллиқ мәҗбурийити» җинсий һәқлиқни өз ичигә алиду, әлвәттә.

7:3 1Пет. 3:7.

7:5 Ио. 2:16.

7:6 **«Амма мундақ дейишим буйруқ йолида әмәс»** — бу айәттики «дейишим»ни бәзи алимлар «вақитлиқ айрилип туруш тоғрисидики бир тәклип, буйруқ әмәс» дәп чүшиниду, «Амма мундақ дегиним буйруқ йолида әмәс, бәлки мәслиһәт йолидидур» дәп тәрҗимә қилиду. Йәнә бәзиләр бизниң тәрҗимимиздәк «дегиним»ни Павлусниң әр-аяллиқ оғрулуқ һазир ейтқан барлиқ сөзлири дәп қарап, «Бу дегиним буйруқ йолида әмәс, бәлки рухсәт йолида...» дәп тәрҗимә қилиду (7-айәтни көрүң).

7:7 **«бу ишта Худаниң һәммә адәмгә бәргән өз илтпати бар»** — йәни, бала-җақилиқ болуш, яки тәнһа болуш. Павлус өзи тәнһа болуп, пүтүн өмридә аилисиз һалда Худаниң хизмитидә болған.

7:7 Мат. 19:12; Рос. 26:29; 1Кор. 12:11.

7:8 **«Амма мән җорисиз тәнһа яшиғанлар вә тулларға шуни ейтимәнки...»** — мошу айәттики «җорисиз тәнһа яшиғанлар» дегән сөз грек тилида өз җорисидин (мәйли әрдин, мәйли аялдин, өлүм тәрипидин яки қанун тәрипидин) аҗришип кәткәнләрни көрситиду, вә шундақла той қилмиғанларниму өз ичигә алиду.

7:9 1Тим. 5:14.

7:10 **«Амма никаһланғанларға кәлсәк, уларға мән шуни тапилаймәнки, — бу әмәлийәттә мениң тапилиғиним әмәс, йәнила Рәбниңки...»** — Павлус өз тәлимини Рәб Әйсаниң йәр йүзидә турған вақтидики тәлимидин айриветиду. Бу иш тоғрилиқ вә умумән бу бап үситидә «қошумчә сөз»имизни көрүң.

7:10 Мал. 2:14; Мат. 5:32; 19:9; Мар. 10:11; Лука 16:18.

7:12 **«Қалғанлириңларға кәлсәк, мән шуни ейтимәнки бу Рәбниң ейтқини әмәс, ...»** — Рәб Әйса йәр йүзидә болғинида бу ишлар тоғрилиқ тәлим бәрмигән еди.

әнди пак болди. [15] Лекин етиқатсиз болған тәрәпниң кәткүси болса, у ажришип кәтсун;
бундақ әһвалларда қериндаш ака-укилар, һәдә-сиңиллар никаһ мәҗбурийитигә бағ-
линип қалған болмайду; қандақла болмисун Худа бизни енақ-хатирҗәмликтә яшашқа
чақирғандур. [16] Әй етиқатчи аял, ериңни етиқат қилдуруп қутулдуралайдиғанлиғиңни
нәдин билисән? Әй етиқатчи әр, хотунуңни етиқат қилдуруп қутулдуралайдиғанлиғиң-
ни нәдин билисән?

Етиқат йолиға чақирилған вақиттики салаһийәттә туривериңлар

[17] Һалбуки, Рәб һәр қайсимизға қандақ тәқсим қилған болса, қандақ һаләттә чақирған бол-
са, у шуниңда меңиверсун; мән һәммә җамаәтләрдә шундақ йол-йоруқни тапилаймән.
[18] Бириси сүннәтлик һаләттә чақирилдиму? У қайта сүннәтсиз қилинмисун; бириси сүн-
нәтсиз һаләттә чақирилдиму? У әнди сүннәт қилинмисун. [19] Сүннәтлик болуш һеч нәр-
сә һесапланмас, сүннәтсиз болушму һеч нәрсә һесапланмас; һесап болидиғини Худаниң
әмирлиригә әмәл қилиштин ибарәттур. [20] Һәр ким қайси һаләттә чақирилған болса, шу
һаләттә қалсун. [21] Сән чақирилғанда қул һалитидә едиңму? Униң билән кариң болмисун;
лекин әгәр һөрлүк пурсити кәлсә, уни қолуңдин бәрмә. [22] Чүнки Рәбтә чақирилған қул
болса Рәбниң һөр адимидур; униңға охшаш, чақирилип һөр болғучиму Мәсиһниң қули-
дур. [23] Силәр чоң бәдәл билән сетивелиндиңлар; инсанларға қул болмаңлар. [24] И қерин-
дашлар, һәр бириңлар қайси һаләттә чақирилған болсаңлар, шу һаләттә Худа билән биллә
туруңлар.

Тәнһа яшаш

[25] Амма никаһланмиғанлар тоғрилиқ Рәбдин буйруқ тапшурувалмидим; шундақтиму
Рәбдин болған рәһим-шәпқәткә муйәссәр болғанлиғим үчүн садиқ адәм сүпитидә өз
пикримни ейтимән. [26] Әнди һазирқи қийинчилиққа қариғанда, әр кишиниң шу тәнһа
һаләттә болушини яхши иш дәймән. [27] Аялға бағланған болсаң, ундақта, униң билән

7:14 «Чүнки етиқатсиз әр болса етиқат қилған аялда пак дәп һесаплиниду; етиқатсиз аял болса етиқат қилған қериндашта пак дәп һесаплиниду; болмиса, пәрзәнтлириңлар һарамдин болған болатти; амма улар әнди пак болди» — бу айәткә қариғанда, Коринттики бәзиләр «етиқатчи әр яки аялниң җориси Әйса Мәсиһкә етиқат қилмиған болса ундақта уларниң никаһи булғанған болиду, шуңа улар ажришиши керәк, шундақла балилири «һарам»дин болған болиду» дәп қарайду. Бундақ көзқараш хата.

7:15 «лекин етиқатсиз болған тәрәпниң кәткүси болса, у ажришип кәтсун; бундақ әһвалларда қериндаш ... никаһ мәҗбурийитигә бағлинип қалған болмайду; қандақла болмисун Худа бизни енақ-хатирҗәмликтә яшашқа чақирғандур» — бу муһим айәт тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

7:16 «Әй етиқатчи аял, ериңни етиқат қилдуруп қутулдуралайдиғанлиғиңни нәдин билисән? Әй етиқатчи әр, хотунуңни етиқат қилдуруп қутулдуралайдиғанлиғиңни нәдин билисән?» — бизниңчә Павлус мошу йәрдә, ишәнмигән җора никаһтин ажрашмақчи болған болса, уни етиқат қилдуруп қутқузуш пәқәт Худаниңла қилидиған ишидур, биз аҗиз бәндиләрниң қилидиған иши әмәс, шуңа (җорисиниң кәткүси болса) уни әркинликкә қоюверғин, демәкчи. «Қошумчә сөз»имизни йәнә көрүң.

7:16 1Пет. 3:1.

7:18 «Бириси сүннәтлик һаләттә чақирилдиму? У қайта сүннәтсиз қилинмисун» — бәзи Йәһудийлар мәлум сәвәплардин сүннитидин хиҗил болуп, «ят әлләрдәк болай» дәп, өзини «сүннәтсиз» көрсәтмәкчи болуп бирхил оператсийәни қилдуратти.

7:20 «Һәр ким қайси һаләттә чақирилған болса, шу һаләттә қалсун» — «қайси һаләттә чақирилған болса...» грек тилида «қандақ чақирилғанлиғи болса...» дейилиду. Демәк, Худа һәр биримизни Мәсиһгә чақирғинида, әһвал-һалитимизни билип, у һалитимизни Униң йолида ишләтмәкчи болиду.

7:20 Әф. 4:1; Фил. 1:27; Кол. 1:10; 1Тес. 2:12.

7:23 1Кор. 6:20; Ибр. 9:12; 1Пет. 1:18.

7:25 «... никаһланмиғанлар тоғрилиқ Рәбдин буйруқ тапшурувалмидим...» — мошу йәрдә «никаһланмиғанлар» болса һеч қачан җинсий мунасивәт өткүзүп бақмиған пак жигит яки пак қизларни көрситиду, дәп қараймиз. Бәзи алимлар бу сөз пәқәт қизларни көрситиду, дәп қарайду. Әнди 36-айәткә қарайдиған болсақ, бу айәт һәм жигитләрниму һәм қизларниму көрситидиғанлиғини байқаймиз.

7:26 «әнди һазирқи қийинчилиққа қариғанда,...» — Павлус мошу хәтни язған вақитта Рим империйәси бойичә көп сандики ишәнгүчиләр зор зиянкәшликкә учравататти.

ажришишни ойлима; аялиңдин ажришип кәттиңму? Ундақта йәнә өйлинишни ойлима.
28 Лекин өйләнсәң, сән гуна қилған болмайсән; вә никаһланмиғанлар никаһланса, улар-
му гуна қилған болмайду. Амма шундақ қилса улар җисманий җәһәттә җапаға учрайду;
мениң силәрни униңдин халий қилғум бар. 29 Амма шуни дегүм барки, и қериндашлар
— вақит қисқидур. Шуңа аяллиқ болғанлар аялсизлардәк болсун; 30 матәм тутқанлар
матәм тутмиғанлардәк болсун; бәхит-хошаллиқта болғанлар бәхит-хошаллиқта бол-
миғанлардәк болсун; мал-мүлүк сетивалғанлар мал-мүлүксизләрдәк болсун; 31 бу дуни-
ядики байлиқлардин бәһримән болғанлар дунияни өзиниң тәәллуқати дәп билмисун;
чүнки бу дуниядики һазирқи һаләт өтүп кетиду. 32 Амма силәрниң ғәмсиз болушуңлар-
ни халаймән. Аялсиз киши болса Рәбниң ишлирини ойлайду, қандақ қилип Рәбни хур-
сән қилишниң ғемидә болиду. 33 Амма аяллиқ киши қандақ қилип аялини хурсән қи-
лиш үчүн бу дуниядики ишларниң ғемидә болиду; 34 Йәнә келип аял вә никаһланмиған
қизниң оттурисида пәриқ бар; никаһланмиған қиз болса Рәбниң ишлириниң, қандақ
қилип һәм тәндә һәм роһта пак-муқәддәс болушниң ғемидә болиду; амма ятлиқ болған
аял қандақ қилип ерини хурсән қилиш үчүн, бу дуниядики ишларниң ғемидә болиду.
35 Амма мән бу сөзни силәрниң мәнпәәтиңларни көздә тутуп дәватимән; бойнуңларға
сиртмақ селиш үчүн әмәс, бәлки ишлириңларниң гөзәл болуши, көңлүңлар бөлүнми-
гән һалда Рәбгә берилип Уни күтүшүңлар үчүн дәватимән.
36 Амма әгәр бириси нийәт қилған қизға нисбәтән муамиләмниң дурус болмиған йери
бар дәп қариса, у қиз яшлиқ баһаридин өтүп кәткән болса, иккиси өзини тутувалалми-
са, у халиғинини қилсун, у гуна қилған болмайду; улар никаһ қилсун. 37 Бирақ, бириси
өз көңлидә муқим туруп, һеч қандақ ишқ бесими астида болмай, бәлки өз ирадисини
башқуруп, көңлидә нийәт қилған қизини әмригә алмаслиқни қарар қилған болса, яхши
қилған болиду. 38 Қисқиси, өйләнгәнниң өйләнгиниму яхши иш, өйләнмигәнниң өйлән-
мигиниму техиму яхши иш.
39 Ери һаят чағда аяли униңға бағланғандур; амма ери өлүмдә ухлиған болса, у ха-

---

7:28 **«Амма шундақ қилса улар җисманий җәһәттә җапаға учрайду»** — Павлусниң бу сөзи, һәр бир әр-аяллиқтики нормал мунасивәттә болған мушәққәт-җапалар, егиз-пәсликләр тоғрилиқ ейтилиду, дәп қараймиз. Униң үстигә әшу дәвирдики зиянкәшлик астидиму әр-аялларниң бир-биригә болған муһәббити үчүн, бир-бирини еғирчилиқтин аяш үчүн тартқан дәрд-әләмлири техиму еғир болуши мүмкин еди.

7:29 **«вақит қисқидур. Шуңа аяллиқ болғанлар аялсизлардәк болсун...»** — 31-айәттики изаһатни көрүң.

7:31 **«... бу дуниядики байлиқлардин бәһримән болғанлар дунияни өзиниң тәәллуқати дәп билмисун; чүнки бу дуниядики һазирқи һаләт өтүп кетиду»** — «вақит қисқидур» 29-31-айәтләрдә Павлус уларға барлиқ вақитни, Худаниң хизмиридә болуш пурсәтлирини қәдирләшни дәвәт қилиду. Униң асасий мәнаси, мошу дуниядики бәхит-байлиқлар биздә болса улардин һозурлансақ болиду, лекин мошу аләм «бәш күнлүк» болғачқа, Худаниң хизмитидә, мәңгүлүк пайдилиқ болған ишларға қарап меңишимизға тоғра келиду, демәкчи.

7:31 Йәш. 40:6; Яқ. 1:10; 4:14; 1Пет. 1:24; 1Юһ. 2:17.

7:32 1Тим. 5:5.

7:36 **«Әгәр бириси нийәт қилған қизға нисбәтән муамиләмниң дурус болмиған йери бар дәп қариса...»** — «нийәт қилинған қизи» дегәнниң башқа бир чүшәнчиси «вәдиләшкән қизи». Ишқилип, бу айәт бойичә, той қилмиған әр киши көңлидә бир қизни ойлайду. Қизға «муамиләмниң дурус болмиған йери бар» дегәнлиги бәлким: (1) қизға болған ишқини сөз яки һәрикәт билән билдүрүштин өзини тутувалалмаслиқ, лекин униңға техи ениқ вәдә қилмаслиқ, шундақла қизни қийнаш; яки (2) қизға вәдә бәргәндин кейин йәнә иккилинип вақитни кәйнигә сүрүш, шундақла қизни қийнаш; яки (3) тойниң вақтини бекиткән болсиму, улар той вақтини күтүшкә өзлирини тутувалалмиса, тойни балдуррақ қилса болиду. Қисқиси, оғул балиларниң қизларниң сөйгүси яки һессиятлири билән ойнишишиға һәргиз болмайду.

–Толуқ айәтниң башқа бирхил тәрҗимиси: «Амма әгәр бириси өзиниң тәнһалиғиға қарап намувапиқ жүргән болса, яшлиқ баһаридин өтүп кәткән болса, өзини тутувалалмиса, у халиғиничә қилсун, у гуна қилған болмайду; улар никаһ қилсун» йәнә башқа тәрҗимилириму бар; «қошумчә сөз»имизни көрүң.

лиған кишигә (пәқәт Рәбдә, әлвәттә) никаһлинишқа әркин болиду. 40 Лекин қари-
шимчә у тул қалса, техиму бәхитлик болиду; мәндиму Худаниң Роһи бар, дәп иши-
нимән!

Бутларға аталған таамлар

8 1 Әнди «бутларға атап нәзир қилинған таамлар» мәсилисигә келәйли. «Һәммимиздә
билим бар» дәп билимиз. Хош, бирақ билим болса адәмни көрәңлитиду; меһир-
муһәббәт болса адәмни қуриду. 2 «Мениң билимим бар» дәп һесаплиған киши,
әмәлийәттә һеч немини техи билишкә тегишлик дәрижидә билмигән болиду. 3 Амма
Худани сөйгән киши болса, у Униң тәрипидин тонулиду.
4 Хош, әнди «бутларға атап нәзир қилинған таамлар» тоғрилиқ — бизгә мәлумки,
«Җаһанда бут дегән һеч немә һесапланмайду», вә «бирла Худадин башқа һеч илаһ
йоқ-тур». 5 Гәрчә нурғун аталмиш илаһлар бар болсиму — мәйли улар зиминда яки
асманда туриду дәп қарилишидин қәтъийнәзәр (дәрвәқә «илаһлар» көп, вә «рәб»ләр
көптур) 6 бирақ биз үчүн пәқәтла бир Худа, йәни Ата бардур. Униңдин барлиқ мәвҗу-
датлар апиридә болған, бизму Униң үчүн мәвҗут болғанмиз; шуниңдәк, бирла Рәб,
йәни Әйса Мәсиһ бардур. Пүткүл мәвҗудатлар У арқилиқ мәвҗут, бизму У арқилиқ
һаятмиз.
7 Амма бундақ билим һәммимиздә техи йоқтур; техи бутларға көндүрүлгинидин ха-
лас болмиған бәзи ишәнгүчиләр болса мошундақ таамларни «бутқа атап нәзир қи-
линған» дәп билип йәйду; шундақла уларниң виҗдани аҗиз болғачқа, булғанған бо-
лиду. 8 Әмәлийәттә таамларниң өзлири бизни Худа билән яраштуралмайду; йемисәк
бизниң кәмчилигимиз һесапланмайду, йегән болсақ артуқчилиқму һесапланмайду.
9 Бирақ һәрһалда йейиш әркинлигиңларниң аҗизларға путликашаң болмаслиғиға
көңүл қоюңлар. 10 Чүнки аҗиз бир бәндә билими бар болған сениң бутханидики дә-
стиханда олтирип йегәнлигиңни көрсә, ундақта у өз аҗиз виҗданиға қарши һалда

7:39 **«Ери өлүмдә ухлиған болса»** — мошу сөз, өлүп кәткәнликни көрситиду. Тәврат-Инҗил бойичә етиқатчиларға нисбәтән өлүш пәқәт вақитлиқ ухлаш, халас. **«у халиған кишигә пәқәт Рәбдә, әлвәттә никаһлинишқа әркин болиду»** — «пәқәт Рәбдә (никаһлансун)» — (1) пәқәт етиқатчиға никаһлансун; (2) Рәбниң шәхсий йолйоруғи билән никаһлансун, дегән икки мәнании өз ичигә елиши мүмкин.

7:39 Рим. 7:2.

7:40 **«мәндиму Худаниң Роһи бар, дәп ишинимән!»** — бу кинайилик сөз. Коринт шәһиридики җамаәттики бәзи адәмләр өзлирини «пәйғәмбәр» һесаплап, Павлусниң сөзлирини қобил қилмайтти (14:36, 37ни көрүң).

7:40 1Тес. 4:8.

8:1 **«Әнди «бутларға атап нәзир қилинған таамлар» мәсилисигә келәйли»** — Коринт шәһиридикиләрниң көпинчиси болса бутпәрәс болуп, улар бутларға чоқунуш үчүн бутқа атап нәзир қилинған гөшни йәйтти. Коринтлиқларниң той вә башқа мурасимлириму бутханиларда өткүзүлүп, бутқа атап нәзир қилинған гөшләр дәстиханға қоюлатти. У чағларда бундақ гөшни йейиш-йемәслик яки бутханида өткүзүлгән мурасимларға қатнишиш-қатнашмаслиқ етиқатчилар үчүн чоң бир мәсилә болған. **«меһир-муһәббәт болса адәмни қуриду»** — «роһий қуруш» («адәмни қуруш») тоғрилиқ «Римлиқларға»дики кириш сөз»имизни көрүң.

8:2 **««Мениң билимим бар» дәп һесаплиған киши, әмәлийәттә һеч немини техи билишкә тегишлик дәрижидә билмигән болиду»** — бу әҗайип баян тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

8:3 **«Амма Худани сөйгән киши болса, у Униң тәрипидин тонулиду»** — «Худа тәрипидин тонулиду» — бәлким, Худа уни билип «бу киши Мениң адимим» дәп етирап қилиду, демәкчи.

8:4 **««Җаһанда бут дегән һеч немә һесапланмайду» вә «бирла Худадин башқа һеч илаһ йоқтур»»** — 1-айәттики «һәммимиздә билим бар», «бу дунияда бут дегән һеч нәрсә әмәс» вә «Худадин башқа һеч илаһ йоқтур» бәлким бу Коринт җамаитидикиләр өзлириниң шуаридәк дайим ейтидиған сөзләр еди.

8:4 Қан. 4:39; Рим. 14:14; 1Кор. 10:19; Әф. 4:6.

8:6 Мал. 2:10; Юһ. 13:13; 1Кор. 12:3; Әф. 4:6; Фил. 2:11.

8:7 1Кор. 10:28.

8:8 Рим. 14:17.

8:9 Гал. 5:13.

бутларға атап нәзир қилинған таамларни йейишкә «қурулуп күчәйтилидиған» бол-
мамду? [11] Шуниң билән Мәсиһ униң нижати үчүн өлгән, сениң қериндишиң болған бу
ажиз бәндә сениң билимиң вәжидин һалак болиду.
[12] Шу йол билән қериндашларға зиян йәткүзүп гуна қилип, уларниң ажиз виждани
зәхимләндүрүп, Мәсиһкә қарши гуна қиливатисиләр. [13] Шуңа, әгәр бирәр таам өз қерин-
дишимни жиқитидиған қилтақ болса, қериндишимни жиқитмаслиғим үчүн мән мәң-
гүгичә гөшни қәтъий йемәймән.

Павлусниң көп расуллуқ һәқ-һоқуқлирини ишләтмәслиги

9 [1] Мән әркин әмәсму? Мән расул әмәсму? Мән Рәббимиз Әйса Мәсиһни көргән әмәсму?
Силәр өзәңлар мениң Рәбдә болған әҗрим әмәсму? [2] Әгәр башқиларға нисбәтән расул
дәп һесапланмисам, мән һеч болмиғанда силәргә расул болдум; чүнки өзәңлар Рәбдә
мениң расул болғанлиғимни тәстиқлиған мөһүрдурсиләр.
[3] Мени сүрүштә қилмақчи болғанларға болған җававим мундақ: — [4] Бизләрниң йәп-и-
чишкә һоқуқимиз бар әмәсму? [5] Бизниң башқа расуллар, Рәбниң Өз инилири вә Кефас-
ниң қилғинидәк, етиқатчи бир сиңилни әмримизгә елип сәпәрдә һәмраһ қилип жүрүш
һәққимиз йоқму? [6] Әҗәба, пәқәт Барнабас билән мениңла әмгәк қилмаслиққа һоқуқи-
миз йоқму? [7] Ким хиражәтни өзи төләп әскәр болуп җәңгә чиқиду? Ким үзүмзар бена
қилип униң мевисидин йемәйду? Қайси пада баққучи падиниң сүтидин ичмәйду? [8] Бу
дегәнлирим пәқәт инсаний көзқараш бойичә ейтилғанму? Тәврат-қанунниң өзидиму
охшаш дейилгән әмәсму?! [9] Чүнки Мусаға чүширилгән қанунда: «Хаман тәпкән өкүзниң
ағзиға көшәк салма» дәп пүтүлгәндур. Худа өкүзләргила көйүнгәнму, [10] яки буни пәқәт
бизләрни дәп ейтқанму? Шүбһисизки, бу сөзләр бизләр үчүн пүтүлгәндур; шуниң үчүн

8:10 **«Чүнки ажиз бир бәндә билими бар болған сениң бутханидики дәстиханда олтирип йегәнлигиңни көрсә, ундақта у өз ажиз вижданиға қарши һалда бутларға атап нәзир қилинған таамларни йейишкә «қурулуп күчәйтилидиған» болмамду?»** — бу айәт тоғрилиқ икки еғиз гәп қилиш керәк. Биринчи, кона заманларда көп бутханиларға мунасивәтлик «ашханилар», «ресторанлар» бар еди. Мәхсити бутпәрәслик әмәс, бәлким пәқәт пайда көрүштин ибарәт еди. Амма сатқан таамларниң көпинчиси бәлким хәлиқләр шу бутханида бутларға атап қилған нәрсиләр болуши мүмкин еди. Шуниң билән бир вақитта нурғун кишиләр бундақ таамни йейишниң өзини «саваблиқ иш», «тәләйлик иш» дәп қариши мүмкин.
Иккинчи, Павлусниң «униң виждани... «қурулуп күчәйтилидиған» дегән сөзи кинайилик гәп. Мәзкур сөзни жуқурики «муһәббәт (адәмни, йәни адәмниң роһини) қуриду» дегән сөз билән селиштуришимиз керәк. «Муһәббәтниң қуруши»ниң нәтиҗиси яхши, әлвәттә; лекин мошу айәттә «билими бар» адәмниң һәрикити ажиз қериндишини өз вижданиға хилаплиқ қилишқа «қуруп күчәйтиду».
8:11 Рим. 14:15.
8:13 Рим. 14:21; 2Кор. 11:29.
9:1 **«Мән әркин әмәсму? Мән расул әмәсму? Мән Рәббимиз Әйса Мәсиһни көргән әмәсму? Силәр өзәңлар мениң Рәбдә болған әҗрим әмәсму?»** — Павлус бу бабта бәзи адәмләрниң униңға «уни қил, буни қил» дейишигә «мән әркин адәм» дәп җавап бериду.
9:1 Рос. 9:3,17; 22:14,18; 23:11; 1Кор. 4:15; 15:8; 2Кор. 12:2.
9:3 **«Мени сүрүштә қилмақчи болғанлар...»** — бу сөз Коринт җамаитидә, Павлус һәқиқий расул әмәс, дәп жүргән бәзи адәмләрни көрситиду.
9:4 **«Бизләрниң йәп-ичишкә һоқуқимиз бар әмәсму?»** — расуллар хуш хәвәрни тарқитиш хизмитигә алаһидә айрилип чиққачқа, җамаәтләрдин йемәк-ичмәк җәһәттә, йәни иқтисадий җәһәттики ярдәмгә еришишкә һоқуқлуқтур. Амма Павлус вә хизмәтдиши Барнабас Коринт шәһиридә шундақ һоқуқни ишләтмигән. Кейинки айәтләрни көрүң.
9:4 1Кор. 9:14; 1Тес. 2:6; 2Тес. 3:9.
9:5 **«Бизниң башқа расуллар, Рәбниң Өз инилири вә Кефасниң қилғинидәк, етиқатчи бир сиңилни әмримизгә елип сәпәрдә һәмраһ қилип жүрүш һәққимиз йоқму?»** — демәк, расуллар өзлири вә бала-җақилириму җамаәтниң иқтисадий ярдимигә һоқуқлуқтур.
9:5 Мат. 8:14.
9:7 Юһ. 21:15; 1Кор. 3:6, 7, 8; 2Кор. 10:4; 1Пет. 5:2.
9:9 **«Хаман тәпкән өкүзниң ағзиға көшәк салма»** — «Қан.» 25:4.
9:9 Қан. 25:4; 1Тим. 5:18.

йәр һайдиғучи үмүттә һайдишигә тегишлик, шундақла хаман тәпкүчиму һосулдин
бәһримән болуш үмүтидә ишләшкә тегишликтур. [11] Биз силәргә роһий бәхит-бәрикәтләр-
ни терип, силәрдин маддий җәһәттин жиғивалсақ бу чәктин ешип кәткәнлик боламду?
[12] Башқа хизмәтчиләр силәрдә мошу һоқуқни ишләткән йәрдә, биз шундақ қилсақ техиму
болидиғу? Амма Мәсиһниң хуш хәвиригә һеч тосалғу болмисун дәп, биз бу һоқуқни һеч
қачан ишлитип бақмидуқ; әксичә, һәр қандақ ишларға чидап келиватимиз. [13] Ибадәтха-
нидики муқәддәс ишлар үчүн ишлигүчиләрниң ибадәтханиға аталған һәдийәләрдин
йәйдиғанлиғини, қурбангаһта хизмәт қиливатқанларниң қурбанлиқлардин үлүшини
алидиғанлиғини билмәмсиләр? [14] Шуниңға охшаш, Рәб хуш хәвәрни җакалиғучиларниң
җени хуш хәвәрдин беқилсун дәп бекиткәндур.
[15] Амма мән болсам бу һоқуқларниң һеч қайсисини ишлитип бақмидим. Һәм һазирму
мошу һоқуқтин падилинай дәп мошуларни йезиватқиним йоқ! Чүнки мән башқиларниң
мени бу пәхирлинидиғанлиримдин мәһрум қилғинидин көрә өлгиним түзүк! [16] Чүнки
мениң хуш хәвәрни җакалишимда пәхирләнгидәк иш йоқ; чүнки униң мәҗбурийити
мени бесип туриду; хуш хәвәрни җакалимисам һалимға вай! [17] Чүнки әгәр уни халис
қилсам, буниңдин маңа инъам болиду; амма өз ихтиярим билән болмиса, бу пәқәт ме-
ниң ғоҗидарлиқ бурчини ада қилғиним болиду, халас.
[18] Шундақ екән, мениң инъамим зади немә болиду? Мениң инъамим дәл шуки, хуш
хәвәр җакалиғинимда мән хуш хәвәргә кишиләрни һәқсиз ериштүримән — демәк, инъ-
амим хуш хәвәр йәткүзүштики тегишлик һәқ елиш һоқуқлиримни һеч ишләтмәслигим-
дин ибарәттур.
[19] Чүнки һәммә адәмниң илкидин әркин болуп, өзәмни көпчиликкә қул қилдим; шу
йол билән техиму көпрәк адәмләрни қайил қилип қутқузсам дәймән. [20] Йәһудийлар-
ни қайил қилип қутқузуш үчүн Йәһудийларға нисбәтән Йәһудийға охшаш болдум;
Тәврат қануни астида турғанларни қайил қилип қутқузуш үчүн (Тәврат қануни астида
турған болмисамму) Тәврат қануни астида турғанларға нисбәтән Тәврат қануни астида
турғанға охшаш болдум; [21] Тәврат қанунида болмиғанларни қайил қилип қутқузуш үчүн
Тәврат қанунида болмиғанларға нисбәтән (Худа алдида қанунсиз болмай, бәлки Мәсиһ-
ниң қануниға бойсунушум билән) мән Тәврат қанунида болмиғанларға охшаш болдум
; [22] аҗизларни қайил қилип қутқузуш үчүн аҗизларға өзәм аҗиздәк болдум; мүмкин
қәдәр көпрәк адәмни қутқузуш үчүн мән һәр қандақ адәмгә қарита шундақ адәм бол-

---

9:10 **«Шуниң үчүн йәр һайдиғучи үмүттә һайдишигә тегишлик, шундақла хаман тәпкүчиму һосулдин бәһримән болуш үмүтидә ишләшкә тегишликтур»** — «Ам.» 9:13.

9:11 Рим. 15:27; Гал. 6:6.

9:12 **«... Мәсиһниң хуш хәвиригә һеч тосалғу болмисун дәп, биз бу һоқуқни һеч қачан ишлитип бақмидуқ; әксичә, һәр қандақ ишларға чидап келиватимиз»** — ғәлитә йери шуки, бәзиләр «Павлус вә Барнабас һәқиқий расуллар әмәс, чүнки улар биздин пул сорап бақмиған!» дегән.

9:12 Рос. 20:33; 2Кор. 11:9; 12:13.

9:13 Қан. 18:1.

9:14 **«... Хуш хәвәрни җакалиғучиларниң җени хуш хәвәрдин беқилсун»** — демәк, хуш хәвәрни қобул қилғанлар тәрипидин қамдалсун.

9:14 Лав. 19:13; Қан. 24:14; 25:4; Мат. 10:10; Луқа 10:7; 1Тим. 5:18.

9:15 **«мән башқиларниң мени бу пәхирлинидиғанлиримдин мәһрум қилғинидин көрә өлгиним түзүк!»** — «бу пәхирләнгиним» дәл униң хуш хәвәрни һеч қандақ инъам-һәдийәни қобул қилмай җакалиғанлиғини көрситиду.

9:20 Рос. 16:3; 18:18; 21:23.

9:21 **«Тәврат қанунида болмиғанлар»** — демәк, Йәһудий әмәсләр. Улар Тәврат қанунини билмәйду яки уни етирап қилмиғанлардур. **«Мәсиһниң қануни»** — Муқәддәс Роһта яшап «Пәрвәрдигар Худайиңни пүтүн қәлбиң билән, пүтүн җениң билән вә пүтүн күчүң билән сөйгин» вә «хошнаңни өзәңни сөйгәндәк сөйгин» дегәндин ибарәт, әлвәттә.

9:21 Гал. 2:3.

дум. [23] Өзәмниң хуш хәвәрдин несивәм болуши үчүн уни дәп һәммә ишни қилимән. [24] Бәйгигә чүшкәнләрниң һәммиси жүгүришиду, амма пәқәт бирила мукапатқа еришидиғинини билмәмсиләр? Ғәлибә қазиниш үчүн жүгүрүңлар. [25] Мусабиқидә елишқучиларниң һәммиси өзини һәр җәһәттин тизгинләйду; улар пәқәт бир чирип кетидиған таҗға еришиш үчүн шундақ қилиду, амма биз болсақ чиримас таҗ үчүн шундақ қилимиз. [26] Шуңа мән нишансиз адәмдәк жүгүрүватмаймән; мушт атсам һаваға атидиған адәмдәк болмаймән. [27] Униң орниға мән өз тенимни уруп өзәмгә көндүрүп, уни өзәмгә қул қилимән; ундақ қилмиғанда, башқиларға тәлим җакалап туруп өзәм лаяқәтлик болмай қелишим мүмкин.

Исраилларниң Мисирдин чиқип, чөл-баявандин өткәндики вақиәләрдин савақ елишимиз керәк

10 [1] Чүнки, и қериндашлар, мән силәрниң ата-бовилиримизниң һәммисиниң булут астида жүргәнлигидин вә һәммисиниң деңиздин өтүп маңғанлиғидин хәвәрсиз жүрүшүңларни халимаймән; [2] уларниң һәммиси булутта һәм деңизда Мусаниң йетәкчилигигә чөмүлдүрүлгән; [3] уларниң һәммиси охшаш роһий таамни йегән, [4] һәммиси охшаш роһий ичимликни ичкән; чүнки улар өзлиригә һәмраһ болуп әгишип жүргән роһий уюлташтин ичәтти (әмәлийәттә, мошу уюлташ Мәсиһниң Өзи еди); [5] шундақтиму, Худа уларниң көпинчисидин рази болмиған еди; чүнки «Уларниң җәсәтлири чөл-баяванда чечилип қалған».
[6] Амма бу ишлар уларниң бешиға бизләргә савақ-бешарәт болсун үчүн чүшкән еди; буниңдин мәхсәт, бизниң уларниң яман ишларға һәвәс қилғинидәк һәвәс қилмаслиғимиз үчүндур. [7] Силәр йәнә уларниң бәзилиригә охшаш бутқа чоқунидиғанлардин болмаңлар; булар тоғрилиқ: «Хәлиқ йәп-ичишкә олтарди, андин кәйп-сапаға турди» дәп пүтүлгән. [8] Биз йәнә уларниң бәзилириниң бузуқчилиқ қилғинидәк бузуқчилиқ қилмайли; чүнки шу вәҗидин улардин жигирмә үч миң киши бир күндила өлди. [9] Йәнә

9:22 **«аҗизларни қайил қилип қутқузуш үчүн аҗизларға өзәм аҗиздәк болдум»** — «аҗизлар» бәлким Худа тоғрисидики билимни тонуп йәтмигәнликтин виҗдани асанла азаплинидиған етиқатчиларни, яки етиқади күчлүк әмәсләрни көрситиду.
9:22 Рим. 15:1; 1Кор. 10:33; Гал. 6:1.
9:24 Гал. 2:2; 5:7; Фил. 2:16; 2Тим. 4:7; Ибр. 6:18.
9:25 **«Мусабиқидә елишқучиларниң һәммиси өзини һәр җәһәттин тизгинләйду; улар пәқәт бир чирип кетидиған таҗға еришиш үчүн шундақ қилиду...»** — әслидики «Олимпия»дики ғалиплар йопурмақ-гүлләрдин ясалған таҗға еришәтти.
9:25 2Тим. 2:4; 4:8; 1Пет. 1:4; 5:4.
10:1 Мис. 13:21; 14:22; Чөл. 9:18; Қан. 1:33; Йе. 4:23; Нәһ. 9:12,19; Зәб. 78:13,14; 105:39.
10:2 **«уларниң силәрниң ата-бовилириңлар, 1-айәтни көрүң һәммиси булутта һәм деңизда Мусаниң йетәкчилигигә чөмүлдүрүлгән»** — мошу (1-2-айәттә хатириләнгән) вақиәләрни техиму яхши чүшиниш үчүн «Мисирдин чиқиш» 14-бабни көрүң. «Муса» Муса пәйғәмбәр, әлвәттә. Мошу муһим айәт үстидә вә бу бабтики башқа мисаллар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
10:2 Мис. 13:20-22, 14:19,20.
10:3 Мис. 16:15.
10:4 Мис. 17:6; Чөл. 20:11; Зәб. 78:15.
10:5 **«Уларниң җәсәтлири чөл-баяванда чечилип қалған»** — «Чөл.» 14:16, 32.
10:5 Чөл. 26:65.
10:6 Чөл. 11:4,33; Зәб. 106:14.
10:7 **«Хәлиқ йәп-ичишкә олтарди, андин кәйп-сапаға турди»** — мошу йәрдики «кәйп-сапа» бәлким бутпәрәслик һәм униңға бағланған шәһванийәтни көрситиду. «Пүтүлгән» — «муқәддәс китапта пүтүлгән», әлвәттә («Мис.» 32:6).
10:7 Мис. 32:6.
10:8 **«Биз йәнә уларниң бәзилириниң бузуқчилиқ қилғинидәк бузуқчилиқ қилмайли; чүнки шу вәҗидин улардин жигирмә үч миң киши бир күндила өлди»** — бу вақиә «Чөл.» 25:1-9дә харитиләнгән.
10:8 Чөл. 25:1, 9; Зәб. 106:29.

уларниң бәзилириниң Мәсиһни синиғинидәк Мәсиһни синимайли; чүнки шу сәвәптин
улар иланлар чеқиши билән һалак болди. [10] Йәнә уларниң бәзилири ағринғандәк ағри-
нип қақшимаңлар — нәтиҗидә, улар җан алғучи пәриштә тәрипидин өлтүрүлди. [11] Әнди
бу вақиәләрниң һәммиси уларниң бешиға бешарәтлик мисаллар сүпитидә чүшкән вә
ахирқи заманлар бешимизға келиватқан бизләрниң улардин савақ-ибрәт елишимиз
үчүн хатириләнгән еди. [12] Шуниң билән «Мән етиқатта чиң тирәп турмақтимән» де-
гән киши өзиниң жиқилип кетишидин һези болсун! [13] Силәр дуч кәлгән синақларниң
һәммисигә башқа адәмләрму охшаш дуч кәлгән. Вә Худа болса вәдисидә турғучидур, У
силәрни көтирәлмигидәк синақларға учратмайду, бәлки синақ бешиңларға чүшкәндә,
шуниң билән тәң униңдин өтүп қутулуш йолини яритип бериду; силәр шуниң билән
униңға бәрдашлиқ беридиған болисиләр. [14] Шу сәвәптин, сөйүмлүклирим, бутпәрәс-
ликтин қечиңлар!
[15] Силәрни әқил-һоши җайида кишиләр дәп қарап шуни ейтиватимән; сөзлигәнли-
римни баһалап беқиңлар: — [16] Биз бәрикәтлик болсун дәп тилигән, бәрикәтлик җам-
дики шарапни ичкинимиз, Мәсиһниң қенидин ортақ бәһирләнгинимиз әмәсму? Биз-
ниң ошутқан нанни йегинимиз, Мәсиһниң тенидин ортақ бәһирләнгинимиз әмәсму?
[17] Биз нурғун болсақму бир нан, бир тәндурмиз; чүнки һәммимиз шу бир нандин не-
сивә алимиз. [18] Җисманий Исраилға қараңлар; қурбанлиқларни йегәнләр қурбангаһқа
несипдашлар әмәсму? [19] Әнди немә демәкчимән? Бутқа атап сунулған қурбанлиқниң
бирәр әһмийити бармиду? Бутниң бирәр әһмийити бармиду? [20] Яқ, бирақ капирлар
бутларға сунған қурбанлиқларни Худаға әмәс, бәлки җинларға атайду. Мән силәрниң
җинлар билән ортақ несипдаш болушуңларни халимаймән. [21] Рәбниң җамидин вә җин-
ларниң җамидин тәң ичкүчи болсаңлар болмайду; Рәбниң дәстихиниға вә җинларниң
дәстихиниға тәң дахил болсаңлар болмайду. [22] Рәбниң һәсәт-ғәзивини қозғимақчимиз-
му? Биз Униңдин күчлүкму-я?
[23] «һәммә нәрсә һалалдур», амма һәммә нәрсә пайдилиқ болувәрмәйду; «һәммә нәр-
сә һалалдур», амма һәммә нәрсә адәмниң етиқадини қуралмайду. [24] Әнди һеч ким өз

10:9 **«Йәнә уларниң бәзилириниң Мәсиһни синиғинидәк Мәсиһни синимайли; чүнки шу сәвәптин улар иланлар чеқиши билән һалак болди»** — «Чөл.» 21:1-9ни көрүң.

10:9 Чөл. 21:5; Зәб. 106:14.

10:10 **«Йәнә уларниң бәзилири ағринғандәк ағринип қақшимаңлар — нәтиҗидә, улар җан алғучи пәриштә тәрипидин өлтүрүлди»** — «Чөл.» 16:41-50ни көрүң.

10:10 Мис. 16:2; 17:2; Чөл. 14:36; Зәб. 106:25.

10:11 **«бу вақиәләрниң һәммиси уларниң бешиға бешарәтлик мисаллар сүпитидә чүшкән»** — «бешарәтлик мисаллар»: «қошумчә сөз»имиздә биз бу бап тоғрилиқ сөзлигинимиздә бу тема тоғрилиқму тохтилимиз.

10:11 Рим. 15:4; 1Кор. 9:10; Фил. 4:5; Ибр. 10:25.

10:13 **«Силәр дуч кәлгән синақларниң һәммисигә башқа адәмләрму охшаш дуч кәлгән»** — әйни тексттә: «Силәр дуч кәлгән синақлардин һеч қайсиси пүткүл инсанийәткә ортақ әмәс» дегән шәклидә ипадилиниду.

10:13 1Кор. 1:8; 1Тес. 5:24; 2Пет. 2:9.

10:16 **««бәрикәтлик җам» ... «ошутқан нан»»** — «бәрикәтлик җам» вә «ошутқан нан» дегәнләр «Рәбниң зияпити» яки «Рәбниң ғизаси»дин ибарәттур. «Рәбниң зияпити» яки «Рәбниң дәстихини» тоғрилиқму 11:23-34ни көрүң.

10:17 **«Биз нурғун болсақму бир нан, бир тәндурмиз; чүнки һәммимиз шу бир нандин несивә алимиз»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Нан бир болғачқа, бизму бир тән болимиз; чүнки һәммимиз бир нандин нисивә алимиз».

10:17 Рим. 12:5; 1Кор. 12:27.

10:19 1Кор. 8:4.

10:20 **«капирлар бутларға сунған қурбанлиқларни Худаға әмәс, бәлки җинларға атайду»** — «капирлар» грек тилида «таипиләр» яки «әлләр».

10:20 Лав. 17:7; Қан. 32:17.

10:23 **«һәммә нәрсә маңа һалалдур»** — бу сөз-ибарә бәлким Коринтлиқлар ишлитиватқан Инҗилдики йемәк-ичмәкләр тоғрилиқ тәлимләрниң қисқартилмиси болуши мүмкин. Бу һәқиқәткә йеқин болғини билән, Павлус һазир уларға йемәк-ичмәкләр тоғрилиқ башқа тәрәплирдинму ойлаш керәк, дәп тәлим бәрмәкчи.

10:23 1Кор. 6:12.

мәнпәәтини издимисун, бәлки өзгиләрниңкини издисун. [25] Гөш базирида сетилған һәр бир нәрсини вижданиңларни дәп олтармай, һеч немини сүрүштә қилмай йәвериңлар. [26] Чүнки «Җаһан вә униңға толған һәммә мәвҗудатлар Пәрвәрдигарға мәнсүптур» дәп пүтүлгән. [27] Амма етиқат қилмиғанларниң бирәрси сени зияпәткә тәклип қилса вә көңлүң тартса, алдиңға қоюлған һәммини вижданиңни дәп олтармай йәвәр; [28] амма бириси саңа: «Бу бутларға аталған қурбанлиқ таами» десә, ундақта уни йемә; немишкә десәң, бу ишни саңа ейтқан адәмниң сәвәви үчүн, шундақла вижданниң сәвәви үчүндур; [29] мән дегән виждан сениңки әмәс, бәлки һелиқи кишиниң виждани; мениң әркинлигимгә башқиларниң виждани тәрипидин яман дәп баһа берилишиниң һаҗити барму? [30] Мән тәшәккүр ейтип йесәм, тәшәккүр ейтқан нәрсини дурус йегиним түпәйлидин яман дәп қарилишимниң немә һаҗити? [31] Шуңа силәр немини йесәңлар, немини ичсәңлар яки һәр қандақ башқа ишларни қилсаңлар, һәммә ишларни Худаға шан-шәрәп кәлтүрүлсун дәп қилиңлар. [32-33] Мән өзәм һәммәйләнни һәммә ишта мәмнун қилишқа интилгинимдәк, өз мәнпәәтим үчүн әмәс, бәлки көпчиликниң мәнпәәти, уларниң қутқузулуши үчүн интилгинимдәк, һеч кимниң алдиға — Йәһудийлар болсун, греклар болсун, Худаниң җамаитидикиләр болсун алдиға путликашаң болмаңлар.

Мән Мәсиһни үлгә қилғинимдәк, силәрму мени үлгә қилиңлар.

Ибадәт қаидилири

11 [1-2] Әнди силәрни шуниң үчүн тәрипләймәнки, и қериндашлар, һәммә ишларда силәр мени әсләп туруватисиләр, мән силәргә тапшурғинимдәк, көрсәтмиләрни тутуп келиватисиләр. [3] Амма мән силәрниң һәр әрниң беши Мәсиһдур, аялниң беши әрдур вә Мәсиһниң беши Худадур дәп билишиңларни халаймән. [4] Шуңа, ибадәткә қатнашқанда, һәр қандақ әр бешиға бир нәрсә артқан һалда дуа қилса яки бешарәт бәрсә, у өз бешиға һөрмәтсизлик қилған болиду. [5] Амма ибадәткә қатнашқанда, һәр қандақ аял бешиға бирәр нәрсә артмиған һалда дуа қилса яки бешарәт бәрсә, у өз бешиға һөрмәтсизлик қилған болиду; бундақ аялниң чечи чүшириветилгән, рәсва қилинған аялдин пәрқи йоқтур. [6] Аял кишиниң бешиға артқини йоқ болса, чачлири чүшириветилсун; аялға нисбәтән

10:24 1Кор. 13:5; Фил. 2:4.
10:26 **«Җаһан вә униңға толған һәммә мәвҗудатлар Пәрвәрдигарға мәнсүптур»** — «Зәб.» 24:1 вә 50:12, 89:11.
10:26 Мис. 19:5; Зәб. 24:1; 50:12, 89:12.
10:27 Луқа 10:7; 1Кор. 8:7.
10:28 **«Бириси саңа: «бу бутларға аталған қурбанлиқ таами» десә,...»** — дегүчиниң көрсәтмәкчи болғини бәлким: (1) «Сән ишәнгүчи әмәсму, бундақ бутларға четишлиқ нәрсини йемәслигиң керәк» яки (2) «Бу алаһидә бутларға нәзир қилинған, шуңа уни йесәң, саңа алаһидә бәрикәт болиду!». «Қошумчә сөз»имизниму көрүң.
10:30 **«Мән тәшәккүр ейтип йесәм, тәшәккүр ейтқан нәрсини дурус йегиним түпәйлидин яман дәп қарилишимниң немә һаҗити?»** — мошу муһим принсип тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
10:30 Рим. 14:6; 1Тим. 4:3.
10:31 Кол. 3:17.
10:32 Рим. 14:13.
10:33 1Кор. 9:22.
11:1 1Кор. 4:16; Фил. 3:17; 1Тес. 1:6; 2Тес. 3:9.
11:3 **«аял яки қизниң беши әрдур»** — той қилғанда униң беши өз ери, әлвәттә; турмушқа чиқмиған болса униң атиси; тәнһа, тул яки аҗрашқан қиз-аяллар болса, уларниң беши (бар болса) җамаәттики ақсақаллар болиду.
11:3 Юһ. 14:28; 1Кор. 3:23; 15:27; Әф. 5:23.
11:4 **«ибадәткә қатнашқанда, һәр қандақ әр бешиға бир нәрсә артқан һалда ... бешарәт бәрсә»** — «бешарәт бәрсә» — «Худаниң вәһийисини йәткүзсә», яки «пәйғәмбәрлик сөз қилса...» дегәнлик. «Өз бешиға һөрмәтсизлиқ қилиду» — демәк, Мәсиһгә беһөрмәтлик қилиду.
11:5 **«...у өз бешиға һөрмәтсизлик қилиду»** — демәк, өз еригә яки җамаәтниң ақсақаллириға һөрмәтсизлик қилиду. **«бундақ аялниң чечи чүшириветилгән, рәсва қилинған аялдин пәрқи йоқтур»** — кона заманларда аяллар бузуқчилиқ қилған болса, уларни җазалаш усули аялни рәсва қилип чечини чүшириветиштин ибарәт еди.

чачлириниң кесиветилиши яки чүшириветилиши уятлиқ иш болса, әнди униң бешиға
бирәр артқини болсун. [7] Чүнки әр киши болса бешини япмаслиғи керәк; чүнки у Худаниң
сүрәт-образи вә шан-шәривидур; амма аял киши болса әрниң шан-шәривидур. [8] Чүнки әр
болса аялдин әмәс, бәлки аял әрдиндур. [9] Шуниңдәк әр киши аял үчүн әмәс, аял киши
әр үчүн яритилғандур. [10] Бу сәвәптин, һәм пәриштиләрниң сәвәвидин аял киши бешида
һоқуқниң бәлгүсигә егә болуши керәк. [11] Һалбуки, Рәбдә аял әрсиз болмас вә әр аялсиз
болмас; [12] чүнки аял әрдин чиқирилғинидәк, әр аял арқилиқ туғулиду; лекин һәммә
иш Худадиндур. [13] Өз көңлүңларда баһа бериңлар; аялларниң бешиға бир нәрсә артмай
туруп Худаға дуа қилиши мувапиқму? [14] Тәбиәтниң өзи силәргә әр кишиниң узун
чачлири болса униңға уят екәнлигини үгәтмидиму? [15] Амма аял кишиниң узун чачлири
болса, бу униңға шан-шәрәп болиду; чүнки униң узун чачлири униңға безәк-йепинча
болсун дәп тәғдим қилинған.
[16] Бирисиниң бу ишлар тоғрилиқ талаш-тартиш қилғуси болса, шуни билсунки, биз-
ләрдә һәм Худаниң җамаәтлиридиму шулардин башқа һеч қаидиләр йоқтур.

Рәбниң дәстихини тоғрилиқ

[17] Амма һазир демәкчи болған иш, йәни силәр жиғилған сорунларға кәлсәк, униңда
силәрни тәриплимәймән; чүнки жиғилғиниңларниң нәтиҗиси пайдилиқ әмәс, бәл-
ки зиянлиқ болуватиду. [18] Чүнки биринчидин, силәр җамаәттә жиғилғиниңларда,
араңларда гуруһларға бөлүнүшләр болғанлиғини аңлидим; бу гәпкә қисмән ишәндим.
[19] Араңларда бөлүнүшләр пайда болмай қалмайду. Ундақ болмиғанда араңларда ким-
ниң лаяқәтлик болғанлиғини көрүвалғили болмайтти.
[20] Силәр бир йәргә җәм болғиниңларда, силәр һәқиқәтән «Рәбниң зияпити»дин йемәй-
силәр. [21] Чүнки йегиниңларда һәр бириңлар башқиларниң йейишини күтмәйла өзәңлар
елип кәлгән ғизани йәверисиләр-дә, бириси ач қалиду, йәнә бириси мәс болуп кетиду.
[22] Йәп-ичишкә өз өйлириңлар йоқму? Худаниң җамаитини көзгә илмай, йоқсулларни

11:6 Чөл. 5:18; Қан. 22:5.

11:7 **«Чүнки әр киши болса бешини япмаслиғи керәк; чүнки у Худаниң сүрәт-образи вә шан-шәривидур; амма аял киши болса әрниң шан-шәривидур»** — бу айәттин (вә шундақла 4-6-айәтләрдин) Павлусниң адәттики әһваллар әмәс, бәлки ибадәт сорунлири тоғрилиқ сөзләватқанлиғи еник туриду; бу униң әрләргә талаға чиққанда һәр қандақ бөкләрни кийишини мәнъий қилғини әмәс! Униң бу сөзлиридә аялларниң талада жүргәндә ромал-яғлиқ артиш-артмаслиғи тоғрисидиму гәп йоқ.

11:7 Яр. 1:26,27; 5:1; 9:6; Кол. 3:10.

11:8 **«чүнки әр болса аялдин әмәс, бәлки аял әрдиндур»** — оқурмәнләрниң есидә барки, Худа Һава анимизни Адәм атимизниң тенидин қовурғисини елип ясиған. «Яр.» 2-бабни көрүң.

11:8 Яр. 2:18, 21.

11:10 **«пәриштиләрниң сәвәвидин аял киши бешида һоқуқниң бәлгүсигә егә болуши керәк»** — «пәриштиләрниң сәвәвидин» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң. Биз бу айәтләр (1-16)ни тәпсилий һалда шәрһләймиз.

11:16 1Тим. 6:4.

11:19 **«Араңларда бөлүнүшләр пайда болмай қалмайду...»** — аз болмиған алимлар Павлусниң бу җүмлиси кинайилик, Коринтлиқларни тәнқит қилидиған алаһидә сөзләр, дәп қарайду. Бизму мошу көзқарашқа майилмиз; чүнки Инҗилда тилға елинған башқа җамаәтләр арисида әһвал ундақ әмәс еди; әксичә, уларниң бирлиги хелә күчлүк еди (мәсилән, Филиппи шәһиридики җамаәттә).
–Қандақла болмисун, мәлум җамаәттики ишәнгүчиләрниң көпинчиси Коринттики җамаәттәк «Роһқа тәвә» әмәс, бәлки «әткә тәвә», «етиқатта бовақлар» болса, ундақта «бөлүнүшләр» пайда болмай қалмайду. Бундақ әһвал һәқиқәтән Рәбниң йолини издигүчиләргә көпрәк бесим берип, уларниң Роһида тезла өстүрүлүши муһим бир түрткә болиду.

11:19 Мат. 18:7; Луқа 17:1; Рос. 20:30; 1Юһ. 2:19.

11:20 Луқа 22:14-20.

11:21 **«Чүнки йегиниңларда һәр бириңлар башқиларниң йейишини күтмәйла өзәңлар елип кәлгән ғизани йәверисиләр-дә, бириси ач қалиду, йәнә бириси мәс болуп кетиду»** — расулниң сөзлиригә қариғанда, Коринт етиқатчилар җамаитиниң жиғинлирида пат-пат «ортақ зияпәт»ни тутатти, шуниң билән бир вақитта «Рәбниң зияпити»ни йейәтти («Йәһ.» 12ни көрүң). Лекин бай қериндашлар өз мол тамақлири алғач өзиниң байлиқлирини көз-көз қилип көрситәтти, башқа кәмбәғәл қериндашлар билән ортақлашмайтти. «Зияпәт» қалаймиқан болғачқа, «Рәбниң зияпити»ниң өзи көзгә илинмай болуп қелип, Рәбниң намиға номус кәлтүргән еди.

хижаләткә қоймақчимусиләр? Силәргә немә десәм болар? Силәрни тәрипләмдимән? Яқ, силәрни тәриплимәймән.

23 Чүнки мән силәргә Рәбниң зияпити тоғрилиқ йәткүзгәнлиримни өзәм Рәбдин тапшурувалғанмән; демәк, Рәб Әйсаға сатқунлуқ қилинған кечидә у қолиға нан елип, 24 тәшәккүр ейтқандин кейин уни уштуп: «Мана, силәргә аталған Мениң теним; буни Мени әсләп туруш үчүн мошундақ қилиңлар» — деди. 25 Шуниңдәк, ғизадин кейин у жамни қолиға елип: «Мана, бу жамдики шарап қенимда болған «йеңи әһдә»дур; һәр қетим униңдин ичкиниңларда, Мени әсләп туруш үчүн шундақ қилиңлар» — деди. 26 Чүнки силәр һәр қетим бу нандин йегән, бу жамдин ичкән болсаңлар, таки Униң қайтип келишигичә силәр Рәбниң өлүмини жакалиған болисиләр. 27 Шуниң үчүн, кимки лаяқәтсиз һалда бу нанни йесә яки Рәбниң жамидин ичсә, Рәбниң тени һәм қениға нисбәтән гунакар болиду. 28 Шуниң үчүн һәр бириси бу ишлар үстидә өз-өзини тәкшүрүп, андин нандин йесун, жамдин ичсун. 29 Чүнки Рәбниң тенини пәриқ әтмәй туруп йегүчи вә ичкүчи һәр ким өзигә һөкүм-жазани йәткүзүп йәп-ичиду. 30 Бу сәвәптин араңлардики нурғун адәмләр зәиплишип кесәл болди, һәтта хелә бир қисми өлүмдә ухлап қалди. 31 Лекин әгәр өз үстимизни тәкшүрүп һөкүм чиқарған болсақ, бешимизға Рәбниң һөкүм-жазаси чүширилмәйдиған болиду. 32 Амма гәрчә үстимизгә Рәб тәрипидин һөкүм-жазалар чүширилгән болсиму, әмәлийәттә бу Униң бизгә чүшәргән «тәрбийә жазаси»дур; буниңдин мәхсәт, бизниң бу дуния билән бирликтә һалакәткә һөкүм қилинмаслиғимиз үчүндур. 33 Шуңа, и қериндашлар, Рәбниң зияпитидә йейишкә жәм болғиниңларда, һәммәйлән толуқ кәлгичә бир-бириңларни күтүңлар. 34 Бириси ач қосақ болса авал өйидә йәп кәлсун; шундақ қилип силәрниң жәм болушуңлар өзәңларға һөкүм-жаза йәткүзмәйдиған болиду. Қалған башқа мәсилиләрни болса, мән барғинимда тәртипкә салимән.

Роһий илтипатлар

12 1 Амма и қериндашлар, роһий илтипатларға кәлсәк, силәрниң улар тоғрилиқ билмәй келишиңларни халимаймән. 2 Силәр таипиләрниң арисида болған вақтиңларда һәр хил йолларға башлинип, гас-гача бутларға чоқунушқа аздурулуп кәткиниңларни билисиләр. 3 Шуңа мән силәргә уқтуримәнки, һеч ким Худаниң Роһида туруп: «Әйсаға ләнәт!» демәйду вә һәр қандақ бири Муқәддәс Роһта болмай

11:22 **«Йәп-ичишкә өз өйлириңлар йоқму? Худаниң жамаитини көзгә илмай, йоқсулларни хижаләткә қоймақчимусиләр?»** — бәзи етиқатчилар жәм болуп олтарған сорунларда көп ғизаларни елип келип йесә, ғизасиз қериндашлири әлвәттә хижил болуп қалиду.

11:23 Мат. 26:26; Мар. 14:22; Луқа 22:19.

11:25 **«... Мана, бу жамдики шарап қенимда болған «йеңи әһдә»дур»** — «йеңи әһдә» Тәврат, «Йәр.» 31:31-34дә бешарәт берилгән.

11:26 Юһ. 14:3; Рос. 1:11.

11:27 Чөл. 9:10,13; Юһ. 6:51,63,64; 13:27; 1Кор. 10:21.

11:28 2Кор. 13:5.

11:29 **«... Рәбниң тенини пәриқ әтмәй туруп йегүчи вә ичкүчи һәр ким өзигә һөкүм-жазани йәткүзүп йәп-ичиду»** — «Рәбниң тенини пәриқ әтмәслик» дегәнликниң бәлким икки хил тәрәплимиси болуши мүмкин: (1) өзини «Мән Рәбниң тенидики бир әза, башқа қериндашларму шундақ» дәп билип йәтмәй, «Рәбниң тени»дики қериндашларни көзгә илмаслиқ (21-22-айәтләрни көрүң); (2) «Рәбниң зияпити Рәббимизниң биз үчүн қурбан қилған тенини ипадиләйду» дәп билип йәтмәсилик.

11:30 **«һәтта хелә бир қисми өлүмдә ухлап қалди»** — «ухлап қалди» дегән сөз өлүшни көрситиду. Инжил бойичә етиқатчиларға нисбәтән өлүш пәқәт вақитлиқ ухлаш, халас.

11:31 Зәб. 32:5; Пәнд 18:17.

12:1 **«роһий илтипатларға кәлсәк...»** — «роһий илтипатлар» дегәнләр Муқәддәс Роһ ата қилған, мошу бабта «тәбиәттин ташқири» мөжизилик қабилийәтләрни көрситиду.

туруп «Әйса Рәбдур!» дәп ейталмайду. [4] Амма илтипатлар хилму-хил, лекин Роһ
болса бирдур. [5] Хизмәтләр болса һәр хил, амма биз хизмитини қилидиған Рәб
бирдур. [6] Ишләш йоллири һәр хил, амма һәммәйләндә һәммә ишни вуҗудқа чиқарғучи
Худа бирдур. [7] Амма һәммәйләнниң мәнпәәти үчүн һәр биригә Роһниң намайән болуши
беғишлиниду. [8] Чүнки Роһ арқилиқ биригә даналиқ йәткүзгүчи сөз, йәнә биригә шу
охшаш Роһ арқилиқ хәвәр йәткүзгүчи сөз тәқсим қилиниду; [9] йәнә охшаш Роһ арқилиқ
башқа биригә алаһидә ишәш, йәнә биригә охшаш Роһ арқилиқ кесәлләрни сақайтиш
илтипатлири, [10] бирәвға мөҗизиләрни яритиш тәқсим қилиниду; бирәвға вәһий-
бешарәт бериш; бирәвға һәр хил роһларни пәриқ етиш, бирәвға намәлум тилларда
сөзләш, йәнә бирәвға намәлум тилларни тәрҗимә қилиш илтипати тәқсим қилиниду.
[11] Амма бу ишларниң һәммисини жүргүзгүчи охшаш шу бир Роһтур, У һәр биригә Өзи
лайиқ көрүп, айрим-айрим тәқсим қилип бериду.
[12] Чүнки инсаний тән бир болсиму нурғун әзалири болғинидәк, шундақла әзалири
нурғун болсиму өз ара қошулуп бир тән болғандәк, Мәсиһ Өзиму һәм шундақтур. [13] Чүн-
ки һәммимиз, мәйли Йәһудийлар болсақму, Грекләр болсақму, қуллар болсақму, һөр-
ләр болсақму, бир Роһта бир тәнгә киришкә чөмүлдүрүлдуқ вә бир Роһтин ичишкә несип
қилиндуқ. [14] Чүнки тән бирла әзадин әмәс, бәлки көп әзалардин тәркиб тапиду. [15] Әгәр
пут: «Мән қол болмиғиним үчүн мән тәнгә тәвә әмәсмән» десила, ундақта у һәқиқәтән
тәнгә тәвә әмәс боламду? [16] Қулақ: «Мән көз әмәс, шуңа мән тәнгә тәвә әмәсмән» десила,
ундақта у һәқиқәтән тәнгә тәвә әмәс боламду? [17] Пүтүн тән көзла болса, ундақта аңлаш
сезимимиз нәдин болиду? Пүтүн тән қулақла болса, ундақта пураш сезимимиз нәдин
болиду? [18] Һалбуки, Худа Өзигә лайиқ көргән тән әзалириниң һәр бирини айрим-айрим
өз җайиға орунлаштурған; [19] әгәр уларниң һәммиси охшаш әза болса, ундақта уни қан-
дақму тән дегили болатти? [20] Әндиликтә әзалар көп, тән болса бирдур. [21] Көз қолға: «Ме-
ниң саңа еһтияҗим чүшмәйду!» дейәлмәйду; яки баш болса путларға: «Мениң силәргә
еһтияҗим чүшмәйду!» дейәлмәйду. [22] Дәл әксичә, тәндики аҗиз-әрзимәс дәп көрүнгән
әзалар кам болса болмайду; [23] вә һәм тәндики биз етиварсиз дәп һесаплиған әзаларға
болса, техиму көпрәк етивар қилимиз; шундақла искәтсиз дәп қаралған әзалиримиз
техиму искәтлик қилиниду; [24] әслидә яришимлиқ болған әзалиримизға болса шундақ
қилишниң һаҗити йоқ. Амма Худа пүтүн тәнни шундақ бирләштүргәнки, У етивар-
сиз дәп һесапланған әзаларға техиму көп етивар бериду. [25] Буниңдин мәхсәт тәндә һеч
бөлүнүшләр болмаслиғи, бәлки барлиқ әзалар өз ара охшаш көйүмчанлиқта болуши
үчүндур. [26] Бир әза җапа-дәрд тартса, барлиқ әзалар униң билән тәң җапа-дәрд тартиду;
бир әзаға шәрәп кәлсә, барлиқ әзалар униң билән тәң шатлиниду.
[27] Әнди силәр Мәсиһниң тенидурсиләр, һәр бириңлар Униң айрим-айрим әзасидурсилә
р. [28] Худа җамаәттә мошундақларни орунлаштурған: — авал расулларни, андин пәйғәм-
бәрләрни, үчинчи болуп тәлим бәргүчиләрни; андин мөҗизә көрсәткүчиләрни, андин
түрлүк кесәлләрни сақайтиш илтипатлириға егә болғанларни, ярдәм бәргүчиләрни,

12:3 Мар. 9:39; Юһ. 13:13; 1Кор. 8:6.
12:4 **«Амма илтипатлар хилму-хил, лекин Роһ болса бирдур»** — «Роһ» дегән Худаниң Роһи, Муқәддәс Роһ.
12:4 Рим. 12:6; 1Пет. 4:10.
12:8 **«...Роһ арқилиқ биригә даналиқ йәткүзгүчи сөз, йәнә биригә шу охшаш Роһ арқилиқ хәвәр йәткүзгүчи сөз тәқсим қилиниду»** — бу икки илтипат вә төвәндики йәнә йәттә «роһий илтипат» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
12:9 **«кесәлләрни сақайтиш илтипатлири»** — грек тилида «сақайтишларниң илтипатлири» — демәк, Муқәддәс Роһниң мөҗизилик сақайтиш йоллири бирхилла әмәс.
12:10 **«вәһий-бешарәт бериш»** — грек тилида: «пәйғәмбәрлик сөз қилиш». «қошумчә сөз»имизни көрүң.
12:11 Рим. 12:3, 6; 1Кор. 7:7; 2Кор. 10:13; Әф. 4:7.
12:12 Рим. 12:4, 5; Әф. 4:16.
12:13 Гал. 3:28.
12:27 Рим. 12:5; Әф. 1:23; 4:12; 5:23; Кол. 1:24.

йетәкчилик қилғучиларни, һәр хил намәлум тилларда сөзләйдиғанларни тайинлап
орунлаштурғандур. [29] Һәммәйлән расулму? Һәммәйлән пәйғәмбәрму? Һәммәйлән тә-
лим бәргүчиму? Һәммәйлән мөҗизә көрсәткүчму? [30] Һәммәйләндә сақайтиш илтипат-
лири барму? Һәммәйлән намәлум тилларда сөзләмду? Һәммәйлән намәлум тилларни
тәрҗимә қилаламду? [31] Амма силәр чоңрақ илтипатларни тәқәзза болуп қоғлаңлар;
һалбуки, мән һазир силәргә һәммидин әвзәл бир йолни көрситип берәй.

Меһир-муһәббәт һәммидин улуқ

13 [1] Мән әгәрдә бу дуниядики кишиләр сөзләватқан һәр хил тиллар һәтта
пәриштиләрниң тиллири биләнму сөзләләйдиған болсамму, бирақ мән меһир-
муһәббәтсиз болсам, у чағда мән пәқәт бир «даң-даң» қилидиған мис даң, бир «чаң-
чаң» қилидиған чаң болуп қалимән, халас. [2] Әгәр мән пәйғәмбәрлик қилалисам, барлиқ
сирлар, барлиқ билимләрни чүшинип болған болсамму, һәм шуниң билән бир вақитта
тағларни йөткәлигидәк толуқ ишәштә болсамму, амма мәндә меһир-муһәббәт болмиса,
ундақта мән һеч нәрсә болмиған болимән. [3] Әгәр барлиқ мал-мүлкүмни сәдиқигә атап
һәм тенимни Худаниң йолида қурбанлиқ сүпитидә көйдүрүлүшкә сунған тәғдирдиму,
амма мәндә йәнила меһир-муһәббәт болмиса, ундақта мениң һеч қандақ пайдам йоқ
болған болиду.
[4] Муһәббәт сәвир-тақәтлик болуш һәм меһриванлиқтур;
Муһәббәт һәсәтхорлуқ қилмайду:
Муһәббәт өзини махтимайду,
Тәкәббурлуқ қилмайду,
[5] Номуссизлиқ қилмайду,
Өз мәнпәәтини көзләп жүрмәйду,
Териктүрүлмәйду,
Көңлидә өчмәнлик сақлимайду;
[6] Һәққанийсизлиқтин хошал болмайду,
Бәлки әмәлийәттин, һәқиқәттин хошал болиду;
[7] һәммә ишта қосиғи кәңлик қилиду, һәммигә йүзлинип Худаға ишиниду, һәммә ишқа
үмүт бағлайду, һәммигә чидайду.
[8] Меһир-муһәббәт һәргиз ахирлашмайду. Бешарәтләр болса, карға кәлмәйду: «намәлум
тиллар» болса, түгәйду: мөҗизилик билимләрму карға кәлмәйду. [9] Чүнки бизниң били-
диғанлиримиз қисмән, бешарәт беридиғанлиримиз қисмән; [10] лекин мукәммәллик кәл-
гәндә, қисмәнлик йоқилиду. [11] Мән кичигимдә балиларчә сөзлидим, балиларчә ойли-

---

12:28 **«авал расулларни, андин пәйғәмбәрләр...»** — «Тәврат дәвридики пәйғәмбәрләр» вә «Инҗил дәвридики пәйғәмбәрләр» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң. **«намәлум тиллар»** — «роһий тиллар» дәпму атилиду. Чүнки бу тилларни Худаниң Роһи инсанниң роһиға тапшуриду; бәзи вақитларда биз уларни «карамәт тил», «натонуш тил», «ғәйрий тил» дәпму атаймиз, чүнки бу тил сөзлигүчи вә аңлиғучиларға чүшинишлик әмәс; «тәбиәттин ташқири» болған бу хил тилни «дуа тили» дәп тәриплисәкму болиду.

12:28 Әф. 4:11; 2:20.

13:1 **«Мән әгәрдә бу дуниядики кишиләр сөзләватқан һәр хил тиллар һәтта пәриштиләрниң тиллири биләнму сөзләләйдиған болсамму...»** — демәк, «шундақ интайин күчлүк роһий илтипат мәндә болсиму,...». Бу айәттин йәнә шундақ дейәләймизки, һәқиқәтән Худадин кәлгән һәр бир «намәлум тил» әмәлийәттә дуниядики мәлум бир милләтниң тили яки пәриштиләрниң тилидур.

13:2 Мат. 7:22; 17:20; 21:21; Мар. 11:23; Луқа 17:6; Рим. 12:7.

13:4 Пәнд 10:12; 1Пет. 4:8.

13:5 1Кор. 10:24; Фил. 2:4.

13:6 2Юһ. 4.

13:7 **«һәммә ишта қосиғи кәңлик қилиду...»** — яки «һәммә ишни япиду...» — демәк, мумкин болса башқиларниң сәһвәнлик-гуналирини читқа яймайду.

дим, балиларчә һесаплидим; чоң болғинимда, мән балилиқни ташлидим. [12] Чүнки биз
һазир бир тутуқ деризидин мүҗмәл һалда көримиз, лекин шу чағда йүзму-йүз көримиз:
Һазир мән қисмән тонуймән, шу чағда мән Худа мени тонуп келиватқандәк тонуймән.
[13] Һазир ишәш, үмүт, меһир-муһәббәттин ибарәт бу үч нәрсә турупту; булардин әң үстүн
туридиғини меһир-муһәббәттур.

«Роһий илтипатлар»дин қандақ пайдилиниш керәк

14 [1] Меһир-муһәббәткә интилип уни қоғлишиңлар вә һәм роһий илтипатларға,
болупму бешарәт беришкә интизар болуңлар. [2] Чүнки намәлум тилда сөзләйдиған
киши адәмләргә әмәс, бәлки Худаға сөзләйду; аңлиғучилардин һеч ким уни
чүшәнмәйду, амма у Роһта сирлиқ ишларни ейтип бериду. [3] Лекин бешарәт беридиған
киши болса адәмләрниң етиқадини қурушқа, уларни риғбәтләндүрүшкә вә тәсәлли
беришкә сөзләйду. [4] Намәлум тилда сөзлигүчи өз роһини қуриду; амма бешарәт бәргүчи
җамаәтниң етиқадини қуриду. [5] Әндиликтә мән силәрниң һәммиңларниң намәлум
тилларда сөзлийәлишиңларни үмүт қилимән, лекин бешарәт беришиңларни техиму
үмүт қилимән. Намәлум тилда сөзлигүчи сөзини тәрҗимә қилмиса, җамаәтниң етиқат
қурулушида бешарәт бәргүчи униңдин улуқ болиду.
[6] Қериндашлар, мән йениңларға келип, намәлум тиллардила сөзлигиним билән
мәлум вәһий, билим, бешарәт яки тәлимни йәткүзмисәм, мән силәргә немә пай-
да тәккүзимән? [7] Һәтта аваз чиқиралайдиған җансиз нәрсиләр, мәйли нәй болсун,
чилтар болсун шундақ; уларниң аһаңлириниң бир-биридин пәрқи болмиса, уларда
челинған пәдә қандақму пәриқ етилсун? [8] Җаң канийиму бәлгүлик бир аһаңда челин-
миса, ким җәңгә һазирлансун? [9] Шуниңдәк силәр тилда ениқ чүшинәлигидәк сөз қилми-
саңлар, немә демәкчи болғиниңларни ким чүшинәләйду? Силәр һаваға гәп қилғандәк
болисиләр. [10] Җаһанда, шүбһисизки, хилму-хил тил-авазлар бар вә уларниң һеч қайсиси
мәнасиз әмәс; [11] әгәр әнди мән мәлум аваз-тилниң мәнасини билмисәм, мән сөзлигүчи-
гә нисбәтән ят вә у маңа нисбәтән ят болиду. [12] Әһвал силәрдиму шундақ. Шуңа, силәр
роһий илтипатларға қизғинлиқ билән интилгән екәнсиләр, җамаәтниң етиқадини қу-
ридиған илтипатларға бай болушқа интилиңлар. [13] Шуңа, намәлум тилда сөзләйдиған
киши сөзлигәнлирини тәрҗимә қилип берәләйдиған болсам дәп дуа қилсун. [14] Чүнки
намәлум тилда дуа қилғинимда, роһум дуа қилиду, лекин әқил-идракимдин болса мевә
чиқмайду.
[15] Ундақта қандақ қилиш керәк? Мән бәзидә роһум билән дуа қилимән, һәм бәзидә
әқил-идраким биләнму дуа қилимән; мән бәзидә роһум билән мәдһийә нахшилирини
ейтимән, һәм бәзидә әқил-идраким биләнму мәдһийә нахшилирини ейтимән; [16] бол-
миса, пәқәт роһуң биләнла мәдһийә оқусаң, ишләткән тилиңни билмигәнләрниң қа-
тарида олтарғучи тәшәккүруңгә қандақму «Амин» дейәлисун? Чүнки у ейтқиниңни
чүшәнмәйду. [17] Сән дәрһәқиқәт тәшәккүрни яхши ейтисән, амма йениңдики аңлиғучи-
ниң етиқади қурулғини йоқ. [18] Мән бундақ намәлум тилларда шәхсән һәммиңлардин
көп сөзләйдиғанлиғим үчүн Худаға тәшәккүр ейтимән; [19] һалбуки, җамаәттә болғанда,

---

13:12 2Кор. 3:18.
14:1 **«бешарәт бериш»** — грек тилида «пәйғәмбәрлик сөз қилиш» дегән сөз билән ипадилиниду. «Тәврат дәвридики пәйғәмбәрләр» вә «Инҗил дәвридики пәйғәмбәрләр» тоғрилиқ қошумчә сөз»имизни көрүң.
14:4 **«Намәлум тилда сөзлигүчи өз роһини қуриду»** — грек тилида «намәлум тилда сөзлигүчи өзини қуриду». 14-айәтни көрүң.
14:6 **«мәлум вәһий, билим, бешарәт яки тәлим...»** — булар чүшинишлик сөзләр билән йәткүзүлүши керәк, әлвәттә.
14:15 Әф. 5:19; Кол. 3:16.

намәлум тилда түмән еғиз сөзлигинимдин көрә, башқиларға тәлим-тәрбийә берәлигидәк чүшинишлик сөздин бәш еғизла сөзләлисәм дәймән. [20] Қериндашлар, әқил-һошуңларда бала болмаңлар; яманлиқ җәһәтидә бовақ болуңлар, амма әқил-һошуңларда пишқәдәм болуңлар.
[21] Тәвратта: «Чәт тиллиқларниң сөзи вә ят адәмләрниң ләвлири арқилиқ Мән мошу хәлиққә гәп қилимән; лекин шундақ болсиму улар йәнила Маңа қулақ салмайду — дәйду Пәрвәрдигар» дәп пүтүлгәндур. [22] Шуңа «намәлум тиллар» болса бир аламәт бәлгүдур; етиқатчиларға әмәс, бәлки етиқатсизларға аламәт бәлгүдур; вәһий-бешарәтләр болса, етиқатсизлар үчүн әмәс, бәлки етиқатчилар үчүн болиду. [23] Шуниң үчүн пүткүл җамаәт бир йәрдә җәм болғанда, һәммиси өз алдиға бундақ намәлум тилларда сөзләвәрсә вә садда яки етиқатсиз кишиләр кирип қалса, улар һәммиңларни сараң болуп қапсиләр дейишмәмду? [24] Амма һәммиңлар вәһий-бешарәт йәткүзсәңлар, етиқатсиз яки садда киши араңларға кирип қалса, һәммиңлар тәрипидин униң гуналириға тәнбиһ берилиду, һәммиңлар тәрипидин униң гунакар екәнлиги көрситилиду; [25] қәлбидики сирлар ашкарә қилинғанда, у өзини йәргә ташлап: — «Худа һәқиқәтән араңлардидур» дәп Худаға сәҗдә қилиду.

Җамаәт әмәл қилишқа тегишлик қаидиләр

[26] Әнди қериндашлар, қандақ қилишимиз керәк? Силәр бир йәргә җәм болғиниңларда, һәр бириңларда бир илтипат болиду; бирисидә мәдһийә нахшиси, бирисидә тәлим, бирисидә намәлум тил, бирисидә вәһий, бирисидә намәлум тилниң йешими болиду. Һәммә ишлар етиқатниң қурулуши үчүн болсун. [27] Намәлум тилда сөзлигүчиләр болуп қалса, иккиси яки әң көп болғанда үчи нөвәт билән сөзлисун вә бириси уларниң ейтқанлирини өрисун. [28] Амма җамаәттә өригүчи болмиса, у сүкүт қилсун; өз-өзигә вә Худаға ейтсун. [29] Вәһий-бешарәт йәткүзгүчиләр болса, икки-үчи сөзлисун; қалғанлар гәплириниң вәзнини дитлап турсун; [30] Амма олтарғанлар арисидин башқа бир кишигә мәлум бир вәһий берилсә, сөзләватқан киши сөзини тохтитип нөвәтни униңға бәрсун. [31] Чүнки һәммиңлар бир-бирләп вәһий-бешарәт йәткүзсәңлар болиду; шуниң билән һәммәйлән үгиниду, һәммәйлән риғбәтлиниду. [32] Пәйғәмбәрләрниң өз роһлири пәйғәмбәрләрниң өзлиригә итаәт қилиду. [33] Чүнки Худа қалаймиқанчилиқ туғдурғучи әмәс, бәлки тинич-хатирҗәмлик бәргүчидур. Барлиқ муқәддәс бәндиләрниң җамаәтлиридә шундақ тәртип бар.
[34] Араңлардики аяллар җамаәтләрдә сүкүттә олтарсун; уларниң сөзлишигә рухсәт қилинмиған; Тәврат қанунида бәлгүләнгәндәк, улар тәртипкә бойсунсун. [35] Амма улар

14:19 **«башқиларға тәлим-тәрбийә берәлигидәк чүшинишлик сөздин...»** — грек тилида «башқиларға тәлим-тәрбийә берәлигидәк зеһним билән (сөзлинидиған) сөздин...» дәп ипадилиниду.
14:20 Мат. 18:3; 19:14; Әф. 4:14; 1Пет. 2:1, 2.
14:21 **«Чәт тиллиқларниң сөзи вә ят адәмләрниң ләвлири арқилиқ Мән мошу хәлиққә гәп қилимән; лекин шундақ болсиму улар йәнила Маңа қулақ салмайду — дәйду Пәрвәрдигар»** — «Йәш.» 28:11-12.
14:21 Қан. 28:49; Йәш. 28:11-12.
14:24 **«һәммиңлар вәһий-бешарәт йәткүзсәңлар...»** — «намәлум тиллар» вә «вәһий-бешарәтләр»ниң «аламәт бәлгү» болуши тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
14:32 **«Пәйғәмбәрләрниң өз роһлири пәйғәмбәрләрниң өзлиригә итаәт қилиду»** — бу интайин муһим бир сөз. Демәк, Муқәддәс Роһ һәр қандақ роһий илтипатларни йәткүзгәндә, У һәргиз илтипатни қобул қилғучи кишини уни дәрһал беихтияр һалда ипадиләшкә мәҗбурлимайду. Шуниң билән вәһий-бешарәт йәткүзидиған кишиләр бир-бирини күтүп нөвәт билән сөзлисә болиду.
14:34 **«Араңлардики аяллар җамаәтләрдә сүкүттә олтарсун; уларниң сөзлишигә рухсәт қилинмиған; Тәврат қанунида бәлгүләнгәндәк, улар тәртипкә бойсунсун»** — бу йол-йоруқ қиз-аяллар пүтүнләй сүкүт қелиши керәк, дегәнлик әмәс; чүнки жуқурида (11:2-11) у қиз-аялларниң җамаәттә дуа қилиши вә вәһий-бешарәт йәткүзүшидики бәлгүлимиләр тоғрилиқ ейтип бәрди. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.
14:34 Яр. 3:16; Әф. 5:22; Кол. 3:18; 1Тим. 2:12; Тит. 2:5; 1Пет. 3:1.

мәлум ишни билмәкчи болса, өйидә өз әрлиридин сорисун; аялниң җамаәттә сөзлиши уятлиқ иштур.
[36] Худаниң сөз-калами силәрдин башланғанму?! Яки ялғуз силәргила йетип кәлгәнму?!
[37] Бириси өзини вәһий-бешарәтчи яки роһий киши дәп саниса, у силәргә һазир язған бу сөзүмниң һәқиқәтән Рәбниң әмри екәнлигини етирап қилсун. [38] Бириси буни етирап қилишни халимиса, у етирап қилинмайду. [39] Шуниң үчүн, и қериндашлар, вәһий-бешарәтләрни йәткүзүшкә тәлмүрүп интилиңлар, шундақла намәлум тилларда сөзләшни чәклимәңлар.
[40] Хуласә қилип ейтқанда, һәр бир иш чирайлиқ, тәртиплик қилинсун.

Тирилиш

15 [1] Амма, и қериндашлар, мән силәргә әслидә йәткүзгән хуш хәвәрни баян қилмақчимән; силәр бу хуш хәвәрни қобул қилған вә униңда чиң туруватисиләр;[2] мән силәргә йәткүзгән хуш хәвәр болған каламда чиң турған болсаңлар, — (ишәнгиниңлар бекарға кәтмигән болса) — силәр униң арқилиқ қутқузулуватисиләр.
[3] Чүнки мән өзәмгә аманәт қилинғанлирини әң зөрүр иш сүпитидә силәргиму тапшурдум; йәни, Тәврат-Зәбурда алдин-ала ейтилғинидәк, Мәсиһ гуналиримиз үчүн өлди; [4] У дәпнә қилинди; вә үчинчи күни йәнә Тәврат-Зәбурдә алдин-ала ейтилғинидәк тирилдүрүлди; [5] У Кефасқа, андин он иккиләнгә көрүнди; [6] андин У бир сорунда бәш йүздин артуқ қериндашқа көрүнди; уларниң көпинчиси бүгүнки күндә тирик, амма бәзилири өлүмдә ухлаватиду;[7] У Яқупқа, андин расулларниң һәммисигә көрүнди; [8] Һәммисидин кейин У худди вақитсиз туғулған бовақтәк болған маңиму көрүнди. [9] Чүнки мән расуллар арисидики әң төвинимән, расул дәп атилишқа лайиқ әмәсмән; чүнки мән Худаниң җамаитигә зиянкәшлик қилғанмән. [10] Лекин һазир немила болсам Худаниң меһри-шәпқити арқилиқ болдум; Униң маңа көрсәткән шу меһри-шәпқити бекарға кәтмиди; чүнки мән Худаниң хизмитидә барлиқ расуллардин бәкрәк җапалиқ ишлигәнмән; әмәлийәттә ишлигүчи мән әмәс, бәлки мән билән биллә болған Худаниң меһри-шәпқитидур. [11] Демәк, мәйли мән яки башқа расуллар болсун, һәммимизниң йәткүзгәнлири охшаш болуп, у дәл силәр ишинип қобул қилған хуш хәвәрдур.

14:35 **«Амма улар аяллар мәлум ишни билмәкчи болса, өйидә өз әрлиридин сорисун; аялниң җамаәттә сөзлиши уятлиқ иштур»** — 34-айәттики изаһатни көрүң. Мәнаси бәлким: «Җамаәттики тәртипни бузуп сөзләш аялларға ярашмайду» дегәнлик болуши мумкин.
14:38 **«Бириси буни етирап қилишни халимиса, у етирап қилинмайду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Бириси буни билип йетишни халмиса, у билимсиз қалсун».
15:2 **«ишәнгиниңлар бекарға кәтмигән болса...»** — адәмниң хуш хәвәргә ишиниши «бекарға кетиш»иму мумкинму? Бу бабта бир мисал көрситилиду; бириси хуш хәвәрниң муһим бир нуқтисини қобул қилмиған болса (бу нуқта униңға яқмиған, яки у уни үгинишни халимиған болса), ундақта бу хуш хәвәрни инкар қилғанға баравәр; демәк, шу ишәнгүчи адәм, гәрчә «ишәнгән болсиму», толуқ ишәнмигәчкә, ишиниш йоли бекарға кетиду. Шуңа ахирда һеч қандақ нәтиҗә чиқмайду.
15:2 Рим. 1:16; 1Кор. 1:21.
15:3 Йәш. 53:7; Дан. 9:24,26; 1Кор. 5:7; 1Пет. 2:24.
15:4 Зәб. 16:10; Йәш. 53:8, 9; Юн. 2:1; Мат. 12:40.
15:5 **«Кефас»** — йәни расул болған Симон Петрус. **«он иккиләнгә»** — он икки расулға көрүнгән, демәкчи. «он иккилән» бәлким Маттияни өз ичигә елиши мумкин («Рос.» 1:26).
15:5 Луқа 24:34; Юһ. 20:19; Рос. 10:41.
15:7 **«У Яқупқа ... Көрүнди»** — Яқуп Мәсиһ Әйсаниң чоң иниси, кейин у расул болған. Инҗил «Юһ.» 5:7ни көрүң).
15:8 **«Худди вақитсиз туғулған бовақтәк болған маңа...»** — « вақитсиз туғулған бовақтәк болған мән...» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
15:8 Рос. 9:3,17; 23:11; 1Кор. 9:1; 2Кор. 12:2.
15:9 Әф. 3:8; Рос. 8:3; 9:1; 22:4; 26:9; Гал. 1:13; 1Тим. 1:13.
15:10 2Кор. 11:23; 12:11.

[12] Амма Мәсиһ өлгәнләр ичидин тирилдүрүлгән дәп жақаланған болса, қандақму
араңлардики бәзиләр өлгәнләрниң тирилиши дегән йоқ иш, дәйду? [13] Амма өлгән-
ләрниң тирилиши дегән йоқ иш болса, Мәсиһниң тирилишиму йоқ иш болған болат-
ти. [14] Шуниңдәк әгәр Мәсиһ өлүмдин тирилгән болмиса, жақалиған хәвиримиз беһудә
болған, силәрниң етиқадиңларму беһудә болған болатти. [15] Һәтта бизму Худа тоғри-
сидики ялған гувачилар болған болаттуқ — чүнки биз Худаниң Мәсиһни өлүмдин ти-
рилдүргәнлигигә гувалиқ бәрдуқ. Әгәр һәқиқәтән өлүмдин тирилиш болмиса, Худа
Мәсиһниму өлүмдин тирилдүрмигән болатти. [16] Чүнки өлгәнләр қайта тирилдүрүл-
мисә, Мәсиһму тирилмигән болатти. [17] Мабада Мәсиһ тирилмигән болса, етиқадиңлар
керәксиз болған, силәр техичә гуналириңларда жүрүватқан болаттиңлар, [18] шундақла
Мәсиһтә өлүмдә ухлаватқанларму һалакәткә йүз тутқан болатти. [19] Әгәр үмүтүмизни
пәқәт бу дунiядики һаятимиз үчүнла Мәсиһгә бағлиған болсақ, биз инсанлар арисиди-
ки әң бечарә адәмләрдин болған болимиз.
[20] Амма әмәлийәттә, Мәсиһ өлүмдә ухлиғанлар ичидә «һосулниң тунжа мевиси» бо-
луп, өлүмдин тирилгәндур; [21] Чүнки бир инсан арқилиқ өлүм аләмдә пәйда болғини-
дәк, өлүмдин тирилишму бир инсан арқилиқ аләмдә пәйда болди. [22] Адәматимиздин
болғанларниң һәммиси униң түпәйлидин өлүмгә мәһкүм болғанлиғиға охшаш, Мә-
сиһдә болғанларниң һәммиси Униң түпәйлидин өлүмдин һаятқа еришиду. [23] Амма һәм-
мәйлән өз нөвәт-қатарида тирилиду; тунжа һосулниң мевиси болған Мәсиһ биринчи;
иккинчиләр болса Мәсиһниң дунияға қайтип кәлгинидә өзигә тәвә болғанлар. [24] Андин
ахирәт болиду; шу чағда У барлиқ һөкүмранлиқни, барлиқ һоқуқ вә һәр хил күчләр-
ни әмәлдин қалдуруп, падишалиқни Худа-Атиға тапшуриду. [25] Чүнки У барлиқ дүш-
мәнләрни мәғлуп қилип айиғи астида қилғичә һөкүм сүрүши керәктур; [26] әң ахирқи
йоқитилидиған дүшмән болса өлүм өзидур. [27] Чүнки Зәбурда «Худа пүткүл мәвжудатни
Униң айиғи астиға бойсундурған» дәп пүтүклүктур. Амма «пүткүл мәвжудат Униңға
бойсундурулған» дейилгинидә, рошәнки, шу «пүткүл» дегән сөз «һәммини Униңға
Бойсундурғузғучи»ниң өзини ичигә алған әмәстур. [28] Амма һәммә Униңға бойсунду-
рулғандин кейин, Оғул һәммини өзигә бойсундурғучиға бойсуниду; шуниң билән Худа
һәмминиң һәммиси болиду. [29] Өлүмдин тирилиш болмиса, бәзиләрниң өлгәнләр үчүн
чөмүлдүрүлүшини қандақ чүшиниш керәк? Өлгәнләр зади тирилмисә, кишиләр улар
үчүн немә дәп чөмүлдүрүлиду? [30] Бизләр немә дәп һәр күни һәр саәттә хәвп-хәтәргә дуч
келип жүримиз? [31] Рәббимиз Мәсиһ Әйсада силәрдин пәхирлинишим раст болғандәк, и
қериндашлирим, мән һәркүни өлүмгә дуч келимән. [32] Әгәр инсанларниң нуқтиинәзәри-

15:19 **«үмүтүмизни пәқәт бу дуниядики һаятимиз үчүнла Мәсиһгә бағлиған болсақ...»** — яки «үмүтүмизни пәқәт бу дуниядики һаятимиздила Мәсиһгә бағлиған болсақ...».
15:20 **«һосулниң тунжа мевиси»** — алдин пишқан мевә жиғивелинғандин кейинму, башқа мевиләрниң чоқум пишидиғанлиғиға капаләтлик қилинғинидәк, Мәсиһниң тирилиши иман-ишәштә болуп аләмдин өткәнләрниңму һәққанийлиқта қайта тирилидиғанлиғиға капаләтлик қилиду. Тәврат бойичә «һосулниң тунжа мевиси» Худаға алаһидә атилатти (беғишлинатти) («Лав.» 23-баб, «Қан.» 18:4).
15:20 Кол. 1:18; 1Пет. 1:3; Вәһ. 1:5.
15:21 Яр. 2:17; 3:6; Рим. 5:12,18; 6:23.
15:24 **«Андин ахирәт болиду; шу чағда У барлиқ һөкүмранлиқни, барлиқ һоқуқ вә һәр хил күчләрни әмәлдин қалдуруп, падишалиқни Худа-Атиға тапшуриду»** — бу муһим айәт вә төвәндики айәтләр үстидә «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
15:25 Зәб. 110:1; Рос. 2:34; Әф. 1:20; Кол. 3:1; Ибр. 1:13; 10:12.
15:27 **«Чүнки Зәбурда «Худа пүткүл мәвжудатни униң айиғи астиға бойсундурған» дәп пүтүклүктур»** — «Зәб.» 8:6.
15:27 Зәб. 8:7; Мат. 11:27; 28:18; Әф. 1:22; Ибр. 2:8.
15:29 **«кишиләр ...өлгәнләр үчүн немә дәп чөмүлдүрүлиду?»** — чүшиниш қийин болған бу айәт тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.
15:31 **«мән һәркүни өлүмгә дуч келимән»** — грек тилида «мән һәркүни өлимән».
–Толуқ айәтниң башқа бирхил ипадиләш усули: «Мән һәркүни өлүмгә дуч келиватимән. Бу раст! Қериндашлар, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң силәрниң һаятиңларда (шундақ көп ишларни) қилғанлиғи билән пәхирләнгинимниң

дин ейтқанда «Әфәсус шәһиридә вәһший һайванлар билән елиштим» десәм, өлгәнләр өлүмдин тирилмисә, буниң маңа немә пайдиси? «Әтә бәрибир өлүп кетидиған болғандин кейин, йәп-ичип жүрүвалайли» дегән сөз йоллуқ болмамти? [33] Алданмаңлар; чүнки «Яман һәмраһлар әхлақни бузиду». [34] Һәққаний болуш үчүн ойғиниңлар, гунадин қол үзүңлар; чүнки бәзилириңларда Худа тоғрилиқ хәвәр йоқтур — буни ейтсам силәр үчүн уят әмәсму?

[35] Бәлким бириси: «Өлүкләр қандақ тирилдүриләр? Улар қандақ тән билән тириләр?» — дәп сориши мүмкин. [36] И ахмақ киши, сениң териғиниң, өлмәй туруп қайтидин тирилмәйду. [37] Һәм сениң териғиниң, өсүмлүкниң тени әмәс, бәлки униң ялаңач дени — мәсилән, буғдайниң яки башқа бирәр зираәтниң дени, халас. [38] Вә кейин Худа Өз хаһиши бойичә униңға мәлум бир тәнни бериду; шундақла уруқ данлириниң һәр биригә өзиниң тенини ата қилиду. [39] Жаниварларниң әтлири болса бир-биригә охшимайду; инсанларниң өзигә хас әтлири бар, һайванларниң өзигә хас әтлири бар, учар-қанатларниңму бар, белиқларниңму бар. [40] Асманда жисимлар бар, йәр йүзидиму жисимлар бар; амма асмандикисиниң жула-шәриви башқичә, йәр йүзидикисиниңму башқичә болиду; [41] Қуяшниң шан-шәриви бир хил, айниң шәриви йәнә бир хил, юлтузларниң шан-шәриви йәнә бир хилдур; чүнки юлтузлар шан-шәрәплиридә бир-биридин пәриқлиниду. [42] Өлүмдин тирилиш һәм шундақтур. Тән чириш һалитидә терилиду, чиримас һаләттә тирилдүрүлиду; [43] Уятлиқ һаләттә терилиду, шан-шәрәп билән тирилдүрүлиду; ажиз һаләттә терилиду, амма күч-қудрәт билән тирилдүрүлиду. [44] У тәбиәткә тәвә бир тән сүпитидә терилиду; роһқа тәвә бир тән болуп тирилдүрүлиду; әслидә тәбиәткә тәвә бир «жанлиқ» тән болған болса, әнди роһий бир тән болиду. [45] Шуңа Тәвратта мундақ пүтүлгәнки: «Тунжи инсан Адәм атимиз тирик бир жан қилип яритилди»; амма «ахирқи Адәм ата» болса һаятлиқ бәргүчи Роһ болди. [46] Амма авал кәлгини роһий адәм әмәс, бәлки «тәбиәткә тәвә болғучи» адәм еди, кейин «роһий адәм» кәлди. [47] Дәсләпки инсан болса йәрдин, тупрақтин апиридә қилинған; иккинчи инсан болса асмандин кәлгәндур; [48] Тупрақтин апиридә қилинғини қандақ болған болса, униңдин болған «тупрақлиқ»ларму шундақ болиду; асмандин кәлгини

растлиғиға охшаш, бу сөзүмниңму һәргиз ялған йери йоқтур».
15:32 **««Әфәсус шәһиридә вәһший һайванлар билән елиштим» десәм...»** — Павлус Әфәсус шәһиридә хуш хәвәр йәткүзгәндә, бәзи адәмләр униңға қарши чиқип вәһший һайванлардәк һуҗум қилған болуши мүмкин. **«Әтә бәрибир өлүп кетидиған болғандин кейин, йәп-ичип жүрүвалайли»** — «Йәш.» 22:13.
15:32 Йәш. 22:13; 56:12.
15:33 **«Яман һәмраһлар әхлақни бузиду»** — бу сөзләр грек шаири Мәнандәрниңкидин елинған.
15:35 Әз. 37:3.
15:36 **«... қайтидин тирилмәйду»** — грек тилида «... җанландурулмайду».
15:36 Юһ. 12:24.
15:42 **«Қуяшниң шан-шәриви бир хил, айниң шәриви йәнә бир хил, юлтузларниң шан-шәриви йәнә бир хилдур; чүнки юлтузлар шан-шәрәплиридә бир-биридин пәриқлиниду 41-айәт. Өлүмдин тирилиш һәм шундақтур»** — демәк, тирилдүрүлгәндин кейинки тенимиз өлгәндин кейинки тенимизгә охшимайду.
15:42 Дан. 12:3; Мат. 13:43.
15:44 **«тәбиәткә тәвә бир тән сүпитидә»** — грек тилида «жанға тәвә бир тән сүпитидә» яки «жанлиқ бир тән сүпитидә» дейилиду; «жан» мошу йәрдә инсанниң зеһни, ой-пикирлири вә һессиятлири қатарлиқларни көрситиду. «Римлиқларға»дики «кириш сөз»имизни көрүң.
15:45 **«Тунжи инсан Адәм атимиз тирик бир жан қилип яритилди»** — «Яр.» 2:7. **«амма «ахирқи Адәм ата» болса һаятлиқ бәргүчи Роһ болди»** — «ахирқи Адәм ата» Мәсиһни көрситиду, әлвәттә.
15:45 Яр. 2:7.
15:46 **«тәбиәткә тәвә болғучи»** — грек тилида «жанға тәвә болғучи». 44-айәттики изаһатни көрүң. **«тәбиәткә тәвә болғучи» адәм еди, кейин «роһий адәм» кәлди»** — (грек тилида: ««жанға тәвә болғучи» авал кәлгән, кейин «роһқа тәвә болғучи» кәлгән») — бу тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
15:47 **«дәсләпки инсан болса йәрдин, тупрақтин апиридә қилинған»** — оқурмәнләрниң есидә бар болса керәк, ибраний тилида «адәм» дегән сөз «тупрақ», «топа» дегәнни билдүриду («Яр.» 2:7ни көрүң).

қандақ болса, униңдин болған «асманлиқлар»му шундақ болиду. 49 Бизләр «тупрақлиқ
адәм» сүритидә болғинимиздәк, «асманлиқ адәм» сүритидиму болалаймиз. 50 Амма
шуни ейтимәнки, и қериндашлар, әт вә қандин төрәлгәнләр Худаниң падишалиғиға
варислиқ қилалмайду; чиригүчи чиримайдиғанға варислиқ қилалмайду.
51 Мана, мән силәргә бир сирни ейтип беримән; биз һәммимизла өлүмдә ухлайдиғанлар-
дин болмаймиз; бирақ һәммимиз өзгәртилимиз! 52 Бир дәқиқидила, көзни бир жумуп
ачқичә, әң ахирқи канай челинғанда өзгәртилимиз; чүнки канай челинсила өлгәнләр
чиримас һаятқа тирилдүрүлиду, шундақла өзгәртилимиз; 53 Чүнки бу чирип кәткүчи
чиримас һаятни кийивелиши, бу өлгүчи өлмәсликни кийивелиши керәк; 54 Амма чирип
кәткүчи чиримас һаятни кийгәндә, бу өлгүчи өлмәсликни кийгәндә, шу чағда бу сөз
әмәлгә ашурулиду: «Өлүм ғәлибә тәрипидин жутулуп йоқитилиду!». 55 «Аһ, өлүм, се-
ниң нәштириң қени?! Аһ, өлүм, сениң ғәлибәң қени?!» 56 Өлүмдики нәштәр — гунадур,
гунаниң күчи болса, Тәврат қануни арқилиқ намайән болиду. 57 Лекин бизни Рәббимиз
Әйса Мәсиһ арқилиқ буларниң үстидин ғәлибигә ериштүргүчи Худаға тәшәккүр!
58 Шуниң үчүн, сөйүмлүк қериндашлирим, чиң туруп тәврәнмәс болуңлар, Рәбниң хиз-
митидики ишлириңлар һемишә кәң зиядиләшсун; чүнки Рәбдә болған әҗир-җапай-
иңлар һәргиз беһудә кәтмәйдиғанлиғини билисиләр.

Кәмбәғәлләр үчүн сәдиқә қилиш

16 1 Әнди муқәддәс бәндиләр үчүн сәдиқә топлаш тоғрилиқ, силәрму Галатия
өлкисидики җамаәтләргә тапилиғинимдәк қилиңлар. 2 Һәр һәптиниң биринчи
күнидә һәр бириңлар тапавитиңларниң бәрикити бойичә униңдин бир үлүшини
аҗритип өз йениңларда сақлап қоюңлар; шундақ қилсаңлар, кәлгән вақтимда
сәдиқә топлаш һаҗәт болмайду. 3 Мән кәлгинимдә, силәр қайси адәмләрни лайиқ
көрүп таллисаңлар, мән шуларға тонуштуруш хәтлирини йезип берип мошу сәдиқә-
шәпқитиңларни Йерусалимға апирип беришкә әвәтимән. 4 Мениңму беришим мувапиқ

15:49 **«Бизләр «тупрақлиқ адәм» сүритидә болғинимиздәк, «асманлиқ адәм» сүритидиму болалаймиз»** — бәзи кона көчүрүлмиләрдә: «Бизләр «тупрақлиқ адәм» сүритидә болғинимиздәк, «асманлиқ адәм» сүритидиму болайли» дейилиду.

15:49 Yar. 1:26; 2Кор. 4:11.

15:50 **«... Чиригүчи чиримайдиғанға варислиқ қилалмайду»** — бу чиригүчи тенимиз өлиду, пәқәт роһумиз өзгәрмәс һаләттә бақий аләмгә кетиду. Худаниң биз мөмин бәндилири тирилдүрүлгәндә чиримас тенимизниң «чиригүчи» тенимиз билән мунасивити болмайду. Худа етиқатчиларға пүтүнләй йеңи бир тән ата қилиду.

15:50 Юһ. 1:13.

15:51 **«мән силәргә бир сирни ейтип беримән»** — «сир» тоғрилиқ «римлиқларға»дики «кириш сөз»ни көрүң.

15:51 1Тес. 4:16.

15:52 **«...әң ахирқи канай челинғанда өзгәртилимиз»** — «әң ахирқи канай» — Инҗил, «Мат.» 24:31, «1Тес.» 4:16, «Вәһ.» 10:7 қатарлиқларни көрүң.

15:52 Мат. 24:31; 1Тес. 4:16.

15:54 **«Өлүм ғәлибә тәрипидин жутулуп йоқитилиду!»** — «Йәш.» 25:8 (LXX тәрҗимисидин).

15:54 Йәш. 25:8.

15:55 **«Аһ, өлүм, сениң нәштириң қени?! Аһ, өлүм, сениң ғәлибәң қени?!»** — «Һош.» 13:14. «Һошия»дин нәқил кәлтүрүлгән айәтниң иккинчи қисми «Аһ, тәһтисара, сениң ғәлибәң қени?!» («тәһтисара» өлгән адәмләрниң роһлири баридиған җай).

15:55 Һош. 13:14; Ибр. 2:14.

15:56 **«гунаниң күчи болса, Тәврат қануни арқилиқ намайән болиду»** — демәк, инсанлар қанунсиз жүргәндә гуна еңи болмайду. Лекин Тәврат қанунидики жуқурики тәләпләрни билип, уларға әмәл қилишқа тиришиду, лекин әмәл қилалмиғанлиғидин гунаниң һәқиқий дәһшәтлик күчлүк бир нәрсә екәнлиги ашкарилиниду.

15:57 **«бизни Рәббимиз Әйса Мәсиһ арқилиқ буларниң үстидин ғәлибигә ериштүргүчи Худаға тәшәккүр!»** — «ғәлибә» дегән сөз өлүм вә гуна үстидин ғәлиби қилишни көрситиду.

15:57 1Юһ. 5:5.

16:2 **«һәр һәптиниң биринчи күнидә»** — йәни йәкшәнбә күнидә.

16:2 Рос. 11:29; 2Кор. 8:4; 9:1.

16:3 **«мән шуларға тонуштуруш хәтлирини йезип берип мошу сәдиқә-шәпқитиңларни Йерусалимға апирип**

көрүлсә, улар маңа һәмраһ болуп бариду. 5 Амма мән Македонийә өлкисидин өткәндин
кейин йениңларға келимән — чүнки мән Македонийәдин өтмәкчимән — 6 бәлким мән
силәр билән биллә бир мәзгил турушум мүмкин, һәтта йениңларда қишлап қелишимму
мүмкин; шуниңдәк андин қәйәргә бармақчи болсам, силәр ярдәм қилип, мени йолға селип
қоярсиләр. 7 Чүнки бу қетим силәрни йол үстидила көрүп өтүп кетишни халимаймән,
бәлки Рәб буйруса, силәр билән биллә узунрақ бир мәзгил турғум бар. 8 Амма мән Әфәсус
шәһиридә орма һейтиғичә турмақчимән. 9 Чүнки мошу йәрдә маңа әҗайип чоң, утуқ-
мевә бериватқан бир ишик кәң ечилди, шуниңдәк қарши чиққучиларму көп.
10 Тимотий йениңларға берип турса, униң араңларда қорқмай әркин-азатә жүрүшигә
көңүл бөлүңлар. Чүнки уму маңа охшаш Рәбниң хизмитини ишләватиду. 11 Шуңа һеч
ким уни төвән көрмисун; бәлки уни мениң йенимға келиши үчүн аман-есән узитип
йолға селип қоюңлар; чүнки униң қериндашлар билән биллә келишини күтмәктимән.
12 Амма қериндишимиз Аполлосқа кәлсәм, униңдин қериндашлар билән биллә силәр-
ниң йениңларға беришни көп өтүндүм. Лекин униң һазирчә барғуси йоқ. Кейин пурсәт
пишип йетилгәндә бариду.

13 Һошияр болуңлар, етиқатта чиң туруңлар; мәртанә әрдәк болуңлар! Қәйсәр болуңлар!
14 Силәрниң қилған һәммә ишиңлар меһир-муһәббәт билән қилинсун.
15-16 Әнди, и қериндашлар, Ахая өлкисидики әң дәсләпки етиқат мевиси болған Исти-
фанас вә униң аилисидикиләрни, шундақла уларниң Худаниң муқәддәс бәндилириниң
хизмитидә болушқа қандақ өзлирини атиғанлиғини убдан билисиләр; мән силәрдин
өтүнимәнки, мошундақ кишиләрниң вә улар билән бирликтә хизмәттә һәр бир җапа
тартиватқанларниң сөзлиригә кириңлар. 17 Амма йениңлардин Истифанас, Фортунатус
вә Ақайикусниң бу йәргә мени йоқлап кәлгәнлигидин шатландим; чүнки улар силәр
тәрәптин кам болғанлирини толуқлап бәрди. 18 Чүнки улар мениң роһумни вә һәм
силәрниңкиниму йеңиландурди; шуңа шундақ адәмләрни әтиварлап һөрмәтләңлар.
19 Асиядики җамаәтләрдин силәргә салам. Аквила вә Прискилла һәм уларниң өйидә җәм
болидиған җамаәттинму Рәбдә силәргә қизғин салам йоллайду. 20 Қериндашларниң һәм-
миси силәргә салам йоллайду. Бир-бириңлар билән пак сөйүшләр билән саламлишиңлар.
21 Мана, мәнки Павлус өз қолум билән салам йезиватимән!
22 Һәр ким Рәб Әйса Мәсиһни сөйгүчи болмиса, униңға ләнәт болсун! Рәббимиз, кәлгәй-
сән! 23 Рәб Әйса Мәсиһниң меһри-шәпқити һәммиңларға яр болғай!
24 Мениң Мәсиһ Әйсада болған муһәббитим һәммиңлар билән биллә болғай. Амин!

беришкә әвәтимән» — Йерусалимдики җамаәт наһайити кәмбәғәл болуп қалған еди. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.
16:5 2Кор. 1:15.
16:8 **«орма һейти»** — яки «һосул жиғиш һейти». Грек тилида «пентекост һейти» (әллигинчи күни һейти) дәп атилиду — чүнки бу һейт пасха һейти (өтүп кетиш һейти)дин 50 күн кейин болиду.
16:9 **«маңа әҗайип чоң, утуқ-мевә бериватқан бир ишик кәң ечилди»** — хуш хәвәр тарқитидиған пурсәтни көрситиду.
16:15 **«Ахия өлкиси»** — һазирқи Гретсийә, «Юнан». **««улар билән бирликтә хизмәттә һәр бир җапа тартиватқанлар...»** — «хизмәттә» — Рәбниң хизмитидә, әлвәттә. Павлусқа нисбәтән пәқәт бирла хизмәт мәвҗут еди.
16:17 **«... Йениңлардин Истифанас, Фортунатус вә Ақайикусниң бу йәргә мени йоқлап кәлгәнлигидин шатландим»** — мошу үч бурадәрниң Коринтлиқларниң җамаитиниң йенидин келиши Павлусқа мошу риғбәт бәргүчи хәтни йезип йоллаш пурситини яритип бәрди.
16:19 **«Асия»** — һазирқи замандики Түркийә зиминини көрситиду. **«Прискилла»** — бәзидә у қисқартилип «Приска» дейилиду.
16:20 Рим. 16:16; 2Кор. 13:12; 1Тес. 5:26; 1Пет. 5:14.
16:22 **«...ләнәт болсун. Рәббимиз, кәлгәйсән!»** — Павлус бу сөзни арамий тилидики: «Анатема, Мараната!» дегән сөзләр билән ипадиләйду.
16:24 **«Мениң Мәсиһ Әйсада болған муһәббитим һәммиңлар билән биллә болғай»** — яки «Мениң муһәббитим Мәсиһ Әйсада болған һәммиңлар билән биллә болғай».

Қошумчә сөз

Бөлүнүшләр, «мәзһәпләр» (1:10-17, 3:1-8, 18-23ни көрүң)

Коринттики жамаәтниң бәзилири бир-биридин бөлүнүп бир нәччә гуруһқа айрилған еди; һәр бир гуруһ, биз Мәсиһниң расуллири арисидин мәлум бирисиниң тәлимигә яки үлгисигә әгишимиз, дәйтти. «Мәсиһниң расуллириниң тәлимигә әгәшкәндин көрә, Мәсиһниң өз ағзидин чиққан тәлимигила әгишимиз» дегүчиләрму бар еди. Павлусниң уларниң һәммисигә, жүмлидин «мән Павлусниң тәрәпдаримән» дегәнләргиму бәргән тәнбиһи интайин күчлүктур. Униң: «**Мәсиһ бөлүнгәнмикән?**» дегән аддий бир соали бар еди (1:13). Бу соалға болған жавап әлвәттә «яқ» дейиштур.

Бу хәттә расулниң тәнбиһигә учриған биринчи иш дәл мошу гуруһларға бөлүнүшИши еди. Расулниң буни көрситип өткәнлигиниң әһмийити зордур. Бәзиләр униң хетини оқуп, униң: «**Чүнки силәр техи әткә тәвә кишиләр. Араңларда һәсәтхорлуқ вә талаш-тартишлар бар болғандин кейин, силәр әткә тәвә әмәсму, инсанларчә меңиватмамсиләр? Чүнки бириси «Мән Павлус тәрәпдари», вә башқа бириси «Мән Аполлос тәрәпдари» десә, силәр пәқәт инсанларға охшаш болуп қалмидиңларму?**» (3:3-4) дегән тәнбиһиниму чүшәнмигән еди.

«Римлиқларға»дики «кириш сөз»дә биз «әт» яки «әтләр», «әткә тәвә», «әтлик кишиләр» дегән уқум тоғрилиқ музакирә қилған; мошу йәрдә буни қайтилимаймиз. Лекин бәзиләр: ««Инсанларға охшаш» болсақ немә бопту? Биз һәммимиз инсан әмәсму?» дейиши мүмкин. Бу сөзләрниң адәмни чөчитидиған түп мәнаси шуки, барлиқ инсанийәтниң һәммиси чекидин ашқан хата йолда қариғуларчә, тәлвиләрчә маңмақта. Һәр хил напаклиқ, ачкөзлүк, тәкәббурлуқ вә һәсәтхорлуқни ақлаш үчүн биз: «Биз пәқәт инсан, халас», яки «Биз пәқәт Худаниң ажиз бәндилири, халас» вә «Инсан дегәнниң гуна қилмаслиққа амали йоқтур» дегән сөзләрни һемишә аңлап туримиз.

Қәдирлик оқурмән, шу күнидә Һәммигә Қадир алдида һесап тапшурушқа туруп униңға: «Мән пәқәт инсандин болған» «Һәммә адәм шундақ қилидиған турса?» дәп банә көрсәтсиңиз, сөзиңиз ақамду? Ажайиб иш дәл шуки, Худа пәқәт гуналарниң жазасидинла әмәс, бәлки гуналарниң күч-тәсирлиридинму қутқузидиған бир нижатлиқни инсанға ата қилай дәп тутмақта. Буни Коринттики жамаәт убдан билгән болсиму, амма нижатлиқниң күч-қудритидә яшимайтти. Шуниң билән Павлус уларға қаттиқ тәнбиһ бериду. Дунияդики барлиқ башқа инсанларға охшимиған һалда башқичә яшаш мүмкинки — биз чоқум шундақ яшишимиз керәк — Худаға тәшәккүр, бизниң «инсанларға охшаш» әмәс, бәлки асмандики пухралар, Худаниң Роһидин күчләндүрүлгән пәрзәнтлири сүпитидә яшаш имканийитимиз бар.

Жоңгуда биз хәнзу етиқатчи қериндашлиримиздин, болупму тунжа қетим учришип тонушқинимизда: сСиз қайси мәзһәп («пәй»)дин болусиз?» дегән соални пат-пат аңлаймиз. Бу мундақ соал сориғучиниң техи «әттә яшаватқанлиғи»ни, шундақла «инсанларчә көзқараш» билән дунияға қарайдиғанлиғини испатлайду, халас. Қәлбидә Худаниң Роһи маканлашқан, шундақла Роһ тәрипидин толдурулған кишиләр мошундақ

соал соримайду, яки «Җамаәттики қайси тәлим бәргүчидин үгәндиңиз», яки «Җамаитиңизниң йетәкчиси ким?» дегәнгә қизиқмайду — роһий адәмләр болсақ, учриған башқа ишәнгүчиләрдин Мәсиһниң Өзи тоғрилиқ гувалиқ, түптин өзгәртилгән турмушниң гувалиғи, товва қилғанлиқтин Мәсиһдә болған йеңи һаяттин урғуп еқип туридиған муһәббәт, хошаллиқ, хатирҗәмлик вә һәққанийлиқни издәймиз. Мана мошу ишлар «етиқатчилар»да көрүлмисә, Инҗил тәлими бәргүчиләрдин һәтта бүгүнки әң мунәвәрлириниң биздә бар болғининиң немә пайдиси болатти? Тәлими топ-тоғра болған бир ячейкиға әза болушниң немә пайдиси? Лекин өзгәртилгән бир һаят мәвҗут болса, товва қилишниң мевиси көрүлгән болса (гәрчә иккиләмчи мәсилиләр тоғрилиқ көзқарашлар охшимисиму), андин Мәсиһ тоғрилиқ ортақ сөз билән сирдашқили болиду.

Мәсиһкә мәнсуп болған һәммә адәм униң җамаитидур — демәк, «**һәр йәрләрдә Рәб Әйса Мәсиһниң (у уларға вә бизгә мәнсуп!) намиға нида қилғучиларниң һәммиси**» униң җамаитидур. (1:2). Гәрчә улар биздин айрим һалда җәм болсиму, өзимизни башқа һәқиқий ишәнгүчиләрдин башқичә чағлимаслиғимиз керәк. Бизниң һәр зимин-жутта туруватқан, барлиқ җамаәтләрдә җәм болуватқан барлиқ қериндишимиз үчүн (мәйли улар өзимизни «қериндаш» дәп етирап қилсун-қилмисун) дуа қилишимиз керәк.

4:6 «Пүтүлгәнниң даирисидин һалқип кәтмәңлар»

«**Пүтүлгәнниң даирисидин һалқип кәтмәңлар**» дегән сөзләр Тәвратта әйни йезилмиған болсиму, у Тәврат-Инҗилдики интайин муһим бир принсиптур. Бу айәт, мәйли ниҗатлиқ болсун, әхлақ-принсиплар болсун, җамаәтни башқуруш ишлири тоғрилиқ мәсилиләр болсун, муқәддәс китапларда һәр әһвалда бизгә йетәрлик йол-йоруқ тапшурулғанлиғи көрситилиду. «Артуқ вәһий» бу ишларда бизгә керәк әмәс; әмәлийәттә, биз мошу һәқиқәтни мундақ бир баян билән ипадиләймизки, — Иман-етиқатқа бағлиқ һәр қандақ ишларда (мәсилән, әхлақ-принсип, ниҗатлиқ, җамаәт, яки мошу йәрдикидәк Павлус расулларниң рольлири вә мәсъулийәтлири тоғрилиқ музакирә қилғинидәк), муқәддәс китапларда аян қилинмиған болса яки муқәддәс китаплардин логикилик қияс қилиниш мүмкин болмиса, ундақ ишларни һәргиз «җәзмән шундақ» демәслигимиз керәк.

4:8

«**Силәр аллиқачан тоюнуп кәттиңлар! Аллиқачан бейип кәттиңлар! Силәр бизсиз падишалар болуп һөкүм сүрдуңлар! Кашки силәр һәқиқәтән һөкүм сүргән болсаңлар еди — ундақта биз силәр билән биллә һөкүм сүргән болаттуқ!**»

Бәзи вақитларда бүгүнки дәвирдики оқурмәнләр үчүн расулниң бәзи сөзлирини чүшиниш тәс. Шүбһисизки, буниң бир сәвәви, у еник көргән роһий һәқиқәтләрни биз ғува көришимиз мүмкин. Амма қайта-қайта оқуп сөзлири үстидә ойлансақ, Худаниң илтипати билән бизму униң бәһримән болған йоруқлуғиға муйәссәр болишимиз мүмкин; иман-ишәш билән шундақ давамлаштурсақ чоқум йоруқлуққа еришимиз.

Мошу сөзләрни чүшиниш үчүн авал расулниң Римдики җамаәткә ейтқан сөзлири үстидә азрақ тохтилайли: —

«**Әнди бир адәмниң итаәтсизлиги түпәйлидин, әнә шу өлүм бир адәм арқилиқ һөкүмран болған йәрдә, Худаниң мол меһир-шәпқитини, шундақла һәққанийлиқ болған шапаәтлик соғитини қобул қилғанлар бир адәм, йәни шу Әйса Мәсиһ арқилиқ һаятта шунчә ғалипанә һөкүмранлиқ қилғучилар болмамду!**» («Рим.» 5:17)

Мошу айәттә Худаниң Мәсиһниң қурбанлиқ өлүмидә болған бүйүк мәхсәт-муддиасини көримиз — йәни ишәнгүчиләрниң өмүр мусаписи һаятий күчкә толуп ташқан мол вә шәрәплик һаяттур. Өткән кона һаятни башқуридиған гуна вә Шәйтанниң зулум-асарәтлиридин чиқишта шунчә зор өзгириш вә азат болуш болидуки, Павлус бу йеңи һаятни гуна вә өлүм болған бурунқи мустәбитләр үстидин ғәлибә қилип падишадәк сүридиған һаят, дәп сүпәтләйду. Әң улуқ вә қиммәтлик һөкүм сүрүш болса, етиқатчиниң өзи үстидин ғәлибә қилип, өзи үстидин һөкүм сүрүши, әлвәттә. Сулайман Пәнд-несиһәтлиридә ейтқандәк: «**Асан аччиқлимайдиған киши палвандин әвзәл; өзини тутувалған киши шәһәр алғандинму үстүн**» («Пәнд.» 16:32). Өзини һәқиқий тутувалған кишигә болса, Худа униңға техиму көп мәсъулийәтләрни аманәт қилалайду, һәтта у дунийдики ишларда тәсәввур қилғили болмайдиған зор мәсъулийәтләрни униңға тапшуриду.

Амма мошу йәрдә Павлус Коринтлиқларға кинайә билән сөзләватиду. Коринттики җамаәт болса: «Биз камаләткә йетип, мустәқил болдуқ; «һөкүмранлиқ қилиш»қа сән Павлусниң ярдимиң яки нәсиһитиң керәк әмәс, дәйду. Павлус болса: «Әлвәттә, силәр гунайиңлар, өз шәхсийитиңлар вә Шәйтанниң үстидин ғәлибә қилип падишадәк һөкүм сүргән болсаңлар едиңлар, шундақ болғиниңларда, биз силәр билән биллә униңдин бәһримән болаттуқ!» дәйду. Амма хәтниң қалған қисмида адәмни хиҗил қиларлиқ дәриҗидә аян қилинғинидәк, улар һеч қачан «һөкүм сүргән» әмәс еди, әксичә улар нурғун гуналарниң асарәт-илки тәрипидин һөкүмранлиқ қилинип келиниватәтти.

Павлусниң уларға сөзләш тәләппузидин еniқ туридуки, униң уларға болған мәхсити (бу үмүт-мәхсәт һәммә һәқиқий расулларда тепилиду) уларниң етиқади үстидин контрол қилиш әмәс, бәлки уларниң Худаниң беваситә һөкүмранлиғи астида болуп азат қилинип күчләндүрүлүш, йорутулуп дана болуш вә ниҗатлиқниң һәммә тәрәплиридин бәһримән болушидин ибарәт еди. У һәқиқәтән чин көңлидин уларниң өзиниң ярдимидин мустәқил болушини үмүт қилған еди.

«Шәйтанниң илкигә тапшурулуш»
5:3-5

«**Чүнки гәрчә тәндә силәр билән биллә болмисамму, амма роһта силәр билән биллә болуш сүпитидә аллиқачан шундақ мән шу һөкүмни чиқардимки, — (һәммиңлар Рәб Әйса Мәсиһниң намида җәм болғанда, өзәмниң роһум силәр билән болуп, Рәббимиз Әйса Мәсиһниң күч-қудритигә тайинип) — шундақ қилған кишиниң әтлири һалак қилинсун, шундақ қилип роһи Рәб Әйсаниң күнидә қутқузулуши үчүн Шәйтанниң илкигә тапшурулсун**».

Коринттики җамаәтниң әзаси болған бу киши атисиниң аяли (униң өгәй аниси, яки атисиниң тоқили) билән биллә яшашқа башлиған болуши мүмкин. Бундақ киши биринчидин гунайи түпәйлидин җамаәтниң барди-кәлдисиниң сиртида қалдурулуши

керәк; җамаәт униң билән адәттики алақидә болмаслиғи керәк. Иккинчидин, у «Шәйтанға тапшурулуши керәк» еди. Һәр қандақ җамаәт үчүн өз әзасиға нисбәтән мундақ тәдбирни қоллиниши интайин зор еғир иштур. Адәттә шундақ очуқ гуна мәвҗут болса, шундақла униңға мунасивәтлик икки әһвал бар болса, андин мошундақ тәдбирни қолланғили болиду: —

(1) гуна садир қилғучи киши гунаға шунчә петип кәткәнки, һәтта тәнбиһләр яки несиһәтләрни аңлимиған болса;

(2) бу гуналиқ қилмиш түпәйлидин Мәсиһ Әйсаниң намиға еғир дағ тәккүзүлиду вә җамаәтниң Мәсиһкә болған гувалиғини сеситқан болса. Оттура деңиздики «паһишивазлиқ пайтәхти» болған Коринт шәһиридиму амма-пухралар мошундақ қилмишни жиркиничлик дәп қарайтти — шундақ қилмиш җамаәтниң өзидә мәвҗут еди! Павлусниң бу тәдбирни қоллаш карариға келиши әҗәблинәрлик иш әмәс еди.

Һазир биз «**(бу) кишиниң әтлири һалак қилинсун**» вә «**роһи Рәб Әйсаниң күнидә қутқузулар**» дегәнләрниң немини көрситидиғанлиғи тоғрисида тохтилайли.

Бу тоғрилиқ төрт хил пикир мәвҗут. Биз пәқәт өзимизниңкини ейтимиз. Инҗилда адәттә «әт» вә «әтләр» дегән сөзләр адәттә инсаний гуналиқ тәбиитини көрситиду; лекин пикримизчә мошу йәрдә «әт»ни **асасән җисманий җәһәттин** (бу адәмниң тенини көрситиду, демәкчи), андин адәмниң гуналиқ тәбиити җәһәтидин чүшинишигә тоғра келиду; шундақ қариғанда, Коринтлиқлар бу кишини Шәйтанға тапшурса, әнди униң әтлири Шәйтанниң һөкүмранлиғи астида болиду (демәк, Худаниң беваситә башпанаһлиғида болмайду, Худаниң шипасидин һеч қандақ бәһримән болмайду. Бу җәһәттин Аюп пәйғәмбәрниң тарихини селистуруң, «Аюп» 2:1-10). Шуңа шу йолда у бирәр кесәлгә гириптар болуп, бәлким һәтта бу кесәлдин өлүши мүмкин еди. Мошундақ болғанда төрт яхши нәтиҗиму болуши мүмкин: —

(1) Бу кишиниң өзи Худаниң «тәрбийә җаза»сини көрүши билән өз гуналиқ қилмишлириға нисбәтән ойғинип товва қилиш имканийити бар болиду

(2) Җамаәт өзи гунаниң еғир ақивәтлири тоғрилиқ ойғинишиму мүмкин (Худаниң Коринтта турған муқәддәс бәндилириниң бәзилири «Рәбниң зияпити»гә мунасивәтлик болған гуналар түпәйлидин ағриған, һәтта өлүп кәткән еди; 11:30ни көрүң).

(3) Коринттики «бу дунияға тәвә болған» кишиләр Худаниң җаза-тәрбийисини көриду вә Худадин қорқиду. Уларниң көз алдида хуш хәвәр тоғрилиқ гувалиқ әслигә кәлтүрүлиду;

(4) «**Рәб Әйсаниң күнидә, бу кишиниң роһи қутқузулиду**».

Ахирқи бу ибарә үстидә көп қияс қилмаймиз. Амма 3:11-17дә Павлус Муқәддәс Роһта «қуруш» вә кейинки инъамлар дегән муһим иш тоғрилиқ сөзләп бериду. Шу йәрдә у икки хил кишини тилға алиду; биринчи хили болса иман-етиқат билән Худаға итаәтмән болуп пәқәт өзигила әмәс, бәлки башқиларға пайда йәткүзүп «һул үстигә алтун, күмүч, яки қиммәтлик таш» салған киши; у Худаниң йоллирида изчил һалда тохтавсиз маңғачқа характерида нурғун әвзәл хисләт-пәзиләтләр қурулуп чиқилған; Худаға миң тәшәккүр, Өз меһир-шәпқити һәм Роһиниң алаһидә иш көрүши билән адәмниң ичигә жуғурулған бундақ пәзиләтләр һәргиз йоқап кәтмәйду.

Иккинчи хил киши өз һаятида һеч қандақ «пухта қурулуш»ни қурмиған кишидур. Мундақ кишиләрниң «қурулуш»и бар дейилгән тәғдирдиму, уларниң һәммиси көрүнүштикила ишлар болуп, исми бар җисми йоқ, оттин өтәлмәйдиған әрзимәс қурулуштур. Бундақ киши «**өзи қутулиду, амма гоя оттин өтүп қутулған бирисигә охшап қалиду**». Павлус тирилиштики ишлар тоғрилиқ пурутуп дегәндәк, юлтузлар бир-биригә охшимиғинидәк, тирилиштә кишиләрниң йеңи тәнлири бир-биридин пәриқлинишиму мүмкин (15:35-49). Лекин бундақ кишиләргә һәтта «тирилиш»тики тән беғишланмаслиғи мүмкин; улар ишәшисини Рәб Әйса Мәсиһкә бағлиғанлиқ сәвәвидин, улар «қутқузилиду»; амма бу қутқузулушни әң төвән дәриҗидә дегили болиду; демәк, улар гуналириниң дозақтики җазасини көрмәйду, пәқәт «қутқузулған тәнсиз роһлар» сүпитидә Худа алдида яшайду. Мана бу бизниң пәрзимиздур.

Бундақ ишлар тоғрилиқ башқа бәзи айәтләр: —«Рим.» 16:17-18; «2Кор.» 6:14-7:1; «Гал.» 6:1-2; «2Тес.» 3:6-15; «1Тим.» 1:20; «Тит.» 3:10-11; «2Юһ.» 9-11; «Вәһ.» 2:20ни көрүң.

5:7-8

«**Кона хемиртуручни чиқириветиңлар; шуниң билән силәр әсли хемиртуручсиз хемирдәк йеңи бир зугула болисиләр; чүнки «өтүп кетиш һейти»дики қозимиз болған Мәсиһ қурбанлиқ қилинди; шуңа һейтни яман нийәтлик вә рәзиллик болған хемиртуруч билән әмәс, бәлки сәмимийлик вә һәқиқәт болған петир нан билән тәнтәнә қилип өткүзәйли**».

Худа Муса пәйғәмбәр арқилиқ Йәһудий хәлқигә тапшурған «өтүп кетиш һейти» уларниң Мисирдики қуллуқтин қутулдурулғанлиғини тәбрикләйдиған байрамдур. Тәврат календарида «өтүп кетиш һейти»гә йәттә күнлүк «петир нан һейти» улинипла келиду («Мис.» 12:1-20ни диққәт билән оқуң). Бу һейтларға зөрүр болған тәйярлиқларниң бири һәр өйдин барлиқ хемиртуручни әстайидиллиқ билән чөрүп ташлаштин ибарәттур. Йәһудий аяллар қолиға чирақ елип хемиртуручниң кичиккинә бир тал увиқиму қалдурулмисун дәп өз өйиниң һәммә булуң-пучқақлирини ахтуруп чиқиду; хемиртуручниң кичиккинә бир тал увиқи чиқип қалсиму, у сиртқа ташлинип удуллуқ көйдүрүлиду. Ибдадәтханидиму сунулған һәр қандақ қурбанлиқлар һеч қандақ хемиртуручни өз ичигә алмаслиғи керәк еди («Мис.» 12:1-20, «Лав.» 2:11). Ундақта, хемиртуручниң мәнаси зади немә?

Һәммимизгә аянки, хемиртуруч хемирни көптүрүп уни болдуриду. Шуңа у һәрдайим адәмни чоңчилиққа аздуридиған, адәмләрни йоғинитидиған, көрәңлитидиған һәр хил гуналарға интайин мувапиқ бир символ болиду. Гуна болса адәмләрни пәқәт «йоғинитиду» (5:2ни көрүң). Тәврат дәвридә Худаға аталған қурбанлиқларда һеч хемиртуруч болмаслиғи керәк еди вә Инҗил дәвридә җамаәтниң Худаға болған ибадәт-хизмәтлиридә һеч қандақ йоғанчилиқ-чоңчилиқ, көрәңлик болмаслиқ керәк. Җамаәтниң ули Мәсиһни етирап қилиш вә аян болған барлиқ гуналардин чиқип кетишидин ибарәт («2Тим.» 2:19). Мәсиһкә ишинимән дәп иман-ишәшини билдүрүп суға чөмүлдүрүлгән кишиләрдә Худадин кәлгән, гунаниң асаритидин чиққидәк күч-қудрәт болуши керәк. Шуңа җамаәт ичидә товва қилмай гунани очуқ садир қиливеридиған бәзиләр бар болса, бундақ қилмишқа йол қоймаслиқ керәк; бундақ кишиләрни җамаәт сорунлириға тәклип қилиш яки қобул қилишқа болмайду (мәсилән, «1Тес.» 3:6-12ниму көрүң).

Оқурмәнләр шуни чүшинидуки, бу дегинимиз кона йолларни өзгәртиштә қийинчилиққа учриғандиму гуна билән болған күрәшни тохтатмайдиған кишиләргә қаритилған әмәс; ундақ кишиләргә сәвир-тақәт вә кәң қосақлиқ қилип, риғбәтләндүрүп, һәрдайим Мәсиһниң муһәббитини көрситишимиз керәк. Көздә тутқинимиз гунадин азат болушқа күрәш қилидиған қериндашлар әмәс, бәлки Мәсиһниң хәвиригә етиқат бағлидим дәп туруп, очуқ-ашкарә вә номуссизлиқ билән гунани чиң тутувалған кишиләрдур. Йәнә келип бундақ дегинимиз, техи етиқат қилмиғанларни җамаәт сорунлириға тәклип қилип қарши елишимизға тоғра кәлмәйду, дегәнлик әмәс! Сорунларға қатнишип Мәсиһниң тәлимини аңлиғуси болған етиқатсизларни қизғин қарши елишимиз керәк.

«Өтүп кетиш һейти» болса Мәсиһдә болған ниҗатимизни алдин-ала көрсәткән бир «бешарәтлик сүрәт»тур. Униңға улинипла кәлгән (йәттә күн давам қилидиған) «петир нан һейти» болса шүбһисизки, бизниң бирликтә товва қилған һалда «**сәмимийлик вә һәқиқәт болған** (демәк, буларға символ болған) **петир нан билән**» давамлишидиған Худаға бағланған турмушимизни алдин-ала көрсәткән йәнә бир «бешарәтлик сүрәт»тур.

Расулниң аддий бирла җүмлисигә қулақ салсақ, мошундақ турмуш җәриянининң қандақ болуватқанлиғини байқиғили болиду: —

«**Чүнки ким сени башқа бирисидин үстүн қилиду? Саңа ата қилинған нәрсидин башқа сәндә йәнә немә бар? Һәммә саңа берилгән турса, немишкә «Мәндә әсли бар еди» дәп пәхирлинип көрәңләп кетисән?**» (4:7).

Барлиқ һәқиқәтләр ичидә бу әң аддилириниң бири әмәсму? Лекин мана бу һәқиқәтниң инсаний тәкәббурлуғиниң жилтизини қанчилик чоңқур кесип үзидиғанлиғиға қараң! Бу һәқиқәткә қулақ салсақла биздә шөһрәтпәрәслик, бирму беһудә хам хиял қалдурулмайду; чүнки һәммә нәрсимиз, мәйли «тәбиий талант» яки «роһий илтипат» болсун, һәммиси Худаниң Өзидин келиду, шуңа биз униңғила барлиқ шан-шәрәпни кәлтүримиз. Кичик пеиллиқ болса «Биздә һеч талант-илтипат йоқ» дегәнлик әмәс, бәлки бу ишларниң барлиғи түпәйлидин талант-илтипат Бәргүчигә шан-шәрәп қайтурушнин ибарәттур.

6:2-3

«**Муқәддәс бәндиләрниң дунияни сорақ қилидиғанлиғини билмәмсиләр? Әгәр дуния силәр тәрипиңлардин сораққа тартилидиған болса, әнди зиғирчилик ишларни һәл қилишқа яримамсиләр? Пәриштиләр үстидинму һөкүм чиқиридиғанлиғимизни билмәмсиләр? Әнди бу һаяттики ишларни һәл қилиш қанчилик иш еди?**»

Бу баянға оқурмәнләр бәлким хелә һәйран қалиду; униңға қариғанда, ишәнгүчиләрниң Мәсиһниң дуния вә пәриштиләр үстидин һөкүм чиқиришлириға мәлум дәриҗидә һәмраһлиғи яки һәмкарлиғи болиду («Зәб.» 149-күйниму көрүң).

«2Кор.» 5:20дә Павлус «Мәсиһниң сорақ тәхти»ни тилға алиду; ишәнгүчиләрниң һәммиси бу тәхт алдида һесап тапшуруп тенидә қилған яхшилиғи яки яманлиғи бойичә инъам қобул қилиду. Мәнтиқә бойичә бу сорақ барлиқ башқа сорақлардин авал йүз бериши керәк. Башқа расуллар вә пәйғәмбәрләрниң гуваліқлири буниңға қошулиду —

«**Сорақ болса Худаниң өз өйдикилиридин башлиниду**» («1Пет.» 4:17). Худаниң мутләқ пак-муқәддәслигидики от алдида турғанлар вә шуниңдәк униңдин өтүши билән өз барлиқ гуналиридин пүтүнләй пакландурулғанларла мошундақ дәһшәтлик ишлар (дунияни сорақҗа тартиш)ға һәмраһ болушқа лайиқ болалайдиған болиду. Һалбуки, бу ишларниң болидиғанлиғиға қарап, Павлус зор улуқ бир принсипни көрситиду — бизләр бу дунияди кәтмәйла жамаәттә, һәтта жамаәттики әң аддий әзаларда Худаниң һәқиқий даналиғи аллиқачан аян болуши керәктур. У: «**Араңларда жедәлләр пәйда болса, у немә үчүн?**» дәп сорайду — «**Жамаәттики әң аддий кишиләрни бу ишларни һәл қилишқа бекитмәмсиләр?**» (6:4)

Адәмләр Мәсиһни һәқиқәтән издәп товва қилған болса уларда қанчә чоң өзгиришләр һасил болидиғанлиғи мошу йәрдә көрүнүп туриду; әхмиқанилик даналиққа айландурулиду; һәр бир жамаәт зор пайдилиқ тәрбийә вә парасәтниң булиқи болушқа өсүп чиқиду.

6:13

«**«Йемәкликләр аш қазан үчүн, аш қазан болса йемәкликләр үчүндур»; амма Худа у вә бу һәр иккисини йоққа чиқириду; тән болса бузуқлуқ үчүн әмәс, бәлки Рәб үчүндур; Рәб тән үчүндур**».

Оқурмәнләрниң диққитини бу баянға тартмақчимиз, чүнки биз яки башқилар ағрип қалидиған болсақ, у бизгә қандақ тоғра дуа қилишимизға йоруқлуқ бериду. Умумий җәһәттин шундақ дейәләймизки, Худаниң ишәнгүчи үчүн болған ирадиси расул Юһаннаниң 3-мәктупида ипадилиниду: «**Қәдирлик достум, роһ-қәлбиң сағлам болғандәк, һәммә ишлириңниң оңушлуқ вә тениңниң саламәт болушиға тиләкдашмән**» (2-айәт).

Һалбуки, шундақ әһваллар болидуки, ишәнгүчиләр кесәл болуп қелиши мүмкин. Ундақ болғанда биз һеч ойланмайла «Мени сақайтқайсән» дәп тиләвәрмәслигимиз керәк, бәлки авал Рәбдин, мәндә сән билән болған алақәмгә тосалға болған, сәл қариған гунайим барму дәп соришимиз, андин бар болса қолимиздин кәлгиничә уни түзитишкә интилишимиз лазим. Мошундақ қилғандин кейин Худадин шипа-саламәтликни тиләшкә болиду. Шуниң билән бир вақитта тонуп йетишимиз керәкки, Рәб биз чүшинәлмәйдиған жүксәк сәвәпләр билән бизниң кесәл болуп қелишимизға бәзидә йол қойиду («Аюп» 2-бап, «2Кор.» 12:7-10). Амма биз һазир қараватқан айәт бизгә шипа-саламәтликни тиләшкә рифбәт бериши керәк; бизниң тән саламәтлигимизни тилишимиздики мәхсәт өз шәхсий арзу-һәвәслиримизни қандуруш үчүн әмәс, бәлки тенимиз Рәбниң шан-шәривини кәлтүридиған үнүмлүк қурали болсун үчүн болса, әнди «**Тән болса..... Рәб үчүн**» болғандәк, охшашла қадир Рәббимиз «**тән үчүндур**» — Униң зор күчи бизләрниң бу аҗиз, зәиплишиватқан өлидиған тән әзалиримизда Роһ арқилиқ ишлимәктә («Рим.» 8:11).

7-бап: Никаһ, әр-аяллиқ, тәнһалиқ мәсилилири үстидә

Бу қисимда Павлус йәнә Коринттики жамаәтниң бәзи соаллириға, йәни әр-аяллиқ, тәнһалиқ мәсилилири үстидики соаллириға җавап бериду. Биз буниңда өз ичигә алған қимметлик һәм толиму әмәлий тәлим-тәрбийә үчүн чоңқур миннәтдар болушимизға

тоғра келиду. Амма бәзи қериндашлар Павлуснин 10- вә 12-айәттики: «**Мән ейтимән.. Амма мән әмәс... Рәб** (буни) **ейтиду...**», «**Мән ейтимән, Рәб буни ейтқан әмәс...**» дегән сөзлириниң әһмийитини чүшинип йәтмәйду. Шуларни йәнә көрәйли: —

(10) «**Амма никаһланғанларға кәлсәк, уларға мән шуни тапилайманки, — (бу әмәлийәттә мениң тапилиғиним әмәс, йәнила Рәбниңки), аял еридин ажрашмисун...**»

(12) «**Қалғанлириңларға кәлсәк, мән шуни ейтиманки (бу Рәбниң ейтқини әмәс), қериндашниң етиқатсиз аяли болса вә аяли униң билән туруверишкә рази болса, у уни қоюп бәрмисун...**»

Бәзиләр бу ахирқи сөзләрни шәрһиләп, Павлус пәқәт өз һоқуқи биләнла бу ишларни ейтиватиду, дәйду. Бу көзқараш һәқиқәттин толиму жирақ. У әмәлийәттә Худаниң толуқ һоқуқи билән сөзләватиду. Шундақтиму биз униң дегәнлириниң мәнасини чүшинишимиз керәктур.

Рәб Әйса Мәсиһ йәр йүзидә тәндә болған вақтида никаһлиқ һәм әр-аяллиқ тоғрилиқ, Муса пәйғәмбәргә чүширилгән Тәврат-қануни тәләплиридин һалқиған көп тәлимләрни бәрди. Бу тәлимләрни мундақ йәкүнләшкә болиду: —

(1) Худа талақ қилишқа өчтур. Муса пәйғәмбәр Худаниң йолйоруғи билән Исраилларниң талақ беришигә йол қойғини билән, бу рухсәт уларниң таш жүрәклиги түпәйлидин оттурға чиққан. Буларниң таш жүрәклигини Худа убдан биләтти. Худаниң характерини вә һәртәрәплик пәзиләтлирини ипадиләйдиған бирәр толуқ тәләпни улар пәқәт аңлалмайтти һәм көтирәлмәйтти. Амма Мәсиһ йетип кәлгәндә Худаниң барлиқ әмир-тәләплирини қобул қилалайдиған йеңи қәлб вә һаятни елип келидиған йеңи әһдә вужудқа келиду; шуниң билән кона таш жүрәк мәңгү йоқиған болиду. Шуңа Мәсиһгә етиқат қилғучилар бир-биридин һәргиз ажрашмаслиғи керәк («Мат.» 5:31, 19:1-12, «Мар.» 10:1-12).

(2) Бу әмридин бирдин-бир мустәсна болғини: — Әгәр етиқатчи әр яки аял той қилғандин кейин ашнидарчилиқ яки шуниңға охшаш садақәтсизлик гуналирини садир қилған болса, бундақ әһвал астида ажришиш (андин увал қилинған жориниң башқа бир етиқатчи билән той қилиши) бу әмирниң сиртида болиду. Амма Рәб шундақ қилиш зөрүр демигән. («Мат.» 19:9)

«Коринтликларға» дегән қисимда расул Павлус Рәб Әйса **Өз тәлимидә ейтмиған бирдин-бир әһвални бир тәрәп қилиду** — демәк, әслидә етиқатсиз болған әр-аялниң бир жориси етиқат қилғандин кейинки әһваллар тоғрилиқ сөзләйду. Иккиси етиқадисиз һалда той қилған, амма һазир бир жориси етиқат қилған (шуңа йеңи, меһир-шәпқәтлик қәлблик болған) вә бир жориси техи етиқатсиз (шуңлашқа бәлким қаттиқ көңүллүк — «Мат.» 19:8ни йәнә көрүң) қалған болса (12-17), ишәнгән жориси ишәнмигән жорисидин айрилиши керәкму? Җавап — Яқ. Ишәнмигән жора әр-аяллиқ мунасивитидин рази болса ишәнгүчи униң билән биллә туруши керәк. Амма ишәнмигән жориси ишәнгән жорисниң етиқадидин нарази болуп, аваричилик чиқирип әр-аяллиқни сақлашқа етиқатни ташлашни шәрт қилса, ундақта ишәнгүчиниң жедәлсиз ажришишқа қошулушиға тоғра келиду; бу ажришиш өзи чиқип кетиши яки жорисиниң чиқип кетиши билән болиду. Ундақ әһвал астида «(етиқатчи) **қериндаш ака-укилар, һәдә-**

сиңиллар никаһ мәҗбурийитигә бағлинип қалған болмайду» (15). Бәзиләр бу сөзни, уларниң бу никаһни давамлаштуруш мәҗбурийити йоқ, униңдин аман-течлиқ билән айрилса болиду; амма илгәрки җориси аләмдин өтмигичә қайтидин той қилиш әркинлиги болмайду, дәп чүшиниду. Амма «**бағлинип қалған**» дегән сөз 39-40-айәттә ишлитилгән йәрдә охшаш мәнада болуши керәк; әшу йәрдә «**Ери һаят чағда аяли униңға бағланғандур**» дегәнликтур («бағланған» грек тилида башқа сөз болсиму охшаш уқумни билдүриду). 39-40дә ери өлсә, аяли халиса «Рәбдә» башқиға тегишкә «әркин» болиду — демәк, У Рәбниң йолйоруғи вә даналиғи билән, етиқатчи қериндашқа тегишкә әркиндур. Биз охшашла 15-айәттики «бағлинип қалған әмәс» дегәнниму, башқа бирисигә (етиқатчи болса) тегишкә әркин болиду, дегән мәнании көрситиду, дәп қараймиз.

(Бу тәлимниң башқа тәрипи болса, ишәнгүчиләр (башқа бирисигә тегәй десә) қандақла болмисун башқа ишәнгүчигә тегиши зөрүр («2Кор.» 6:4ниму көрүң). Әгәр никаһқа мәҗбурланған болса ишәнгүчиниң әһвали бәлким 12-17-айәттә көрсәтилгән ишәнмигән җориси бар болған әр яки аялниңкигә охшаш дәп қарашқа болиду).

36-38-айәтниму көрәйли: —

«**Амма әгәр бириси нийәт қилған қизға нисбәтән муамиләмниң дурус болмиған йери бар дәп қариса, у қиз яшлиқ баһаридин өтүп кәткән болса, иккиси өзини тутувалалмиса, у халиғинини қилсун, у гуна қилған болмайду; улар никаһ қилсун. Бирақ, бириси өз көңлидә муқим туруп, һеч қандақ ишқ бесими астида болмай, бәлки өз ирадисини башқуруп, көңлидә нийәт қилған қизини әмригә алмаслиқни қарар қилған болса, яхши қилған болиду. Қисқиси, өйләнгәнниң өйләнгиниму яхши иш, өйләнмигәнниң өйләнмигиниму техиму яхши иш**».

Бу айәтләр үстидә сәл тохтилишимизға тоғра келиду. Чүнки бәзиләр 36-38-айәтләрдә көздә тутулғини пак қизниң дадиси уни «Худаниң йолида көпрәк хизмәт қилсун» дәп ятлиқ болушқа йол қоймайду, дәйду. Амма мундақ чүшәнчини мүмкин әмәс дәп қараймиз. Чүнки Худаниң йолида той қилиш пурситидин ваз кәчкән, өзини қурбанлиқ қилғучи, «өзини тутувалғучи» киши бәрибир ата әмәс, бәлки қиз вә униңға өйләнмәкчи болған жигит болиду! Ата бу ишни қарар қилғандин кейин Рәбниң хизмитидә техиму «көңли бөлүнмигән һалда» болуши натайин. Шуңа биз жуқурқидәк тәрҗимә қилдуқ. Бәзи алимлар йәнә «(пак) қиз» дегәнни «тәнһалиқ» дәп тәрҗимә қилиду. Бу тәрҗиминиң мүмкинчилиги бар. Бирақ асасий мәнаси өзгәрмәйдуки, әр киши яки қиз Рәбниң хизмитидә көпрәк болай дәп той қилмаслиққа нийәт қилиштин ибарәт.

8:2

«**«Мениң билимим бар» дәп һесаплиған киши, әмәлийәттә һеч немини техи билишкә тегишлик дәриҗидә билмигән болиду**».

Бу кичик айәт үстидә тохтилиш пайдилиқтур; чүнки бу айәт мәктуптики башқа көп айәтләрдәк, көзимиз техи йәтмигән башқа дунияларни көридиған бир деризини ачиду. Павлус Рәб Әйсадин қалсила, Худаниң калам-вәһийлири әң көп тапшурулған инсан еди. Лекин униң бу баянини, пәқәт башқиларғила әмәс, бәлки өзигиму қаритип ейтқан. Өзидә шунчә көп вәһий вә илим-билим болғини билән, у буларниң һәммисини деңизниң бир тамчиси, халас, дәйду.

Худа бизгә шунчә мол билим вә вәһийләрни көрсәткәнлиги үчүн биз униңға миң тәшәккүр ейтимиз; амма биз бунинңдин шуни чүшинимизки, биз һәқиқәттә пәқәт улуқ океанниң қирғиқида туруватимиз, униң чоңқур тәглиригә чөмүшни техи һеч башлимидуқ. Биз һәргиз ахмақларчә көрәңләп кәтмәслигимиз үчүн, Худа бизгә шундақ бир аңни бәргәй!

10:1-12 «Бешарәтлик вақиәләр» — Исраилларниң Мисирдин чиқип, чөл-баяварндин өткәндики вақиәләрдин савақ елиши

Бу савақлар вә «бешарәтлик сүрәтләр»ни убданрақ чүшиниш үчүн оқурмән Тәврат «Мис.» 12-17-бап, 32-33-бап, «Чөл.» 11-, 20-, 21-бапларни авал оқуса көп ярдими болиду.

Пәйғәмбәрләрниң кәлгүсидики муһим ишларни бизгә сөз билән алдин-ала көрситидиғанлиғи турған гәп. Амма мошу йәрдә Павлус бизгә, Худа Өзи бәзи вақиә**ләрниң** йүз беришини шундақ орунлаштуруп бекиткәнки, бу вақиәләр кәлгүси заманларда техиму улуқ иш-вақиәләрни алдин-ала көрситидиған бирхил «бешарәтлик сүрәт» болиду, дәйду. «**Әнди бу вақиәләрниң һәммиси уларниң** (Исраилларниң) **бешиға бешарәтлик мисаллар сүпитидә чүшкән вә ахирқи заманлар бешимизға келиватқан бизләрниң улардин савақ-ибрәт елишимиз үчүн хатириләнгән еди**».

Павлус Исраилниң бешиға нурғун ишларниң келишиниң түп сәвәви, кәлгүсидики җамаәтниң шулардин савақ-ибрәт елиши үчүндур, дәйду! «бешарәтлик сөзләр»ни берәләйдиған пәқәт Худа, әлвәттә; амма «бешарәтлик вақиә»ләрни йүз бәргүзүшидә Униң улуқлуғи техиму рошән көрүнгән әмәсму!

Муса вә Иляс пәйғәмбәрләр Рәб Әйсаниң өлүмигә йеқин Униң билән көрүшкән («Мат.» 17-бап, «Маркус» 9-бап, «Луқа» 9-бап); уларниң музакирә қилған муһим темиси Униң өлүми болған. Шу йәрдә Униң өлүмини тәсвирлигән сөз болса «чиқиш» еди («Луқа» 9:31). Грек тилда «әксодус» дейилиду. Бу алаһидә сөз Тәвраттики «Мисирдин чиқиш»ни көрситиду. Мана у Исраилниң Мисирдики қуллуқтин қутулуп, Худа бекиткән йеңи йетәкчи (Муса) арқилиқ азатлиққа чиқишидики вақиәләрниң мәнасини чүшинишкә бир ачқучтур. Мана буларниң һәммиси Мәсиһдә болған техиму улуқ қутқузулушни көрсәткән «бешарәтлик вақиә» болиду; бу иккинчи «чиқиш» Худаниң хәлқиниң Мәсиһниң йетәкчилигидә Мисирдин әмәс, бәлки гуна вә Шәйтанниң қуллуғидин қутулуп Худаниң падишалиғидики әркин-азатлиққа чиқиштин ибарәт.

Худаниң «Мисирдин чиқиш»та юргүзгән үч қутқазғучи вастиси мундақ: —

(а) Қозиниң қени (Павлус мошу йәрдә бу тоғрилиқ тохталмайду, амма «1Пет.» 1:19ни көрүң). («Мис.»12:7, 13)
(ә) Күндүздә булут, кечидә от түврүги («Мис.» 13:21-22).
(б) Қизил Деңиз; Исраил униңдин өтүп қутқузулған, Мисирлиқлар униңда ғәриқ болған («Мис.» 14-бап).

Бу үч васитә, шүбһисизки, төвәндикиләрни ипадиләйду: —

(а) Мәсиһниң қени; (ә) Муқәддәс Роһ; (б) Мәсиһниң өлүми. Бизниң гуналиримиз «Худаниң қурбанлиқ қозиси» болған Мәсиһниң қени билән кәчүрүм қилиниду,

Мәсиһниң өлүми вә Муқәддәс Роһниң күч-қудрити билән биз қайтидин йеңи һаятқа туғулимиз; бу йеңи һаятта инсанниң жениға болған дүшмәнлири, йәни гуна, Иблис, җинлар күчсиз қалдурулиду. Пирәвн Қизил Деңиз арқилиқ күч-қошунсиз қалдурулған; Мәсиһниң өлүми арқилиқ Шәйтанму етиқатчини башқурғидәк күчидин қалдурулиду.

(10:1-2)

«**Чүнки, и қериндашлар, мән силәрниң ата-бовилиримизниң һәммисиниң булут астида жүргәнлигидин вә һәммисиниң деңиздин өтүп маңғанлиғидин хәвәрсиз жүрүшүңларни халимаймән; уларниң һәммиси булутта һәм деңизда Мусаниң йетәкчилигигә чөмүлдүрүлгән...**»

Мана бу «қайтидин туғулуш»ни көрситидиған вә шуниңдәк «суға чөмүлдүрүлүш» һәм «роһқа чөмүлдүрүлүш»ниң мәнасини билдүридиған бүйүк «бешарәтлик сүрәт»тур. «Чөмүлдүрүш» болса һәрдайим зор күчлүк бир өзгиришни көрситиду. Исраилниң пүткүл әһвали өзгәртилди; улар кона қулдар зомигәрниң илкидин чиқип, Худаниң әһдисидә бекитилгән, Муса пәйғәмбәрниң йетәкчилиги астида йеңи һаятқа чиқти. Исраилниң «деңизға чөмүлдүрүлүш» и бизниң Мәсиһниң өлүмигә чөмүлдүрүлүшимизни билдүриду. Шуңа биз суға чөмүлдүрүлүш арқилиқ вә Худаниң Роһи (булут вә от)ниң вастиси вә чөмүлдүрүлүши билән биз Шәйтанниң илик-асарәтлиридин қутқузулуп Худаниң йеңи әһдисидә бекитилгән Мәсиһниң йетәкчилиги астида йеңи һаятқа, шундақла Униң меһир-муһәббитидин бәһримән болушқа чиқимиз.

«**Силәр билмәмсиләр? Һәр қайсимиз Мәсиһ Әйсаға киришкә чөмүлдүрүлгән болсақ, Униң өлүми ичигә чөмүлдүрүлдуқ**» («Рим.» 6:2).

(10:3-4)

«**Уларниң һәммиси охшаш роһий таамни йегән** («манна» — («Мис.» 16-бап)**, һәммиси охшаш роһий ичимликни ичкән; чүнки улар өзлиригә һәмраһ болуп әгишип жүргән роһий уюлташтин ичәтти (әмәлийәттә, мошу уюлташ Мәсиһниң Өзи еди)**».

(«Мис.» 17:1-7ни көрүң). Исраил чөл-баяванда болған сәпәрлиридиму җамаәтни көрситидиған бир сүрәт еди. Бу сүрәт болса җамаәтниң Худа тәрипидин Өз калам-сөзлири вә үзүлмәс алақиси билән озуқлинидиғанлиғиға, Мәсиһниң Өзидин Муқәддәс Роһ арқилиқ ичидиғанлиғиға күчлүк ипадә болиду («Юһ.» 4:14, 6:35, 7:37-38, «1Кор.» 12:13).

Адәмни һәйран қалдуридуки, Исраилларда пәқәт уларни йетәкләйдиған «**булутлуқ, отлуқ түврүк**»ла болуп қалмай, йәнә уларниң уссузлуғини қандуридиған, уларға әгишип маңидиған «**роһий уюлташ**»му бар еди!

(10:5)

«Шундақтиму, Худа уларниң көпинчисидин рази болмиған еди; чүнки «уларниң җәсәтлири чөл-баяванда чечилип қалған»».

Гәрчә бундақ улуқ қутқузулушлар вә чәксиз тәминләшләр болған болсиму, шундақ хәтәрләр йәнила мәвҗут болидуки, инсанлар мәнбәләрниң Мәнбәси Болғучидин тенип кетишиму мүмкин! Төвәндики мисалларда бу тәрәпләр тәкитлиниду: —

(10:6)

«Амма бу ишлар уларниң бешиға бизләргә мисал-бешарәт болсун үчүн чүшкән еди; буниңдин мәхсәт бизниң уларниң яман ишларға һәвәс қилғинидәк һәвәс қилмаслиғимиз үчүндур».

(10:7)

«Силәр йәнә уларниң бәзилиригә охшаш бутқа чоқунидиғанлардин болмаңлар; булар тоғрилиқ: «Хәлиқ йәп-ичишкә олтарди, андин кәйп-сапаға турди» дәп пүтүлгән». («Мис.» 32:6)

(10:8)

«Биз йәнә уларниң бәзилириниң бузуқчилиқ қилғинидәк бузуқчилиқ қилмайли; шу вәҗидин улардин жигирмә үч миң киши бир күндила өлди» (бу вақиә «Чөл.» 21:5-9дә хатирилиниду).

(10:9)

«Йәнә уларниң бәзилириниң Мәсиһни синиғинидәк Уни синимайли; шу сәвәптин улар жиланларниң чеқиши билән һалак болди».(«Чөл.» 5:21-9)

(10:10)

«Йәнә уларниң бәзилири ағринғандәк ағринип қақшимаңлар — нәтиҗидә, улар җан алғучи пәриштә тәрипидин өлтүрүлди».
(«Чөл.» 16:41-50)

(10:11-12)

«Әнди бу вақиәләрниң һәммиси уларниң бешиға бешарәтлик мисаллар сүпитидә чүшкән вә ахирқи заманлар бешимизға келиватқан бизләрниң улардин савақ-ибрәт елишимиз үчүн хатириләнгән еди. Шуниң билән «Мән етиқатта чиң тирәп турмақтимән» дегән киши өзиниң жиқилип кетишидин һези болсун!».

Йәп-ичишгә бағлиқ принсплар (10:25-11:1)

Инҗилда йәп-ичишимиздә Худаға шан-шәрәп кәлтүрүлсун дәп бир нәччә принсиплар бизгә тапшурулған. Улардин үчини төвәндикидәк йәкүнлисәк пайдиси болуп қалар.

Принсип: (1) — Етиқат вә әркинлик

Әгәр иман-ишәш билән Худаға тәшәккүр ейтсақ, һәр қандақ таамларни йегили болиду.

(10:25-26) «Гөш базирида сетилған һәр бир нәрсини вижданиңларни дәп олтармай, һеч немини сүрүштә қилмай йәвериңлар. Чүнки «жаһан вә униңға толған һәммә мәвҗудатлар Пәрвәрдигарға мәнсүптур» дәп пүтүлгән».

«Мар.» 7:14-23дә Рәб Әйса инсанни немә ишларниң булғайдиғанлиғини вә немә ишларниң булғимайдиғанлиғини кесип баян қилди: —

«Андин Әйса халайиқни йәнә йениға чақирип, уларға:

— Һәммиңлар Маңа қулақ селиңлар вә шуни чүшиниңларки, инсанниң сиртидин ичигә киридиған нәрсиләрниң һечқандиқи уни напак қилмайду, бәлки өз ичидин чиқидиған нәрсиләр болса, улар инсанни напак қилиду. Аңлиғидәк қулиқи барлар буни аңлисун! — деди.

У халайиқтин айрилип өйгә киргәндә, мухлислири Униңдин бу тәмсил һәққидә сориди. У уларға:— Силәрму техичә чүшәнмәй жүрүватамсиләр?! Сирттин инсанниң ичигә киридиған һәр қандақ нәрсиниң уни напак қилалмайдиғанлиғини тонуп йәтмәйватмамсиләр? Сирттин киргән нәрсә инсанниң қәлбигә әмәс, ашқазиниға кириду, андин у йәрдин тәрәт болуп ташлиниду, — деди (У бу гәпни дейиш билән, һәммә йемәкликләрни һалал қиливәтти).

У йәнә сөз қилип мундақ деди:—

Инсанниң ичидин чиқидиғинила, инсанни напак қилиду. Чүнки шулар — яман нийәтләр, җинсий бузуқчилиқлар, зинахорлуқ, қатиллиқ, оғрилиқ, ачкөзлүк, рәзилликләр, алдамчилиқ, шәһванийлиқ, һәсәтхорлуқ, тил-аһанәт, тәкәббурлуқ вә һамақәтликләр инсанниң ичидин, йәни униң қәлбидин чиқиду — бу рәзил ишларниң һәммиси инсанниң ичидин чиқип, өзини напак қилиду»

Мәсиһ Әйса мошу сөзни қилғандин башлап, һәр қандақ ишәнгүчи, Йәһудий болсун, «ят әлләр»дин болсун, улардин Муса пәйғәмбәргә чүширилгән қанунниң таам пәрһизлири (мәсилән ат, чошқа, төгә қатарлиқларниң гөшини һарам һесаплаш)гә бойсунуш тәләп қилинған әмәс. Бу принсип расул Павлус тәрипидин қайтилиниду, мәсилән «Рим.» 14:14дә: «Рәббимиз Әйсада болғанлиғимдин шуниңға қәтъий ишәндүрүлүп билимәнки, һәр қандақ нәрсә өзлигидин һарам әмәстур; лекин бир нәрсини һарам дәп қариған киши үчүн, у униңға һарамдур...».

Йәнә «Рим.» 14:2-23дә: «Сениң мәлум бир ишни қилишқа ишәшиң барму? Әнди бу ишәш Худа билән сениң араңдики иштур. Өзи қиливатқан ишни тоғра дәп қариған, шуниңдин вижданиму әйипкә буйрулмиған киши немидегән бәхитлик-һә! Лекин йемәкликтин гуманлинип туруп йәнә шуни йегән киши әйипкә буйрулиду, чүнки буни ишәш билән йемигән. Ишәштин болмиған һәр қандақ иш гунадур»

«1Тим.» 4-баптин: «Чүнки Худа яратқан һәммә нәрсә яхшидур, улар тәшәккүр билән қобул қилинса, уларниң һеч қайсисини чәкләп рәт қилишқа болмайду. Чүнки улар Худаниң сөзи вә инсанларниң дуаси билән һалал қилиниду. Бу несиһәтләрни қериндашларниң сәмигә салсаң, Мәсиһ Әйсаниң яхши хизмәткари болған болисән. Шундақла, өзәңниң әстайидил әгәшкән етиқаттики вә сағлам тәлимләрдики сөзләр билән қувәтләндүрүлгәнлигиң аян болиду... Бу ишларни җамаәткә тапилиғин вә үгәткин» (4-6, 11).

Принсип (2): — Етиқатта ажиз болғанларға көйүнүш

Ишәнгүчиләрниң һәр қандақ таамларни йейишигә әркинлиги болғини билән, башқа ишларғиму көңүл бөлүшимизгә тоғра келиду. Бу ишларни расул Павлус «Римлиқларға» 14-бапта вә бу хәттики 8-бапта көрситиду. Буларни йәкүнлисәк, халиған таамларни йейишкә әркин болдуқ дәп ишәнсәкму, башқа ишәнгүчиләргә һәрикәтлиримиз түпәйлидин азар берип қойғидәк яки уларниң иманини ажиз қилип қойғидәк болсақ, биз шу қериндишимизға азғинә меһир-муһәббитимиз болсила у тамақни йемәслигимиз керәк.

Чүшинишимиз керәкки, «**етиқатта ажиз болғанлар**» болса бәзидә интайин күчлүк пикирдә, мәсилән, немә нәрсиләрни ичкили яки йегили болиду дегән күчлүк пикирдә болушиму мүмкин! «Чошқа гөшини йегили болмайду» дегән бириси бизниң җамаитимизгә қатнашқан болса, уларниң алдида чошқа гөшини йесәк, уларниң көңлигә соғ су сәпкән болимиз, ундақта биздә қандақму муһәббәт бар дегили болсун? Һәр қандақ меһманлар дәстихинимизда хатирҗәм олтарсун дәп өйимиздә мусулманчә таамлар тоғрилиқ болған пәрһизләрни тутсақ бизгә немә зиян келиду? Бирисиниң (ишәнгүчи болсун, болмисун) шарап ичишкә хумари болған, шуниңдәк мәс болушқа асанла аздурулидиған болса, ундақ кишиниң алдида шарап ичиш пүтүнләй әқилсизлик һәм униңға қилинған дүшмәнликтур; чүнки ундақ киши ишәнгүчиниң шарап ичкәнлигини көрсә бу иш уни һарақ ичишкә адаштуруши мүмкин.

Принсип (3): — Ишәнмигәнләргә, шуниңдәк җамаәтниң гувалиғиға көңүл бөлүш

«**Амма етиқат қилмиғанларниң бирәрси сени зияпәткә тәклип қилса вә көңлүң тартса, алдиңға қоюлған һәммини виҗданиңни дәп олтармай йәвәр; амма бириси саңа: «Бу бутларға аталған қурбанлиқ таами» десә, ундақта уни йемә; немишкә десәң, бу ишни саңа ейтқан адәмниң сәвәви үчүн, шундақла виҗданниң сәвәви үчүндур; мән дегән виҗдан сениңки әмәс, бәлки һелиқи кишиниң виҗдани; мениң әркинлигимгә башқиларниң виҗдани тәрипидин яман дәп баһа берилишиниң немә һаҗити? Мән тәшәккүр ейтип йесәм, тәшәккүр ейтқан нәрсини дурус йегиним түпәйлидин яман дәп қарилишимниң немә һаҗити?**» (10:27-30).

28-айәттә соал сориған киши, әгәр етиқатчи достиниң «бутларға аталған қурбанлиқ таами»ни йәвәргинини көрсә, һәр хил хиялда болуши мүмкин, мәсилән: —

(1) бу адәм өз етиқадиға нисбәтән сәмимий әмәс;
(2) бу адәм етиқат қилған Мәсиһ мениң җапа тартишимға әрзимәйду;
(3) бу адәм етиқат қилған Мәсиһ һәр хил бутларға чоқунушқиму йол қойидикән.

Меһир-муһәббәтниң түрткисидин (башқилардин қорқуш сәвәвидин әмәс) биз пәқәт өзимизниң немини халайдиғанлиғимизғила әмәс, бәлки башқиларниң һәрикәтлиримизгә қандақ қарайдиғанлиғи, һәрикәтлиримизниң нәтиҗисидә уларниң Мәсиһ тоғрилиқ немә ойлайдиғанлиғиға көңүл қоюшимизға тоғра келиду. Бириси: «Мәсиһгә ишәнгән кишиләр молла дуа қилған тамақни йемәслиги керәк» дәп ойлиған болса Мәсиһгә ишәнгән киши әң яхшиси униңдин йемәслиги керәк; таки биринчи киши моллиниң дуасиниң гөшкә һеч қандақ тәсир көрситәлмәйдиғанлиғини чүшәнгичә, йәвермәслигимизға тоғра келиду. Җәнубий шинҗаңда суфилар арисида «мәңгүлүк

һаят ата қилғучи таам» дәйдиған бирхил алаһидә таамға хурапийларчә ишәнгәнләр бар; бизгә несбәтән у пәқәт тамақ халас, бирақ шундақ кишиләр алдида шу тамақни йесәк, улар «Мана, Мәсиһгә ишәнгән кишиләрму бу тамаққа ишинидикән» дәп ойлап қалиду.

Барлиқ ишларда бизниң түрткимиз башқиларға «Мәлум таамни йейиш яки йемәслигиниң инсан қәлбидики һеч нәрсини өзгәртәлмәйдиған»лиғини еник чүшәндүрүш үчүн болуши керәк, улар әксичә барлиқ һәрикәтлиримиз арқилиқ шуни чүшәнсунки, инсанларниң қәлбини бирдин-бир өзгәрткүчи Мәсиһ Әйсадур!

11:1-16 «Башни йепиш» вә «башлиқ» тоғрилиқ

Мошу йәрдә бу баптики пәқәт бир нәччә айәт үстидә тохтилимиз. Мошу қисимни оқуған бәзиләр бәлким пүтүнләй хаталишип: «Павлус әр киши аялдин әвзәл дәп тәлим бериду» дегән хуласигә келиду. Ундақ ой-хияллар бизниң Худаниң ой-нийәтлиригә шунчә аз чөмгәнлигимизни испатлайду. Мәсиһниң расуллири бир қетим өз ара аримизда қайси әң улуқ дәп талаш-тартиш қилишқинида, Әйса улардин: «**Ким мәртивилик? Дәстиханда олтарғиниму яки уни күткиниму?**» — дәп сорайду, андин Өзиниң уларниң арисидики хизмәткарға охшаш екәнлигини көрситиду (Луқа 22:24-27): — «**Әлләрдики падишалар қол астидики хәлиқ үстидин буйруқвазлиқ қилип идарә қилиду, уларниң үстидики һоқуқдарлири «хәлиқпәрвәр» дәп атилиду. Бирақ силәр шундақ болмаңлар; бәлки араңлардики әң мәртивилиги өзини әң кичигидәк һесаплисун вә йетәкчи болғанлар һәммәйләнгә хизмәткардәк болсун. Зади ким мәртивилик? Дәстиханда олтарғанму яки дәстихандики күткүчиму? Дәстиханда олтарғини әмәсму? Бирақ Мән болсам араңларда хизмитиңларда болғучи күткүчидәктурмән**».

Гәп шуки, Худаниң падишалиғида «үстүнлүк»ни яки «улуқлуқ»ни өлчигили болса (вә ундақ «өлчәш»ниң қандақтур бир мәнаси бар болса) ундақта адәмниң улуқлуғи башқиларниң хизмитидә болуштики иқтидари билән өлчиниду; дәрвәқә, бизниң «үстүнлүк» яки «улуқлуқ» дегән ишлар билән каримиз болмаслиғи керәк («Мат.» 18:1-6ниму көрүң). Шуниңдәк әр кишиниң өз аялиға яки җамаәттә әркәк қериндашларниң қиз-аял қериндашларға «баш» болуши, уларға зулмәт-мустәбитлик қилиш үчүн әмәс; бәлки Мәсиһ Өзи җамаәткә қандақ «баш» болған болса (йәни, униңға көйүнүп, сөйүп униңдин дайим хәвәр алидиған), әр кишиләрму өзигә тайинидиған (җамаәттә болсун, аилидә болсун) қиз-аялларға, болупму әр киши өз аялиға шундақ муамилидә болуши керәк («Әф.» 5:28-29). Петрусниң биринчи мәктупида җамаәттики һәммәйләнни «**Һәммиңлар бир-бириңларға нисбәтән кичик пейилликни кийимдәк кийгүзүңлар**» дәп дәвәт қилиду («1Пет.» 5:5).

Мошу йәрдә һеч қандақ «үстүнлүк-төвәнлик» йоқ. Дәрһәқиқәт, Павлус бу йәрдә мошундақ «үстүнлүк-төвәнлик» хияллирини йоқатмақчи болуп: «**Һалбуки, Рәбдә аял әрсиз болмас, әр аялсиз болмас**», дәйду (11) — Худаниң бекиткини бойичә әрләр вә қиз-аяллар бир-биригә тайиниши керәк. Дәрһәқиқәт, «Гал.» 3:28дә мундақ дейилиду: —

«**Мәсиһдә нә Йәһудий болмайду нә Йәһудий әмәсләр дәп айрилиш болмайду, нә қул болмайду нә һөр дәп айрилишму болмайду, нә әр болмайду нә аял болмайду, һәммиңлар Мәсиһ Әйсада бир болисиләр**» —бу муһим һәқиқәткә қариғанда Худа алдида роһ

тәрипидә әр-аял арисида һеч мәңгүлүк пәриқ йоқ (демәк, әрниң яки аялниң роһи дәп пәриқләнмәйду). Амма җан вә тән тәрәпләрдә пәриқ мәвҗут болиду. Мана шундақ болғачқа, әр кишиләр һәм аял кишиләрниң һәр қайсиси Худа тапшурған орун вә ролни чин қәлбидин рази болуп, тәшәккүр қилип қобул қилишиға тоғра келиду.

Шуниң үчүн әр вә аял оттурсидики әмәлий пәриқ җамаәттә ибадәт яки дуа қилғанда, баш йепиши яки япмаслиғи билән көрситилиду: —
«**Әр киши болса бешини япмаслиғи керәк; чүнки у Худаниң сүрәт-образи вә шан-шәривидур; амма аял киши болса әрниң шан-шәривидур**».

Йәһудий әрләр адәттә синагогларда вә мусулман әрләр мәсчитләрдә дуа қиливатқанда бешини япиду; буниң сәвәвини сориғинимизда уларниң адәттә көрситидиған сәвәви, инсан гунакар болуп, башниң япқучи (мәйли қандақла шәкилдә болсун) Худа вә инсан арисида гунаниң тосалғуси бар екәнлигини тонуп йетишкә бир символ болиду, дәйду. Амма Мәсиһдә болса, мошу «гунаниң тосалғуси»ни елип ташлашқа, Худа билән очуқ алақидә болушқа шәрәплик имканийәт бардур. Мошундақ алақә орнитилғанда инсанниң (әр яки аял кишиниң болсун) йүзи Худаниң шан-шәрпини барғансери әкс әттүриду. Шуңа инсанниң йүзини задила япмаслиқ керәк («2Кор.» 4:4-18). Лекин аял кишиләр «**әрниң шан-шәриви**» болушқа яритилған (7); уларниң бу шан-шәриви аялниң чачлирида алаһидә көрүлиду (15). Шуңа җамаәттә болса **<u>инсанниң</u>** (аялниң чачлирида ипадиләнгән) шан-шәривини йепип, Худаниң Өзиниң шан-шәривила рошән көрүлсун үчүн интилишиға тоғра келиду. Шуңа әр киши бешини япмаслиғи керәк, амма қиз-аяллар (җамаәттә) бешини, йәни чачлириниң җамал-шәривини йепиш үчүн башқа яғлиқ қатарлиқларни артишиға тоғра келиду.

10-айәт сәл сирлиқтур: — «**пәриштиләрниң сәвәвидин**»
«**Бу сәвәптин, һәм пәриштиләрниң сәвәвидин, аял киши бешида һоқуқниң бәлгүсигә егә болуши керәк**».
Биз бу айәтниң шәрһини аддий дәп қараймиз. Пәриштиләр җамаәттә Худаниң қилидиған ишлирини билишкә алаһидә қизиқип қариғачқа, җамаәт уларниң (пәриштиләрниң) Худаниң бекиткән тәртивини хошаллиқта қобул қилишиға биринчи болуп убдан нәмүнә болуши керәк. Чүнки чүшинишимизчә Шәйтан вә униң җинлири әслидә пәриштиләр болуп, дәслипидә Худаниң тәртивигә һакавурлуқ вә имансизлиқ билән қарши чиққан еди («Йәш.» 14:12-15, «Әз.» 28:11-19, «Вәһ.» 12:3). Гәрчә пәриштиләр инсанларниң иш-һәрикәтлирини көрәләйдиған болсиму, уларниң ой-хияллирини көрәләйду дәп ойлашқа һеч испат-дәлилимиз йоқ. Шуңа җамаәттики аял қериндашлар әр қериндашларға қәлбидә бойсунған болсиму (вә қәлбдә бойсунуш бәрибир **<u>бойсунушниң бәлгүсини артиштин муһим</u>**, әлвәттә), бәрибир пәриштиләр бу бойсунушниң бәлгүсини («**һоқуқи**»)ни көрүшни халайду (10).

Шәйтан исиян көтәргәндин кейин, йәнә бир түркүм пәриштиләр аял кишиләрниң саһибҗамаллиғини көрүп адишип кәтти, дәп ишинимиз («Яр.» 6:2-4). Шуниң билән улар пәриштилик мәртивисини ташлап аялларға йеқинлишип уларға чеқилиш үчүн намәлум йолда җисим шәклигә кирди. Инҗилдики вәһий бойичә, мошу пәриштиләр сорақ қилинғичә қамап қоюлиду («2Пет.» 2:4, «Йәһ.» 6-7ниму көрүң). Уларға берилгән җаза исиян көтәргән җинларниңкидин еғир болди, чүнки улар өзлиридин бурун итаәтсизлик гунайи билән Худаниң җазасиға (биринчи, Шәйтан асийлиқ қилғанда униң бешиға

чүширилгән жаза, иккинчи, Адәм ата вә Һава ананиң бешиға чүширилгән жаза, үчинчи, Қабилниң бешиға чүширилгән жаза) учриғанларни өз күзи билән көргән. Амма ким билсун, башқа пәриштиләрниңму мошундақ ишларни садир қилиш мүмкинчилиги техи мәвжутмекин, шуңа расул жамаәткә, ибадәт сорунлирида қиз-аял қериндашларниң саһибҗамаллиғидики гөһәр болған чачлири йепилсун, дәп тапилайду.

Мошу йәрдә шуниму көрситип өтәйлиги, чачлири йепилған болса қиз-аял қериндашларниң жамаәттики ибадәт сорунларда дуа қилиш вә бешарәт бериштики несивиси бардур (5-айәт).

Мошу йәрдиму көрситип өтимизки, һазирқи замандики көп жамаәтләр Рәбниң бу тапшуруғиға сәл қарап әмәл қилмайду, шуниң билән қиз-аял қериндашлар жамаәттә чачлирини япмайду; амма бундақ қилиш Худаниң сөзигә әмәс, бәлки пәқәт йәрлик яки «заманивий» өрп-адәтләрниң қелипиға кириш, халас. Һалбуки, расулниң бу қисимниң ахирида дегинидәк, бу ишни жаңги-жедәлгә айландурушқа һәргиз болмайду; пәқәт кимдиким униңға сәл қариса, Худа бу ишни сорайду дәймиз: —

«**Бирисиниң бу ишлар тоғрилиқ талаш-тартиш қилғуси болса, шуни билсунки, бизләрдә һәм Худаниң жамаәтлиридиму шулардин башқа һеч қаидиләр йоқтур**» (16).

12:10-12 «Роһий илтипат» тоғрилиқ

Бу қисим шүбһисизки, муқәддәс китапниң интайин қизиқ нуқтилиридин биридур. Бу йәрдә тоққуз хил илтипат тилға елиниду; амма буниңдин башқа һәр хил илтипатларни йоқ дегили болмайду; бу тоққуз хил илтипат һәммә роһий илтипатни өз ичигә алиду, дәп қаримаймиз.

Биринчидин, бу тоққуз хил илтипатни маһийәт вә функсийә җәһәтлиридин бир-бирләп көрәйли: —

«**Чүнки Роһ арқилиқ бирисигә даналиқ йәткүзидиған сөз, башқа бирисигә охшаш бир Роһ билән хәвәр йәткүзидиған сөз тәқсим қилиниду; охшаш Роһ арқилиқ башқа бирисигә алаһидә ишәш, йәнә биригә охшаш Роһ арқилиқ кесәлләрни сақайтиш илтипатлири, бирәвгә мөҗизиләрни яритиш тәқсим қилиниду; бирәвгә вәһий-бешарәт бериш; бирәвгә һәр хил роһларни пәриқ етиш, бирәвгә намәлум тилларда сөзләш, йәнә бирәвгә намәлум тилларни тәржимә қилиш илтипати тәқсим қилиниду**» (12:8-10).

«Даналиқ йәткүзидиған сөз»

Даналиқ һәрдайим немә қилиш керәк, дегән мәсилигә бағлиқтур; шуңа бу илтипат алаһидә муһтаҗлиқта алаһидә әқил тәминләйду. Буниңға мисалларни Тәврат «2Сам.» 5:17-25, Инжил «Рос.» 6:24дин көрүң.

«Хәвәр йәткүзидиған сөз»

Худадин беваситә кәлгән алаһидә хәвәр яки мәлумат йәткүзидиған илтипат. Буниңға мисалларни Тәврат «2Пад.» 6:8-12, Инжил «Юһ.» 4:14-19, «Рос.» 5:1-5, 21:11дин көрүң.

«(Алаһидә) ишәш»

Һәммимиздә һәрвақитта ишәш-иман болуши керәк, әлвәттә. Амма «ишәш» илтипати болса алаһидә муһтаҗлиқта яки алаһидә әһвалда «партлаш характерлик» һалда Худадин келидиған алаһидә «бир үлүш» ишәштур; шуниң билән Худадин тилигән ишқа бу илтипат түпәйлидин адәмниң ишәши камил болиду.

Буниңға мисалларни Тәврат «1Пад.» 20:12-13, «2Пад.» 17:6-16, Инҗил «Рос.» 3:1-16 (болупму 16-айәт); вә Рәб Әйсаниң хизмитидики нурғунлиқан вақиәләрдә, мәсилән «Луқа» 7:11-17дин көрүң.

«(Кесәлләрни) сақайтиш илтипатлири»

Рәб Әйсаниң хизмитидин вә «Расулларниң паалийәтлири»дин нурғун мисаллар тепилиду, әлвәттә. Диққәт қилишимиз керәкки, мошу йәрдә «илтипат» көплүк шәклидә, йәни «илтипатлар» дегән шәкилдә вә шуниңдәк «сақайтиш» дегән сөзму көплүк шәклидә, йәни «сақайтишлар» дейилиду. Демәк, Худаниң адәмни сақайтишида нурғун йол-тәриқилири бар; бәзи вақитларда бир дәқиқидила шипалиқ бериду («Мар.» 10:46-52), гаһи вақитларда тәдриҗий («Мар.» 8:22-26), бәзи чағларда воситиләр арқилиқ («Рос.» 19:11-12), бәзидә вастисиз; бәзи вақитлада сақайтилғучидин ишәш тәләп қилидиған («Мат.» 9:27-30), бәзидә сақайтилғучидин ишәш тәләп қилмайдиған («Юһ.» 5:1-9), бәзидә һәтта Худаниң сақайтқучисида аңлиқ ишәш болмиған һалда сақайтилғанларму бар («Мат.» 9:19-22).

«Мөҗизиләрни яритиш (илтипати)»

Буниңға мисалларни Тәврат «1Пад.» 18:17-29, «1Пад.» 1:8, 2:19-22, 5:4-6, Инҗил «Мат.» 21:19-22, «Рос.» 13:5-12дин көрүң.

«Вәһий-бешарәт бериш (пәйғәмбәрлик сөз илтипати)»

Мошу илтипат тоғрилиқ көпрәк тохтилишимизға тоғра келиду. Инҗил, йәни йеңи әһдидики дәвирниң йетип кәлгәнлигини Йәһудий хәлқигә, шундақла бизләргә көрситидиған карамәт-аламәтләрниң бири төвәндикичә: —

«**Һәм кейин, Мән Өз Роһумни барлиқ әт егилири үстигә қуйимән;**
Силәрниң оғул-қизлириңлар бешарәт бериду,
Қерилириңлар аламәт чүшләрни көриду,
Жигитлириңлар ғайипанә аламәт көрүнүшләрни көриду» (Тәврат, «Йоел» 2:28, 29).

Расул Петрус «Инҗил дәври йетип кәлди» дәп җакалиғинида бу сөзләрни нәқил кәлтүриду («Рос.» 2:17-18). Бу сөзләрниң әмәлгә ашурулғанлиғини биз «Рос.» 19:1-6, 21:8-9дә, һәм расул Павлусниң мошу йәрдики сөзлиридә көримиз. Униң у айәтләрдә дегәнлиригә қариғанда, бу илтипатлар Асиядики барлиқ җамаәтләрдә аян қилинмақта еди.

14-бапқа қариғанда җамаәт сорунлирида «вәһий-бешарәт йәткүзүш» («пәйғәмбәрлик сөз қилиш») дегән илтипатниң муһим нуқтиси кәлгүсидә йүз беридиған ишлар әмәс, бәлки «**Бешарәт беридиған киши болса адәмләрниң етиқадини қурушқа, уларни риғбәтләндүрүшкә вә тәсәлли беришкә сөзләйду**» (14:3).

Ибраний тилида «бешарәт бериш» «наба» дегән сөз билән ипадилиниду. «Наба»ниң әслидики мәнаси «урғуп чиқиш», «қайнап чиқиш» еди. Дәвир-дәвирләрдики җамаәтләр: «Худа аримизда истихийилик һалда «урғуп чиққан» сөзлири билән бизгә дайим риғбәт берип кәлгән» дәп гувалиқ берип кәлмәктә. Умумий җәһәттин ейтқанда «**вәһий-**

бешарәт бериш» илтипати, Худаниң һәқиқәтлирини «һазирниң муһтаҗлиғи яки әһвали»ға алаһидә тәтбиқлаштин ибарәт, дегили болиду. Павлусниң 14:25-26дики сөзлиридин көргили болидуки, бу илтипатниң һалқилиқ нуқтиси (Тәврат дәвридики «бешарәт бериш»гә охшимайдиған һалда) мәлум бир шәхсниң муһтаҗлири, болупму униң қәлбидики түгүч-чигишлири яки гуна мәсилилири; бәзидә бәлким мәлум бир җамаәтниң муһтаҗлиқлири болиду. Шуңа бу илтипатни «тар даиридики бешарәт бериш» дегили болиду. Тәвраттики бешарәтләрниң көлими болса адәттә интайин кәң болуп, көпинчә пүткүл әлләрниң яки дөләтләрниң тәғдирлирини нуқта қилиду. Тәврат бешарәтлириниң әң улуқ темиси Қутқазғучи-Мәсиһниң дунияға келишидур. Бундақ бешарәтләрниң һәммиси «кәң көләмлик» бешарәтләр һесаплиниду. Шуңа Тәвратта алдин-ала бешарәт берилгән көп вақиәләр аллиқачан йүз бәргән; Мәсиһ Өзи ахирқи заманлар тоғрилиқ көп бешарәт бәрди. Мошу бешарәтләр бир қетимла ейтилған, шундақла Тәврат-Инҗилда хатириләнгән болуп, уларни қайтилашниң һаҗити йоқ.

Йәнә тәкитлишимизгә тоғра келидуки, Инҗил дәвридики «бешарәт бериш» билән «тәлим бериш» хизмити бир-биригә охшимайду; «тәлим бериш»ниң нишани болса Тәврат-Инҗилни қетирқинип тәтқиқ қилип Худаниң пүткүл план-муддиалирини, шундақла Униң әмир-несиһәтлирини өз нөвитидә йәткүзүп җамаәтни зерәкләштүрүш вә қуралландуруштин ибарәт. Тәвраттики бешарәтләр бир қетимла берилиш билән «һәқиқәтән Худадин кәлгән қусурсиз сөзләр» дәп тонулуп, кейинки дәвирләрму улардин пайдилансун дәп Тәвраттики китапларда бир-бирләп хатириләнгән. Җамаәтләрдә роһий илтипат арқилиқ берилгән бешарәтләр әнди буларға охшимайду. Павлус уларни хатириләш, «муқәддәс китаптики бешарәтләрниң қатариға киргүзүш» тоғрилиқ һеч тапшуруқ бәрмәйду; сәвәви, җамаәттә берилгән бешарәтләр адәттә айрим җамаәтләр вә һәм улардики шәхсләр тоғрилиқтур. Бәлки җамаәттә берилгән бешарәтләрни муқәддәс китапларда аллиқачан хатириләнгән һәммә бешарәтләр билән өлчәп тәкшүрүш керәк болар. «Бешарәт бериш» илтипати пат-пат өзлиридә көрүнгән қериндашлар һәр бир бешарәтни «вәзнини дитлап» өлчиши керәк (29), амма **<u>җамаәттикиләрниң һәммисидиму</u>** бешарәтләрни «вәзнини дитлап» **<u>өлчәш мәҗбурийити бар</u>**. Инҗил, «1Тес.» 5:19-21ни көрүң. Бешарәтләрни өлчәштә һәммидин үстүн туридиған өлчәм муқәддәс китаплардур; җамаәттә болған бешарәтләрни муқәддәс китаплар билән тәң қилишқа һәргиз болмайду.

Җамаәттә бириси бешарәтләрни, җүмлидин «даналиқ йәткүзидиған сөз» вә «хәвәр йәткүзидиған сөз»ләрни изчил һалда вә тоғрилиқ билән берип кәлгән болса, ундақта уни (Инҗил дәвридики) «бешарәт бәргүчи», «пәйғәмбәр» дегили болиду (14:29; йәнә «Рос.» 11:27, 13:1, 21:10, «Әф.» 4:11ниму көрүң). Бундақ чүшәндүрүшимиз уларниң ейтқанлирини Тәврат пәйғәмбәрлириниңкигә вә яки Рәб Әйсаниң алаһидә расуллириниңкигә тәң-баравәр қилиш әмәс.

Бешарәтләрни үч өлчәм билән өлчәш керәк: —

(1) Тәврат, Зәбур вә Инҗилда хатириләнгән Худаниң барлиқ сөзлиригә мувапиқ болуши керәк;

(2) Бешарәттә мәлум бир әһвал яки кәлгүси ишлар тоғрилиқ алаһидә мәлумат бар болса, бу мәлумат топ-тоғра болуши керәк. Худаниң шан-шәривини көрситиш үчүн

бешарәтләр йүз пирсәнт тоғра болуши керәк. «70 тоғра» болған бешарәтни «аз-паз пайдилиқ» дегилиму болмайду — әксичә, у интайин хәтәрлик бир нәрсә — чүнки униң қайси йәрлирини қобул қилиш керәк, қайси йәрлирини рәт қилиш керәклигини қандақму биләләймиз?!

«Қан.» 18:22ни көрүң: —

«**Бир пәйғәмбәр Пәрвәрдигарниң намида сөз қилған болса вә у бешарәт қилған иш тоғра чиқмиса яки әмәлгә ашурулмиса, ундақта бу сөзни Пәрвәрдигардин чиқмиған; шу пәйғәмбәр башбаштақлиқ билән сөзлигән дәп, униңдин қорқма**». Тәврат дәвирлиридә ундақ кишиләрни өлүм җазасиға мәһкүм қилиш әмир қилинған. Җамаәттә ундақ қилинмайду, әлвәттә, амма бу әмирниң асасий принсипи бизләрдә қалиду. Сахта бир бешарәт берилгән болса, әнди уни ейтип бәргүчиниң вуҗудидики нәпсанийәтчилиги, шөһрәтпәрәслиги, һарам нийәтлири, мәнмәнчилиги, тәкәббурлуғи, өз бешимичилиғи қатарлиқлар «өлүмгә мәһкүм» қилиниш керәк. У издәнсә Муқәддәс Роһ тезла униңға мунасвәтлик кәмчилигини аян қилиду. Бундақ «бешарәт бәргүчи»ниң мәсъулийити болса сәвәпни издәп тепип улардин сәллимаза товва қилиштур.

(3) «Бешарәт бәргүчи»ниң турмуш-һаятида Муқәддәс Роһтин кәлгән мевә болуши керәк.

«Қан.» 13:1-3ниму көрүң: —

«**Әгәр араңлардин пәйғәмбәр яки чүш көргүчи чиқип, силәргә мәлум бир мөҗизилик аламәт яки карамәтни көрситип берәй десә вә у силәргә алдин-ала дегән мөҗизилик аламәт яки карамәт әмәлгә ашурулса, амма шуниң билән мунасивәтлик «Башқа илаһларға (йәни силәр тонумиған илаһларға) әгишәйли» вә «Уларниң қуллуғида болайли» десә, сән шу пәйғәмбәр яки чүш көргүчиниң сөзлиригә қулақ салма; чүнки шу тапта Пәрвәрдигар Худайиңлар силәрниң Уни, Пәрвәрдигар Худайиңларни пүтүн қәлбиңлар вә пүтүн җениңлар билән сөйидиған-сөймәйдиғиниңларни билиш үчүн синаватқан болиду**».

Шәйтан Худаниң хәлқини адаштуруш үчүн Униң роһий илтипатлирини дорап, «сахта илтипатлар»ни, җүмлидин әмәлгә ашурулидиған бешарәтләрни чиқириши мүмкин. Шуңа бешарәт бәргүчиләргә керәк болған үчинчи өлчәм болса: —

(а) муһәббәт, һәққанийлиқ, хошаллиқ, хатирҗәмлик, сәвир-тақәтлик вә пак-муқәддәслик аян болған ихласмән турмуш;

(ә) башқиларға йәткүзгән тәлим-тәрбийиси муқәддәс китапларға мувапиқ келиши керәк.

Бу аламәтләр болмиса униң «бешарәт»лирини (мәйли улар қанчилик топтоғра көрүнсун) нәзәргә алмаслиқ, адәмниң ой-хияллиридин чиқирип ташлаш керәк.

«(Һәр хил) роһларни пәриқ етиш (илтипати)»

Бу илтипат бәлким пәқәт җин чаплашқанларниң әһвалини яки җинларниң җамаәт ибадәт сорунлириға киривелип мөмин бәндиләргә алдамчилиқ қилидиған һейлә-микирлирини пәриқ етиши үчүнла болған илтипат болмастин («Рос.» 16:16-18, «Мат.» 9:4), бәлки йәнә Муқәддәс Роһниң адәмләрниң роһлирида қиливатқан ишлирини, җүмлидин роһий илтипатларни бериватқанлиғини көрүп йетишниму өз ичигә алиду (мәсилән, «Рос.» 14:7-10дә хатириләнгәндәк Павлусниң кишиниң ишәшини көрүп йетиши).

«Намəлум тиллар»

«Намəлум тиллар» йəнə «карамəт тиллар, роһий тиллар, ят тиллар»му дейилиду.

Расул Павлусниң 14:14-19, 21-23, 27-28дə «намəлум тиллар» тоғрилиқ сөзлири бизгə көп йоруқлуқ йəткүзиду. Көрүнүп туруптуки, «намəлум тиллар» илтипати кишилəргə үч тəрəптин роһий бəһир елип келиду.

(а) «Намəлум тиллар» «аламəт бəлгү» сүпитидə беғишланғанда, нəқ сорунда болған кишилəрдин бир қисми бу тилни чүшиниду, лекин сөзлигүчи өзи чүшəнмəйду («Рос.» 2:1-13). Бундақ ишлар аз көрүлиду.

(ə) Айрим дуаларда («**өз-өзигə вə Худаға ейтсун**», 14:28) шу тилни өз алдиға ишлитидиған, шəхсий «намəлум тил» илтипати; Павлусниң өзидə бундақ илтипат бар еди вə у уни көп ишлəткəн (14:18). Бу илтипатта адəмниң роһи дуа қилиду, амма униң əқил-зеһни өзи ейтиватқанлирини чүшəнмəйду (14:14). Бу йолда истихийилик һалда мəдһийə нахшилири ейтилиду, амма ейтқучи өзи ейтиватқан нахшисини чүшəнмəйду (14:15). Бу ахирқи айəт бойичə Павлус «намəлум тиллар»да көп дуа қилатти вə йəнə өз тилида дуа қилатти («**Мəн бəзидə роһум билəн дуа қилимəн, һəм бəзидə əқил-идраким билəнму дуа қилимəн**»). У намəлум тиллардиму мəдһийə нахшилири ейтатти вə өз тилида мəдһийə нахшилири ейтатти («**Мəн бəзидə роһум билəн мəдһийə нахшилирини ейтимəн, һəм бəзидə əқил-идраким билəнму мəдһийə нахшилирини ейтимəн**»).

(б) Җамаəттə чиққан намəлум тиллар. Җамаəт ибадəт сорунида бириси намəлум тилда үнлүк дуа қилишқа яки мəлум ишни җакалашқа Муқəддəс Роһтин илһамландурулиду. Павлусниң 14:13, 27-28дə тəлим бəргинидəк, бундақ илтипатни пəқəт сөзлигүси болған кишидə сөзлəрни мəлум болған тилға өрүшкə бирəвда илтипат бар болиду дегəн ишəш болғандила андин ишлəткили болиду. Өругүчи киши өзи яки башқа қериндаш болиду. Ундақ өругүчи болмиса, у сүкүттə қелиши керəк («**өз-өзигə вə Худаға ейтсун**» 14:28).

«Намəлум тилларни тəрҗимə қилиш (өрүш, чүшəндүрүш) (илтипати)»

Бу, җамаəттə мəлум «намəлум тил»да бир сөз ейтилғанда, бу илтипат сөзниң умумий мəнасини ипадилəштики илтипат болиду. Бу бəлким дəл сөзмусөз «тəрҗимə қилиш» əмəстур, лекин ундақ ишларниң йүз бəргəнлигиниң бир нəччə җамаəтлəрдə испати бар.

14:21-23: Йəнə «намəлум тиллар» тоғрилиқ

«**Тəвратта: «Чəт тиллиқларниң сөзи вə ят адəмлəрниң лəвлири арқилиқ Мəн мошу хəлиққə гəп қилимəн; лекин бундақ болғини билəн улар йəнила Маңа қулақ салмайду — дəйду Пəрвəрдигар» дəп пүтүлгəндур. Шуңа «намəлум тиллар» болса бир аламəт бəлгү болиду; етиқатчиларға əмəс, бəлки етиқатсизларға аламəт бəлгүдур; вəһий-бешарəтлəр болса, етиқатсизлар үчүн əмəс, бəлки етиқатчилар үчүн болиду**»

Павлусниң бу йəрдə «Йəш.» 28:11-12дин нəқил кəлтүргинини азрақ чүшəндүрүшкə тоғра келиду. Йəшая əслидə (жуқурида Павлус нəқил кəлтүргəн) бу сөзлəр билəн өз дəвридики Йəһудий хəлқигə: «Силəр Мениң хəвиримгə силəргə тонуш тилда ейтилғанда қулақ салмисаңлар, силəр уларниң тилини билмəйдиған ят бир əл билəн орулисилəр. Шу чағда (сүргүн болғиниңларда) Мениң бу сөзүм шу күлпəтлик əһвал билəн испатлиниду» — демəкчи болиду, йəнə — «Амма һəтта шу қийин күнлəргə киргəндиму силəр (Пəрвəрдигар Йəшая арқилиқ дəйду) Маңа қулақ салмайсилəр, дəп билимəн»,

дәйду. Йәшаяниң дәвридин 100 жил кейин, Йәһудий хәлқи Бабилға сүргүн қилинғанда, әтрапидики Бабил тили («намәлум тиллар») Йәһудий хәлқигә бир «карамәт» болди. Демәк, уларниң әтрапида болған шу тил уларға өзлириниң товва қилмиған хәлиқ екәнлигини, Худаниң җазалириниң бешиға чүшкәнлигини көрсәткүчи «аламәт бәлгү» болди. Шуңа ««намәлум тиллар» болса бир аламәт бәлгү болиду; етиқатчиларға әмәс, бәлки етиқатсизларға аламәт бәлгүдур». Шуниң билән Павлус мундақ дәйду: —

«**Шуниң үчүн пүткүл җамаәт бир йәрдә җәм болғанда, һәммиси өз алдиға бундақ намәлум тилларда сөзләвәрсә вә садда яки етиқатсиз кишиләр кирип қалса, улар һәммиңларни сараң болуп қапсиләр дейишмәмду?**» (23).

Амма, Павлус дәйду, — биз җамаәткә меһман болуп киргән адәмләргә Худаниң сөзигә ишәнмәйдиғанларниң қатарида муамилә қилишни халимаймиз; уларниң бешиға Худаниң җазалирини чүширишни халимаймиз; биз уларни «техи ишәнмигән, лекин ишиниши мүмкин болған» дәп қарап, уларни иманға кәлтүрүшни халаймиз. Шуңа у мундақ дәйду: — «**Амма һәммиңлар Вәһий-бешарәт йәткүзсәңлар, етиқатсиз яки садда киши араңларға кирип қалса, һәммиңлар тәрипидин уларниң гуналириға тәнбиһ берилиду, һәммиңлар тәрипидин гунакар болғанлиғини көриду; қәлбидики сирлар ашкарә қилинғанда, у йәргә жиқилип: — «Худа һәқиқәтән араңлардидур» дәп Худаға сәҗдә қилиду**» (24-25). Бу униң 22-айәттики сөзлирини чүшәндүриду «**Вәһий-бешарәтләр болса, етиқатсизлар үчүн әмәс, бәлки етиқатчилар үчүн болиду**». «Намәлум тиллар»да дуа қилишниң һеч хатаси йоқ, амма ишәнмигән кишиләр алдида чоқум мәнаси өрүлүши керәк.

Йәнә бешарәтләр тоғрилиқ:

«**Пәйғәмбәрләрниң роһлири пәйғәмбәрләрниң өзлиригә итаәт қилиду**» (14:32)

Бу муһим баян үстидә тохталғумиз бар; чүнки нурғун ишәнгүчиләрниң Худаниң Роһиниң қандақ ишләйдиғанлиғи тоғрисида чүшәнчиси интайин кәм. Мошу айәттә Муқәддәс Роһниң хизмити «бешарәт бериш»тур, амма шуни чүшинимиз керәкки, Униң башқа хизмәтлиридиму охшаш муһим принсип бар болиду.

Айәттики «**пәйғәмбәрләрниң** (яки «вәһий йәткүзкүчи» яки «бешарәтчиләрниң») **роһлири**» дегән ибарә бешарәтчиләрниң өз инсаний роһлирини көрситиду. Шуниң билән хуласигә келимизки, Муқәддәс Роһ илтипатлирини (пәқәт «бешарәт бериш»ла әмәс) мәлум бир адәмниң роһини васитә қилип ипадиләйду. Рәб Әйсаниң хизмитидә бу принсип көрүнүп туриду (мәсилән, «Мар.» 2:8). Роһий илтипатлар (вә башқа вәһийләр) авал инсанниң җенидин әмәс (инсанниң каллиси, әқил-идраки яки һессиятлиридин әмәс), бәлки роһидин, йәни униң маһийәт-вуҗудиниң әң чоңқур йеридин чиқиду. Роһий илтипатлар адәмниң һессиятлири тәрипидин әмәс, роһ тәрипидин сезилиду, улар адәмниң каллисиға киргән «яхши әқил»му әмәс. Инҗил, «Луқа» 1-бапта, Мәсиһниң аниси Мәрйәм өз нәврә һәдиси Елизабитниң бешарәтлик салимиға җававән йәнә бешарәт бәргинидә бу принсип көрүниду: «**Җеним Рәбни улуқлайду, роһум Қутқазғучим Худадин шатланди**». Бу йәрдә ейтиливатқан пеил заманлириға диққәт қилиң. Бу бешарәт Мәрйәмниң җенида әмәс, бәлки униң роһида башланған «**Мениң роһум улуқлайду… мениң җеним шатланди**».

Павлусниң баянида йәнә муһим бир сават бар. Жуқириқи айәтләрдә расул Павлус пәйғәмбәрләр (вәһий-бешарәтчиләр)ниң «нөвәт бойичә» сөзләйдиғанлиғи, шундақла бешарәтчиниң өзигә тапшурулған вәһийни сөзләп беришкә пурсәт кәлмигичә көңлигә пүкүп туридиғанлиғи тоғрилиқ баян қилған. Шуңа интайин рошәнки, Муқәддәс Роһ мәҗбурән ишлимәйду. Бириси өзиниң җамаәттә қалаймиқанчилиқ пәйда қилған бәзибир сөзи яки һәрикити тоғрилиқ: «Мән бу ишта Роһ тәрипидин мәҗбурландим, маңа амал болмиди» десә, бу гәп билән у өзиниң Муқәддәс Роһниң йетәкчилигидә әмәс, яман роһларниң асаритидә екәнлигини ашкарилайду. Яман роһлар (җинлар) дайим кишиләргә өзлири халимиған ишларни, һәтта улар адәттә өч көридиған ишларни қилдурғинида өзлири ашкарилиниду. Рәб Әйсаниң йәр йүзидики хизмәтлиридә, яман роһларни һайдивәткинидә бу принсип (йәни, яман роһлар кишиләргә өзлири халимайдиған ишларни қилдуриду) рошән қилиниду; һәтта бутпәрәсләрму көп әһвалда бу принсипни тоғра чүшинип йетиду. Худаниң Роһи болса мәҗбурлиғучи роһ әмәс; әксичә, У пәқәт **<u>тәсирләнгән яки сөз йәткүзүлгән кишиниң әркин қошулуши болғинида андин ишләйду</u>**. Бундақ хисләт Худаниң түп маһийити вә характери, әлвәттә; У инсанларниң Өзи билән һәмкарлишишини, әркинликтә ихтияри билән өзигә бойсунушини халайду; чүнки Худани сөйүш дегәнлик Униң ирадисини һәр ишта әркинлик, хошаллиқ вә қәтъийлик билән талливелиштин ибарәттур. Шуңа: «**пәйғәмбәрләрниң роһлири пәйғәмбәрләрниң өзлиригә итаәт қилиду**» — демәк, уларниң сөз қилиши мәҗбурийәт астида әмәс, бәлки сөзләш нөвити кәлгичә бир-бирини күтәләйду.

(14:34)

«**Араңлардики аяллар җамаәтләрдә сүкүттә олтарсун; уларниң сөзлишигә рухсәт қилинмиған; Тәврат қанунида бәлгүләнгәндәк, улар тәртипкә бойсунсун**».

Изаһатларда көрсәткинимиздәк, бу әмир қиз-аял қериндашларға ибадәт сорунлирида сөзләшни мәнъий қилидиған әмир әмәс. Чүнки 11:5дә у қиз-аял қериндашларниң җамаәтләрдә дуа қилишлири вә бешарәт беришлири тоғрилиқ сөзләйду — шуңа қиз-аялларниң җамаәттики сөз-калам хизмәтлиридә муһим роли бардур. Амма бу айәтниң иккинчи йерими вә 35-айәттә көрситилгәндәк, у қиз-аял қериндашларниң җамаәттә чулдурлишип сөзлиши яки қалаймиқан сөзлишини тохтатмақчи. Грек җәмийитидә аялларниң аммивий сорунларда гәпни бөлүветиштә даңқи чиққан.

Кейинки бир мәктупида (1Тим.» 2:12) Павлус қиз-аял қериндашларниң җамаәттә тәлим бериш хизмитини зиммисигә елишиға йол қоймаймән, дәйду. Бу тапшуруқниң биринчи сәвәви, җамаәттики әрләр тәлим беристә мәсъулийәтни үстигә елиши керәк. Әгәр улар һорунлуғи яки мәсъулийәтсизлиги түпәйлидин бу муқәддәс вәзипини қобул қилмиса, қиз-аяллар бу вәзипини үстигә алса әйип болмайду; гунайи әр қериндашларға болиду вә улар шундақ әһвалға йол қойғанлиғи үчүн Рәб алдида җавап бериши керәк болиду.

(35) «**Амма улар мәлум ишни билмәкчи болса, өйидә өз әрлиридин сорисун; аялниң җамаәттә сөзлиши уятлиқ иштур**». Әлвәттә уларниң ери ишәнгүчи болмиса, улар ишәнгән атисидин яки йеқин турған мәсъул ака қериндишидин яки җамаәттики ақсақалларниң биридин сориса болиду.

15:8 Павлусниң «худди вақитсиз туғулған бовақтәк» болғанлиғи

Мәсиһниң тирилдүрүлүшини көргән гувачилар тоғрилиқ сөзлигинидә, Павлус өзиниң гувачи екәнлиги тоғрилиқ «**һәммисидин кейин у худди вақитсиз туғулған бовақтәк болған маңиму көрүнди**» — дәйду.

«**Худди вақитсиз туғулған бовақтәк**» дегән ибарә, шубһисизки, униң расуллуғиниң салаһийитини тәстиқлаш үчүн ишлитилиду; чүнки расулларниң салаһийитиниң муһим бир тәрипи Мәсиһниң тирилдүрүлүшигә гувачи болуштин ибарәт; «Рос.» 1:15-26ни көрүң. Амма билишимизчә Павлус һәтта Әйса Мәсиһни йәр йүзидә турған вақтидиму көрүп баққан әмәс; у Униң тоғрисида расулларниң, болупму Истипанниң Әйса Мәсиһниң Рәб екәнлигини җакалашлири арқилиқ аңлиған болуши мүмкин; у Йәһудийлардики «Пәрисий» дегән қаттиқ тәләплик диний мәзһәпниң әзаси болғачқа униң Мәсиһ тәлимигә болған инкаси дәрһал қарши чиқип җамаәткә қаттиқ зиянкәшлик қилиш еди; «Рос.» 7-бапни көрүң. Мошу ишларға қариғанда униң салаһийити расул болуш салаһийитидин интайин жирақ еди; инсанниң көзқарашлири бойичә у һәргиз расул болалмайтти. Амма «расулларниң паалийәтлири» 9-бапда оқуймизки, Рәб Әйса асманға көтирилип узун вақиттин кейин униңға көрүнди вә буниң билән у қаттиқ, тәлтөкүс товва қилди. Кейин, Рәб әсли Өзиниң «он икки расули»ға тапшурған барлиқ тәлимни вә вәһийләрни, шундақла шулардин йәнә зиядә көп вәһийләрни униңға шәхсән вә беваситә аян қилди (мәсилән, 11:23-26ни, «Гал.» 1:10-18ни көрүң). «Он икки расул» Рәб Әйсаға үч йерим жил һәмраһ болғандин кейин «орма һейти» күнидә Худаниң Роһи тәрипидин «қайта туғулди»; бу болса уларға расуллуқниң бүйүк хизмитигә ахирқи «мөһүр бесилиши» еди; лекин Павлусниң «роһий туғулуш»и болса (Рәб Әйса униңға көрүнгинидә) толиму туюқсиз, «**худди вақитсиз туғулған бовақтәк**» болуп, уни үч күн ичидә һаятлиққа вә расуллуққа мөһүрлиди.

15:24

«**Андин ахирәт болиду; шу чағда У һәммә һөкүмранлиқ, барлиқ һоқуқ вә күчлүклүкни әмәлдин қалдуруп, падишалиқни Худа-Атиға қайтуруп тапшуриду...**»...
(28) «**Амма һәммә Униңға бойсундурулғандин кейин, Оғул һәммини Өзигә бойсундурғучиға бойсуниду; шуниң билән Худа һәмминиң һәммиси болиду**».

Бу 24-айәттә биринчи соал шуки, бу «падишалиқ» немини көрситиду? Җававимиз башқа йәрдә ейтқинимиздәк шуки, «Вәһ.» 20:1-6да көрситилгәндәк, Мәсиһниң муқәддәс бәндилирини Өзигә һәмкари қилип бу йәр-зимин үстигә сүргән миң жиллиқ падишалиғи болиду. Бу миң жиллиқ падишалиқ әбәдил-әбәт билән селиштурғанда көз жумуп ачқичә вақит, халас, әлвәттә. Амма бу падишалиқниң мәхсити Худаниң Мәсиһниң вастиси билән, Тәвратта хатириләнгән, Исраилға бәргән барлиқ вәдилирини әмәлгә ашуралайдиғанлиғи — бу бузулған, булғанған кона йәр-зимин үчүн қандақ әҗайип ишларни қилалайдиғанлиғини көрситиш үчүндур. Бу миң жиллиқ вақит тошқанда, Шәйтан йәр йүзидикиләрни синаш үчүн қайтидин қамақтин қоюлиду. Шәйтанниң қутритишлири билән Худа Өзигә қарши исиян көтәргүчиләргә от җазасини асмандин яғдуруши билән бу вақитниң ахирқи нуқтисини бекитиду; кона зимин вә кона асман йоқилиду, Шәйтан «от көли»гә ташлиниду. Мошу чағда Мәсиһ Атисиға болған мәңгүлүк сүйгүсиниң бир ипадиси сүпитидә «**падишалиқни Худа-атиға қайтуруп тапшуриду...**».

Павлус «**Андин ахирәт болиду; шу чағда У һәммә һөкүмранлиқ, барлиқ һоқуқ вә күчлүклүкни әмәлдин қалдуриду,...**» дәйду. Ишинимизки, бу сөз пәқәт Шәйтан үстигә чиқирилған ахирқи җазанила әмәс, бәлки һәр қандақ «һөкүмранлиқ», «һоқуқ» дәп һесапланғанларниң барлиғиниң әмәлдин қалдурулушиниму көрситиду. Сәвәви интайин аддий — Худаниң түпки муддиа-мәхсәтлири нишанға йәткән болиду; инсанлар, пәриштиләрму гунаниң илик-даирисидин пүтүнләй өтүп, меһир-муһәббәт һәммәйләнни қаплиған болиду. Һәр қәлбдә меһир-муһәббәттин башқа һеч нийәт болмайду. Муһәббәттә «һоқуқ» яки «һөкүмранлиқ», буйруқниң һеч һаҗити йоқ болиду; һәммәйлән немә тәләпләрниң барлиғини көрүпла шуни қилидиған болиду.

Бу кәлгүси әһвал икки айәттә гәвдиләндүрүлиду: —

(1) «**...Оғулға У** (Худа) **шундақ дәйду: «Сениң тәхтиң, и Худа, әбәдил-әбәтликтур; Сениң шаһанә һасаң болса һәққанийлиқниң һасисидур**» (Инҗил, «Ибр.» 1:8, бу мәктупниң муәллипи «Зәб.» 45:8ни нәқил кәлтүриду).

(2) «**Худаниң күнини тәлмүрүп күтүп, у күнниң тезрәк келиши үчүн интилишиңлар керәк әмәсму? У күнниң келиши билән пүтүн асманлар отта йоқап түгәйду вә каинатниң барлиқ қурулмилири шиддәтлик отта ерип түгәйду. Лекин биз болсақ Униң вәдиси бойичә, йеңи асман-зиминни интизарлиқ билән күтмәктимиз. У йәр һәққанийлиқниң маканидур**» («2Пет.» 3:12-13).

Биринчи айәт Оғулниң падишалиқта һөкүм сүрүши тоғрилиқ сөзләйду; У қолида «һәққанийлиқниң һасиси»ни тутиду — демәк, һөкүм сүрүш керәк болиду. Иккинчи айәттә, кона асман-зиминниң йоқап түгиши тәсвирләнгәндин кейин, «һәққанийлиқниң макани» болған йеңи асман-зимин тилға елиниду. «Һәққанийлиқниң һасиси» һазир керәк әмәс, чүнки йеңи зимин өзи «һәққанийлиқниң макани» болиду. Ундақ ишлар каллимизниң қабилийитини чәккә йәткичә ишлитишни тәләп қилиду, амма биз кәлгүсидә Худаниң меһир-шәпқитиниң ахир берип қандақ әҗайип карамәт ишларни ада қилидиғанлиғидин, Рәбниң һәммимизниң тәпәккур қилғинимиздин зиядә ашидиған, шу чағда аян қилидиған шан-шәривидин һазирму шатлиналайдиған болдуқ.

15:29 «Өлгәнләр үчүн чөмүлдүрүш»

«**Өлүмдин тирилиш болмиса, бәзиләрниң өлгәнләр үчүн чөмүлдүрүлүшини қандақ чүшиниш керәк? Өлгәнләр зади тирилмисә, кишиләр улар үчүн немә дәп чөмүлдүрүлиду?**».

Павлус бу җүмлини язғандин тартип у дәвир-дәвирләрдә көп шәрһчиләрниң башлирини қатуруп кәлгән; бу айәт тоғрилиқ икки йүздин артуқ чүшәндүрүш берилгән. Биз пәқәт төвәндикидәк аддий ойлашлиримизни оттуриға қойимиз: —

(а) Худаниң сөз-каламиниң һеч қандақ йеридә, тирикләр өлгәнләрниң ниҗати, ярдими яки мәнпәәти үчүн бирәр иш қилалайду, дәп ейтилмайду. Өлгәнләр тирикләр үчүнму һеч иш қилалмайду (мәсилән, «2Сам.» 12:15-23, «Луқа» 16:19-31ни көрүң). Муқәддәс сөз-каламниң умумий тәлими дәл буниң әксидур. Гәрчә көп әл-милләтләрниң әҗдатлири үчүн дуа қилишниң нурғун өрп-адәтлири болғини билән, дуа-тилавәтләр өлгәнләргә һеч қандақ тәсир елип келәлмәйду.

(ә) Павлус бәзи кишиләр өзлири үчүн әмәс, бәлки өлгән башқа бәзиләр үчүн

һәқиқәтән «чөмүлдүрүлди», дегәнгә охшайду. Бу иш улар арисида етиқат қилип амма мәлум сәвәптин өлгичә суға чөмүлдүрүлмигәнләр үчүн қилиниш мүмкинчилиги бар. Мәсилән, Рәб Әйсаниң чапрас яғачқа миқланғинида йенида миқланған оғри товва қилип Униңға ишәнгән болғачқа, Әйса униңға мәңгүлүк һаят вәдә қилди, бирақ у һеч суға чөмүлдүрүлгән әмәс еди — буниңға пурсәт болмиған, әлвәттә. «Луқа» 23:29-43ни көрүң.

(б) Павлус бу ишни тилға алғанда униң тоғрилиқ Коринтлиқларға яки мошу «өлгәнләр үчүн чөмүлдүргүчиләр»гә һеч қандақ тәнбиһ бәрмигән болсиму униң бу ишни тоғра дәп тәстиқлайдиғанлиғиниму испатлимайду. У бу иш тоғрисида Коринтлиқларға түзитидиған ениқ тәлимни бәргән болуши мүмкин вә шундақла униң тоғрилиқ сөзлирини қайтилашниң һаҗити йоқ. У пәқәт бәлким, Коринтлиқларниң бәзилириниң ундақ қилишини, шуниңдәк уларниң өлүмдин тирилиш дегән ишни һәқиқәт дәп етирап қилишини көрсәтмәкчи, халас.

15:45-47

«**Шуңа Тәвратта мундақ пүтүлгәнки: «тунҗа инсан Адәм атимиз тирик бир җан қилип яритилди»; амма «ахирқи Адәм ата» болса һаятлиқ бәргүчи Роһ болди. Амма авал кәлгини роһий адәм әмәс, бәлки «тәбиәткә тәвә болғучи» адәм еди, кейин «роһий адәм» кәлди. Дәсләпки инсан болса йәрдин, тупрақтин апиридә қилинған; иккинчи инсан болса асмандин кәлгәндур**»

Биз мошу йәрдә «Римлиқларға»дики «кириш сөз»имиздә ейтқинимизни азрақ қайтилаймиз: —

«Худаниң инсанға болған мәхсити инсанни «роһий» яки «роһаний» адәм қилиштин ибарәт еди. «Роһий» дегинимиз инсанниң барлиқ ишлири «роһ»тин кәлсун дегәнликтур; демәк, инсанниң роһи Худаниң Роһи билән алақидә болғанда, Худаниң ирадисини чүшинип билип, униң җени арқилиқ тенини башқурған һалда ирадисини әмәлгә ашуруш дегәнликтур».

Бу айәтләргә, болупму 47-айәткә қариғанда, Худаниң нәзиридә йәр йүзидә пәқәт икки «һәқиқий адәм» болуп баққан, дәп байқаймиз. Бу икки адәм болса Адәм атимиз вә Әйса Мәсиһдур. «Һәқиқий адәм» дегән Худаниң толуқ сүрити (образи, ипадиси)дә болған, дегәнликтур. Адәатимиз гуна садир қилғинида «Худаниң сүрәт-образида болуш»тин мәһрум болди — һеч болмиғанда, униңда вә охшашла барлиқ әвлатлиридиму «Худаниң сүрәт-образи» интайин көрүмсиз болуп кәткән еди.

Худаниң «**инсан Мениң сүрәт-образимда болсун**» дегән мәңгүлүк мәхсәт-муддиаси Мәсиһдә, шундақла Униңда «қайта туғулған»лардиму әслигә кәлтүрүлүп әмәлгә ашурулиду. Шуңа Адәатимиз пәқәт өзи үчүн өзидә «роһий һаят»қа егә болған болсиму, Мәсиһ башқилар үчүнму униңға егидур; Униң өлүши, көмүлүши вә өлүмдин тирилишидин кейин У «һаятлиқ бәргүчи Роһ болди». Сиз униңдин һаятқа ериштиңизму?

16:3-4

«**Мән кәлгинимдә, силәр қайси адәмләрни лайиқ көрүп таллисаңлар, мән шуларға тонуштуруш хәтлирини йезип берип мошу сәдиқә-шәпқитиңларни Йерусалимға апирип беришкә әвәтимән. Мениңму беришим мувапиқ көрүлсә, улар маңа һәмраһ болуп бариду**».

Биз башқа йәрләрдә ейтқинимиздәк, расул Павлус һәргиз өзи үчүн пул сорап бақмиған. Амма у һаҗәткә чүшкән башқилар үчүн пул сориған вә сәдиқә топлиған. У мошу йәрдә «**Йерусалимдики кәмбәғәл муқәддәс бәндиләр**» үчүн сәдиқә қилайли дәватиду. Йерусалим әсли ронақ тапқан шәһәр, униңда туруватқанларниң адәттә «илкидә бар» еди, шу йәрдики «муқәддәс бәндиләр» қандақму «кәмбәғәл» болуп қалған?

Оқурмәнләр бәлким Рәб Әйса Өз Муқәддәс Роһини Йерусалимда дәл мошу ишқа ишәш билән күтүватқанларниң вуҗудиға чүшәргәнлиги билән Униң җамаити вуҗудқа кәлгән, дәп әслиши мумкин («Рос.» 1-2-бап). Буниңдин кейин мал-мүлүклүк яки зиминдар болған көп қериндашларниң егиликлирини сетиветип пулларни кәмбәғәлләрни беқиш үчүн ишлитип, Худаниң мөмин бәндилири билән һәммә нәрсилири ортақ болған һалда яшиди; «**Улар мал-мүлүклирини сетип, пулини һәммисигә, һәр кимниң еһтияҗиға қарап тәқсим қилишатти**» («Рос.» 2:44-45). Шүбһисизки, кейинрәк бу пулларниң көп қисми хуш хәвәрни тарқитишқа Йерусалимдин жираққа чиқмақчи болған қериндашларни қоллап-қувәтләш үчүн ишлитилгән еди. Амма бу зор сәдиқә беришләр көп қериндашларниң өзлирини тиҗарәтлиридин яки етизлиридин айрилип һаҗәтмән қилип қойған еди. Шуниң билән бу зор сехийлиқтин қувәтләнгән «хуш хәвәр җакалаш һәрикити»дин бәхит-бәрикәт көргәнләр (йәни әлләр арисида болған етиқатчилар, җүмлидин Коринттики җамаәт) Йерусалимда қалған ака-ука, ача-сиңиллириға җисманий тәрәптә болған қәрзини тонуп йетиши қилишқа лайиқ вә тегишлик иш еди.

Кейин, Рим императори Пәләстингә қаратқан мундақ бир ярлиқни чүшәргәнки, Мәсиһниң намида Худаға ибадәткә жиғилишни (ундақ қилиш императорға чоқунмаслиқ билән баравәр дәп қарилип) «қанунсиз» дәп бекитип, һәр қандақ адәм шундақ сорунда тутулуп қалса мал-бисатлири мусадирә қилинсун, дәп буйрулған. Бундақ иш Йәһудий етиқатчиларниң бешиға көп қетимлап кәлгән («Ибр.» 10:32-34). Шундақ болғанда көп җамаәтләрдин әвәтилгән бу соғат шу күнләрдә техиму муһим болатти. Лекин Павлус вә униң башқа шундақ сәдиқә топлиғучи һәмкарлири ундақ әһвалниң кәлгүсидә чиқидиғанлиғи тоғрилиқ хәвәрсиз болған, әлвәттә. Билгүчи болса һәммә иш үстидин башқурғучи Худадур.